

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SURİYELİ SIĞINMACILARIN TEMEL İNSAN HAKLARINA
ERİŞİMİ: İSTANBUL FATİH ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KAYA

Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Musa ŞAHİN

MAYIS-2018

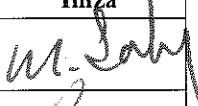
T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SURİYELİ SİĞINMACILARIN TEMEL İNSAN HAKLARINA
ERİŞİMİ: İSTANBUL FATİH ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Merve KAYA (147203005)

Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Bu tez/....../.... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı (Danışman)	Prof. Dr. Musa ŞAHİN	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. M. Cihangir DOĞAN	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üy. Recep YILDIZ	☒ Kabul	☐ Düzeltme	☐ Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN

Tez Başlığı: Suriyeli Sığınmacıların Temel İnsan Haklarına Birişimi: İstanbul Fatih Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 33... sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 03.05.2018... tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen T. S. M. A. intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı % 29... 'tır.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
- 3.5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı SOYADI : Merve KAYA
Öğrenci Numarası : 147203005
Ana Bilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı : Sosyal Hizmet
Türü : () Proje (X) Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Taramayı Yapan Arş. Gör.
(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

Arş. Gör. Pınar KORKKUL YILMAZ

Danışman
(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

Prof. Dr. Musa ŞAHİN

ÖNSÖZ

Küresel güç savaşlarının doğal bir sonucu olarak karşılaştığımız küresel göçler, bireylerin var oldukları sosyal çevreden koparak kendilerine verilen imkânlar çerçevesinde yaşama zorunluluğunu kaçınılmaz kılmıştır. 2011 yılı Nisan ayından bu yana ülkemize yoğun bir şekilde göç eden Suriyeli sığınmacıların sürdüğü yaşantının temel insan haklarına uygunluğu noktasında bir çalışma yapma ihtiyacı duyulduğundan bu çalışma ortaya koyulmuştur.

Bu çalışmanın ortaya koyulmasında tarafıma sundukları katkılardan dolayı;

En büyük teşekkürlerimi gerek lisans hayatımda gerek yüksek lisans hayatımda her daim çalışmalarına destek veren, bana yol gösteren ve hep yanımda olan hocam Sayın Prof. Dr. Musa ŞAHİN'e sunuyorum. Ayrıca hayat duruşumun mimarı BABAM'a, onun yokluğunda bana daima destek olan canım anneme, tüm çalışmalarında bana olan güveniyle bana güç veren ablama, gurur kaynağım biricik yeğenim Kerem'ime sonsuz teşekkür ederim.

Üniversite hayatım boyunca bana rehberlik eden tüm kıymetli hocalarıma ve Sayın Ergül AKI başta olmak üzere bugüne dek bana emek veren tüm öğretmenlerime, burada isimlerine tek tek yer veremediğim ancak bana destek olan, inanan dostlarıma teşekkür ederim.

Verdikleri izinler ve destekler için, Elif BOYRAZ'a ve tüm Suriye Nur Derneği yetkililerine ve çalışanlarına; sabırla tercüme desteği veren ve araştırmamıza sonsuz katkı sağlayan sevgili dostum Kosai BASHA'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ve çalışmamı rahatça yürütebilmem adına, tarafıma ellerinden gelen her türlü kolaylığı sağlayan İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar Aile ve Toplum Hizmetleri Şubesi Müdürü Sayın Nesrin TEKİN'e, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Türkoğlu Meslek Yüksekokulu Müdürü Sayın Dr. Öğr. Üy. Adem EROL'a, Türkoğlu Meslek Yüksekokulu'ndaki tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Merve KAYA

25 Ocak 2018

Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Suriyeli Sığınmacıların Temel İnsan Haklarına Erişimi: İstanbul Fatih	
Tezin Yazarı: Merve KAYA	Danışman: Prof. Dr. Musa ŞAHİN
Kabul Tarihi: 25.01.2018	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) +76 (tez)+(ekler)
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı	Bilim Dalı: Sosyal Hizmet Bilim
Suriye’de yaşanan iç savaş ve savaşın getirdiği olumsuz yaşam koşulları, hayatta kalma endişesi gibi nedenlerle birçok aile ülkemize göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye’ye sığınan bireylerin geleceklerinin bu kargaşadan en az şekilde etkilenmesi için çeşitli önlemler alınmış ve farklı çalışmalar ortaya koyulmuştur. Ancak bu önlemlerin insanın insan oluşundan doğan ve hiçbir ayrım gözetilmeden tüm insanların sahip olduğu temel hak ve özgürlüklere uygunluğuna dair bir çalışma yapılmadığı anlaşıldığından bu çalışma yapılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde göç, küresel güç kuramları, sığınmayla ilgili temel kavramlar, uluslararası ve bölgesel sözleşmeler ve mülteci hukuku ele alınmıştır. Göçmen, mülteci, sığınmacı ve iltica konularına yer veren hukuki düzenlemelerde yer alan mülteci haklarına değinilmiştir. Suriye hakkında bilgi verilerek, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yapılan önceki çalışmaların literatür incelemesi yapılarak detaylı anlatımı yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümde ise Suriyeli sığınmacıların temel insan haklarına erişimi üzerine yapılan çalışma bulgularına, sonuçlarına yer verilmiş olup Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de sunulan imkânları insan haklarına uygun bulma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların %55.2’sinin Türkiye’de sunulan imkânları insan haklarına uygun buldukları, %26.7’sinin uygun bulmadığı, %18.1’inin ise kısmen bu imkanları insan haklarına uygun buldukları sonucuna ulaşılmıştır.	
Anahtar kelimeler: Göç, Sığınma, Mülteci, İltica, Suriye, İstanbul.	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Syrian Refugees Have Access To Basic Human Rights: İstanbul Fatih	
Thesis Author: Merve KAYA	Advisor: Prof. Dr. Musa ŞAHİN
Date of Acceptance: 22.10.2017 Total Number of Pages: ix (pre text) +76 (main body)	
Department: Department of Social Services Field of Study: Social Services	
The civil war in Syria and the adverse living conditions brought by the war have forced them to migrate to many of my family countries for reasons like survival. Various measures have been taken and different studies have been put forward in order that the future of the individuals who take refuge in Turkey will be influenced at least from this turmoil. However, this work has been carried out because it is understood that these measures have not been carried out on the conformity of human rights to fundamental rights and freedoms that arise from human beings and without discrimination. In the first part of the work, immigration, global power theories, basic concepts related to asylum, international and regional contracts and refugee law are taken up. The rights of refugees in the legal regulations that address immigrants, refugees, asylum seekers and asylum issues have been addressed. By giving information about Syria, detailed explanations were made by conducting a literature review of previous studies on Syrian asylum seekers. In the second part of the study, the findings of the study on the access of the Syrian asylum seekers to basic human rights are included and the cases where the Syrian asylum seekers find the facilities offered in Turkey as suitable for human rights are examined. According to this; %55.2 of the participants found the facilities offered in Turkey to be suitable for human rights, %26.7 did not find it suitable and %18.1 reached the result that they found these facilities to be suitable for human rights.	
Keywords: International Relations, Asylum, Refugee, Sanctuary, Syria, İstanbul.	

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	vii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ANALİZ

1.1. Temel İnsan Hakları	3
1.2. Sosyolojik Açıdan Göç	3
1.2.1. Göçmen	5
1.2.2. Mülteci	5
1.2.3. Sığınmacı.....	6
1.2.4. İltica	7
1.3. Küresel Güç Kuramları	7
1.3.1. Dünya sistemleri kuramı	8
1.3.2. Göç teorileri.....	8
1.3.2.1. Ravenstein'in göç kanunları	9
1.3.2.2. Kesişen fırsatlar teorisi	10
1.3.2.3. İtme-çekme teorisi	10
1.3.2.4. İlişkiler ağı (network) teorisi.....	11
1.3.2.5. Göç sistemleri kuramı	11
1.3.2.6. Giddens'e göre göç modelleri.....	12
1.3.3. Medeniyetler çatışması kuramı (hungtinton teorisi)	12
1.4. Küresel Güç İlişkileri Açısından Göçler.....	13
1.4.1. Ulusal göçler.....	13
1.4.2. Bölgesel göçler	14
1.4.3. Kıtasal göçler	15
1.5. Küresel Güç İlişkileri Bağlamında Sömürgecilik	15
1.5.1. Suriye ile ilgili yapılan çalışmalar	15
1.5.2. Suriye hakkında bilgiler	21
1.5.3. Suriye krizi ve suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelişi	21

BÖLÜM 2: SURİYELİ SİĞINMACILARIN TEMEL İNSAN HAKLARINA ERİŞİMİ: İSTANBUL FATİH ÖRNEĞİ

2.1. Araştırmanın Metodolojisi	25
2.1.1. Araştırmanın problemi	25
2.1.2. Araştırmanın konusu.....	25

2.1.3. Araştırmanın amacı.....	25
2.1.4. Araştırmanın sayıltıları (varsayımları)	26
2.1.5. Araştırmanın sınırlılıkları.....	26
2.1.6. Araştırmanın hipotezi	27
2.2. Yöntem	27
2.3.1. Veri toplama süreci.....	28
2.3.2. Verilerin analiz süreci	28
2.3. Bulgular ve Yorumlar	29
2.3.1. Demografik göstergeler	29
2.3.2. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de karşılaştıkları sorunlar	31
2.3.3. Suriyeli sığınmacıların hukuki hak ve statüleri ile göstergeler	35
2.3.4. Göç eden aile, akraba ve komşular ile görüşme durumu	39
SONUÇ	52
ÖNERİLER.....	57
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	65
ÖZGEÇMİŞ	73

TABLOLAR

Tablo 1. Barınma Merkezlerinde bulunan Suriyeli Kişi sayıları (Eylül 2013)	22
Tablo 2. Suriyeli Mültecilerin Ülkelerinden Ayrılış Nedenleri	23
Tablo 3. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Giriş Biçimleri	23
Tablo 4. Suriyeli Mültecilerin Türkiye'yi Seçme Nedenleri	23
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımları	29
Tablo 6. Katılımcıların Yaş Gruplarına Dağılımları	29
Tablo 7. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	29
Tablo 8. Katılımcıların Suriye'deki Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları	30
Tablo 9. Katılımcıların Türkiye'deki Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları	30
Tablo 10. Katılımcıların Kimler ile Yaşadıklarına Göre Dağılımı	30
Tablo 11. Katılımcıların Türkiye'de Konut Arayışı Döneminde Yaşanılan Sıkıntılarına Göre Dağılımları	31
Tablo 12. Katılımcıların Türkiye'de Kimlik Çıkartma Sürecinde Yaşanılan Sıkıntılarına Göre Dağılımları	31
Tablo 13. Katılımcıların ya da Herhangi Bir Aile Üyesinin Sağlık Sorunu Yaşama Durumları	32
Tablo 14. Katılımcıların Akut ya da Kronik Rahatsızlıkları İçin Tercih Ettikleri Yer	32
Tablo 15. Katılımcıların Yararlanılan Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu	32
Tablo 16. Katılımcıların Türkiye'de Herhangi Bir Hizmetten Faydalanırken Karşılaştıkları Dil Sorunu Düzeyi	33
Tablo 17. Katılımcıların ya da Herhangi Bir Aile Üyesinin Eğitimine Devam Etme Durumları	33
Tablo 18. Katılımcıların ya da Herhangi Bir Aile Üyesinin Eğitimine Hangi Okulda Devam Ettiklerinin Durumu	34
Tablo 19. Katılımcıların Türkiye'de Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar	34
Tablo 20. Katılımcıların Hukuki Statü ve Haklarından Haberdar Olma Durumu	35
Tablo 21. Katılımcıların Hukuki Statü ve Hakları ile Bilgileri Elde Etme Araçları	35
Tablo 22. Katılımcıların Kendilerine Sunulan Sosyal Hizmetlerden Haberdar Olma Durumu	35
Tablo 23. Katılımcıların Sosyal Hizmetler ile İlgili Bilgileri Elde Etme Araçları	36
Tablo 24. Katılımcıların Türkiye'de Sunulan İmkanları İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu	36
Tablo 25. Katılımcıların Resmi Kurum ve Kuruluşlardan Hizmet Alma Durumu	37
Tablo 26. Katılımcıların Türkiye'de Yaşamaktan Memnuniyet Düzeyleri	37
Tablo 27. Katılımcıların Türkiye'de Toplum Tarafından Karşılanma Durumu	37
Tablo 28. Katılımcıların Sosyal Hayatlarında İletişim Kurmak İsterken Dil Sorunu ile Karşılaşma Durumu	38

Tablo 29. Katılımcıların Yaşadıkları Yerlerde Diğer Kişiler Tarafından Karşılanma Durumu.....	38
Tablo 30. Katılımcıların Çalışmaları İçin Yasal Bir Olanğa Sahip Olma Durumu.....	39
Tablo 31. Katılımcıların Türkiye’de Ayrımcılık-Irkçılıkla Karşılaşma Durumu	39
Tablo 32. Katılımcıların Göç Eden Aile, Akraba ve Komşular ile Görüşme Durumu	39
Tablo 33. Cinsiyet Değişkenine Göre Eğitime Devam Etmede Sıkıntı Yaşama Durumu.....	40
Tablo 34. Cinsiyet Değişkenine Göre Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu.....	41
Tablo 35. Cinsiyet Değişkenine Göre Çalışma Hayatında Karşılaşılan Sorunlar	41
Tablo 36. Cinsiyet Değişkenine Göre Hizmet Alınan Kuruluşlar	42
Tablo 37. Cinsiyet Değişkenine Göre Sunulan İmkânların İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu.....	42
Tablo 38. Cinsiyet Değişkenine Göre Irkçılık/Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumu	43
Tablo 39. Cinsiyet Değişkenine Göre Türkiye’de Yaşamaktan Memnuniyet Durumu	43
Tablo 40. Yaş Değişkenine Göre Eğitime Devam Etmede Sıkıntı Yaşama Durumu	44
Tablo 41. Yaş Değişkenine Göre Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu	44
Tablo 42. Yaş Değişkenine Göre Çalışma Hayatında Karşılaşılan Sorunlar	45
Tablo 43. Yaş Değişkenine Göre Hizmet Alınan Kuruluşlar	46
Tablo 44. Yaş Değişkenine Göre Sunulan İmkânların İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu.....	46
Tablo 45. Yaş Değişkenine Göre Irkçılık/Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumu	47
Tablo 46. Yaş Değişkenine Göre Türkiye’de Yaşamaktan Memnuniyet Durumu.....	47
Tablo 47. Eğitim Değişkenine Göre Eğitime Devam Etmede Sıkıntı Yaşama Durumu.....	48
Tablo 48. Eğitim Değişkenine Göre Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu	48
Tablo 49. Eğitim Değişkenine Göre Çalışma Hayatında Karşılaşılan Sorunlar	49
Tablo 50. Eğitim Değişkenine Göre Hizmet Alınan Kuruluşlar.....	49
Tablo 51. Eğitim Değişkenine Göre Sunulan İmkânların İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu.....	50
Tablo 52. Eğitim Değişkenine Göre Irkçılık/Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumu.....	50
Tablo 53. Eğitim Değişkenine Göre Irkçılık/Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumu.....	51

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFP	: Agence France-Presse-Fransız Haber Ajansı
BAC	: Birleşik Arap Cumhuriyetleri
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
MC	: Milletler Cemiyeti
NATO	: North Atlantic Treaty Organization- Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
OPCW	: Kimyasal Silahların Yasaklanması Organizasyonu
ÖSO	: Özgür Suriye Ordusu
SIPRI	: Stockholm Dünya Sorunlarını Araştırma Enstitüsü
SUK	: Suriye Ulusal Konseyi
UAEK	: Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu
UGK	: Ulusal Geçiş Konseyi
UKK	: Ulusal Koordinasyon Komitesi

GİRİŞ

Suriye’de devam etmekte olan iç savaş Suriye ile birlikte birçok ülkeyi ekonomik, sosyal ve toplumsal olarak etkilemektedir. Savaş ve savaşın getirdiği olumsuz yaşam koşulları, hayatta kalma endişesi gibi nedenlerle birçok aile göç etmek zorunda kalmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen kesimi ise aileleriyle birlikte farklı ülkelere göç eden çocuklar oluşturmaktadır. Ülkemize ve diğer ülkelere sığınan çocukların geleceklerinin yaşanan bu olumsuz durumdan en az şekilde etkilenmesi için çeşitli önlemler alınmaktadır.

Küresel güçler Dünya ve bilhassa Ortadoğu ile ilgili hem fikir değillerdir. Küresel güçlerin Ortadoğu’da düşündükleri yeni sistemde anlaşmaya varılamasa da genel hatları ile demografik, politik, coğrafi ve ekonomik unsurlarında değişikliğe gidilmesi bilinen bir durumdur. Özellikle demografik açıdan küçük topluluklar oluşturulmak istenmektedir ve bunun adına da özgürlük savaşları denilmektedir.

Literatüre “Arap Baharı” olarak giren, Ortadoğu ülkelerinde başlayan toplumsal ayaklanmalar; başta Mısır olmak üzere Libya, Tunus, Yemen, Bahreyn, Cezayir ve son olarak Suriye’de olanca hızıyla devam etti ve hala da devam ediyor. Binlerce insanın öldüğü, daha fazlasının yaralandığı, tutuklandığı bu isyanlarda uluslararası ilişkiler, bölgesel çıkarlar, dengeler ve denklemler adına bölgede kan akmakta, uzlaşa çıkmamakta, ufukta çözüm umudu görünmemektedir. Kanlı ve kaotik ortamın içinde yaşananlar, şiddetin, öldürmenin, yok etmenin (sosyal medyaya yansıyan ibretlik görüntülere bakılırsa) nasıl olağan bir hal aldığını, Hobbes’un tabiriyle “insanın nasıl insanın kurdu” haline gelebileceğini ve asırlar geçse de bu öldürme içgüdüünün değişmeyeceğini bize kanıtlamaktadır. Binler, milyonlar, zor olanı yapıyor, birbirini boğazlıyor, yok ediyor. Egemenler ise kitlelerin taleplerini dinleme, çözüm bulma yönünde çaba göstermektense iktidar hırsına yenik düşüyor adeta olup bitenleri izliyor ve bu durumdan geleceğe yönelik çıkar elde etmeye çalışıyor.

Arap Baharı, son dalga olarak yakın komşumuz Suriye’ye de sirayet etti. 15 Mart 2011 tarihinde Suriye muhalefeti, mevcut BAAS/Esed rejimini yıkmak için silahlı mücadele başlattı. Yaşanan çatışmalardan Türkiye’nin etkilenmemesi düşünülemezdi. Nitekim savaşın başlamasıyla yüzbinlerce Suriye vatandaşı Türkiye sınırına dayanmış, sınırı geçerek ülkemize sığınmıştır. Türkiye hükümeti “açık kapı” politikası izleyerek gelenleri misafir olarak ağırlamış, barınma ve konaklamaları için kamplar inşa etmiştir.

İlk olarak Nisan 2011 tarihinde Türkiye’ye Suriyeli sığınmacı akını başlamıştır. Suriyelilere yönelik “açık kapı politikası” uygulayacağını ilan eden Türkiye, bu tarihten itibaren 100.000 kişinin kritik eşik olduğunu dile getirmiş, ancak Suriye’den gelen göç dalgası beklentinin ötesinde gerçekleşmiştir. Türkiye, sürenin uzaması ve sayının dramatik şekilde artmasına rağmen Suriyelileri kabul etmeye devam etmektedir (Orhan

ve Gündoğar, 2015). Sürekli büyüyen Suriyeli mülteci popülasyonu Türk toplumunu ekonomik, sosyal ve elbette siyasi bakımdan etkilemektedir (Kirişçi, 2014).

Dünyadaki bütün ülkeleri ilgilendiren bir konu olan sığınmacı sorunu her zaman güncelliğini korumaktadır. BMMYK'nın 2014 yılı raporundaki verilerine göre Dünya genelindeki toplam sığınmacı sayısı, 50 milyonu aşmış ve İkinci. Dünya Savaşından günümüze kadar en yüksek sayıya ulaşmıştır. 2013 yılında çeşitli nedenlerden dolayı kendi ülkesinden başka ülkelere göç ederek farklı yerlerde yaşamaya başlayan 51,2 milyon kişi bulunmaktadır (Döner,2016).

Türkiye'de yaşayan sığınmacılar BMMYK'nın resmi rakamlarına göre 2016 yılı ilk ayı itibarıyla 2.7 milyon kişinin üzerine çıkmıştır. Türk hükümetinin tarafından bu insanlara resmi rakamlara göre 8 milyar doların üzerinde insani yardım sunulmuştur. Altıncı yılına girmek üzere olan savaşın, söz konusu toplumsal ve ekonomik etkilerini paylaşma konusunda Batılı ülkeler oldukça gönülsüz hareket etmektedir. AFAD'ın konu ile ilgili verilerine göre, Türkiye'ye yapılan uluslararası yardımlar sadece 455 milyon dolar seviyesindedir. Bu rakam, toplam harcamalar içerisinde sadece %5'e karşılık gelmekte ve uluslararası siyaset malzemesi olarak kullanılmasına rağmen söz konusu durum ile ilgili insani kaygıların ne kadar önde tutulduğunu açıkça ispat etmektedir (Düzkaya, 2016).

Araştırmanın temel amacı Suriyeli sığınmacıların uyum durumlarını ve uyum sorunlarını, Suriyeli sığınmacılara sunulan hizmetlerin insan haklarına uygunluğunu tespit etmektir. Uyum süreci sığınmacıların menşe ülkedeki konumu, göç ettiği ülkedeki konumu ve bu konumları belirleyen değişkenlerin etkisi altındadır. Sığınmacıların toplumsal veya kültürel uyumunda önemli bir etkiye sahip faktörlerin başında din, dil, kültür, yabancılara karşı tutum ve yabancı düşmanlığı gelmektedir.

Araştırmanın ikinci temel amacı ise Suriyeli sığınmacıların gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler oluşturmaktadır. Göç eden bireyler geleceğe umutsuz ve belirsiz bakabildikleri gibi bazen de göçe yeni bir başlangıç ve umut kapısı olarak bakabilmektedirler. Araştırma kapsamına dâhil edilen bu konuların bir kısmı bazı araştırmalarda farklı biçimlerde ve değişik amaçlarla yer almaktadır. Ancak bu araştırmada ele alındığı şekliyle herhangi bir çalışma henüz gerçekleştirilmemiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde göç, küresel güç kuramları, sığınmayla ilgili temel kavramlar, uluslararası ve bölgesel sözleşmeler ve mülteci hukuku ele alınacaktır. Göçmen, mülteci, sığınmacı ve iltica konularına yer veren hukuki düzenlemelerde yer alan mülteci haklarına değinilecektir. Suriye hakkında bilgiler verilerek, Suriye ile ilgili yapılan daha önceki çalışmalar ile ilgili literatür incelemesi yapılarak detaylı anlatımı yapılacaktır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise sığınmacıların temel insan haklarına erişimi üzerine yapılan çalışma bulgularına, sonuçlarına yer verilecektir. Türkiye'deki sığınma hukuku ve Suriyeli sığınmacılar örneği üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ANALİZ

1.1. Temel İnsan Hakları

Hiçbir ayırım gözetilmeden insanların doğuştan sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerin tümüne insan hakları denir. Kişinin ikamet ettiği ülkenin korumasından faydalanamaması ya da haklı sebeplere dayalı olarak faydalanmak istememesi halinde, başka ülkeden koruma talep etmesine sığınma hakkı denir. Başka bir ülkenin korumasından yararlanmak için yaptığı başvurusu onaylanan kişi mülteci olarak tanımlanır (Akalin, 2013). İnsan hakları, insanların insani bir şekilde yaşayabilmeleri için toplumsal düzenlemeler yapma, siyaset ve hukuki ilkeler koyma girişimidir. İnsan hakları normları mültecilerin sığınma ülkesinde tabi olacakları asgari standartları belirler (Peker, 2001).

İnsanların doğuştan getirdikleri, hak ve özgürlükler değiştirilemez, sınırlanamaz, devredilemez, baskı altında tutulamaz. Bu yüzden doğal haklar en üstün haklardır. Doğal haklar sonraları geliştirilerek "temel haklar" adına alarak insan haklarını oluşturmuştur. Temel haklar, kanunlarla güvence altına alınan, doğuştan kazanılan, vazgeçilemeyen, devredilemeyen haklardır. Kişinin temel hakları arasında, her insanın eğitim, sağlık, kişi dokunulmazlığı, sağlıklı bir çevrede yaşama, dilekçe verme, özel yaşamın gizliliği, konut dokunulmazlığı, seçme ve seçilme gibi hakları bulunur (Bilgen, 2000).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesi herkesin zulüm gördüğü ülkelerden başka ülkelerde sığınma arama veya sığınmaya hakkının var olduğunu belirtmektedir (Döner, 2003:44). Fakat İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin hukuki bir bağlayıcılığı yoktur sadece tavsiye niteliğinde yön gösterici bir belgedir. Bildirge'deki yön gösterici ilkeleri hukuk normlarına dönüştürmek amacıyla Birleşmiş Milletler (BM) Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi hazırlanmıştır (Peker, 2001).

1.2. Sosyolojik Açıdan Göç

Tarihsel süreç içerisinde kitlesel nüfus hareketleri değişik mekânlarda çeşitli boyutlarda ortaya çıkmıştır. Göçlerin tarihinin insanlığın varoluşuyla başladığını söylemek abartı olmayacaktır. Çünkü insanoğlu daima daha iyinin, yaşamını daha rahat sürdürebileceği olanakların arayışı içerisinde olmuştur. Bu göçlerde, doğal kaynaklar, iklim vb. etkenler önemli rol oynamıştır.

Göç, belirli bir yerleşim bölgesinde yaşayan nüfusun belli bir kesiminin çeşitli ve farklı nedenlerle, bulunduğu yerden kalkıp başka bir yere yerleşmek üzere, ya da nispeten sürekli olarak gitmesidir (Akgür, 1997). Birleşmiş Milletler (BM) bu sürekliliği bir yıl ve daha fazlası olarak belirlemiştir. Göç kavramı kısaca, insanın habitatını sürekli olarak değiştirmesi olarak tanımlanabilir. Başak (2011); göçü, bireylerin yaşadıkları mekânları terk ederek, yerleşmek maksadıyla başka bir ülkeye gerçekleştirdikleri yer değiştirme olarak tanımladıktan sonra, göçün bireyin yaşadığı ülkede var olan baskı ve zulümden kaçma vb. siyasi bir sebebe dayanabileceği gibi, ekonomik gerekçelere dayalı da olabileceğini vurgulamaktadır.

Genel olarak ekonomik, siyasi, kültürel ve demografik sebeplerle ortaya çıkan göç hareketleri genel tanımıyla insanların bulundukları mekânlardan farklı mekânlara doğru yer değiştirmesidir. Kendi iç dinamikleri içerisinde kollara ayrılan göç olgusunun alt kollarından biri de zorunlu göçlerdir. Baskı rejimleri, şiddet olayları, can güvenliği endişesi, iç savaşlar ve çatışma durumları gibi olumsuz olaylar insanların daha güvenli ve huzurlu bir yaşam alanı bulabilmek amacıyla zorunlu olarak ülke dışına göç etmeleriyle sonuçlanabilmekte, böylece mülteci ve sığınmacı kavramları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca göç sonucunda belirli bir topluluğu terk ederek yeni bir topluluk içine giren kişilerin, yeni toplumsal ilişkiler kurmaları da gerekmekte ve bu durum uyum (adaptasyon) sorunu yaşamalarına da sebep olmaktadır (Şahin, 2015).

Göç bazen isteğe bağlı bir şekilde gerçekleşirken (sosyo-ekonomik kaygılar), bazen ise zoraki nedenlerden (savaş, doğal afet, siyasi baskılar vb.) dolayı meydana gelen bir süreci ifade eder. Göç, aslında bir sorun değil, var olan bir sorunun çözümüne yönelik olan bir adım olarak düşünülebilir (Cengiz, 2015).

Göç, sosyal bilimler tarihinde yalnızca Coğrafya biliminin ilgi alanına giren bir konu olarak bilinmekteydi. Uzun yıllar sonra, günümüzde ise göç olgusuna en geniş perspektiften Sosyoloji ile birlikte bütün bilimlerin ortak ilgi alanı haline gelmiştir (Bilgili, Aydoğan ve Güngör 1996). Uluslararası Göç Örgütü (IOM, International Organization for Migration)'ne göre (2009) göç, uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek veya süresi ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketi olarak tanımlanmaktadır. Bayraktar'a (2013) göre göç; ekonomik, toplumsal ve siyasal nedenlerle bireysel ya da kitlesel yer değiştirmedir. Çakır'a (2011) göre ise insanların demografik, coğrafik, ekonomik nedenlerle yer değiştirmesiyle eyleme dönüşen ve sonrasında da etkileri devam eden süreçler bütünüdür. Toplumsal ve ekonomik değişim süreçlerinin hem bir sonucu hem de bir nedeni olarak göç, her şeyden öte kendine özgü bir süreçtir. Göç olgusu insanlığı ilgilendiren ülkelerin sosyal, ekonomik, sosyal, siyasi, askeri politikalarını etkileyebilen sosyal bir olgudur (Tuzcu ve Bademli 2014).

Göçün süresi de onun ayırt edici bir özelliğidir. Bir kısım göçler (eğitim, tedavi gibi) kısa süreli olsa da göçün genel anlamda uzun süreli bir karakter taşıdığı söylenebilir. Göçün kısa veya uzun süreli olmasının kesin bir ölçüsü yoksa da 1 yılı aşkın göçlere uzun süreli dendiği görülmektedir (Toksöz, 2006). Bu ayırım bazı kaynaklarda geçici ve kalıcı göç şeklinde de ele alınmaktadır. Bu sınıflandırmada göç kararı daha çok gidiş amacıyla da paralel olarak geriye dönüp dönmek üzerine kurulmuştur (Yalçın, 2003). Ülkesinde/köyünde/şehrinde yaşam şartları ekonomik ya da politik bakımdan oldukça ağır olan kişilerin başka yerlere göçü genellikle kalıcı niteliktedir. Ancak, birçok kimse birkaç yıl dahi olsa kalmaya gittiği yerden geri dönmeyi düşünerek yola çıkmaktadır. Türklerin Almanya'ya göçünde her iki örneği de bir arada görmek mümkündür. Bugün üçüncü neslini tamamlamış olan Almanya'daki Türk göçmenlerin kahir ekseni Almanya'ya yerleşmiştir. Bu nesillerin ilk gidenlerinden pek çok kimse ülkeye kesin dönüş yapsa da bu neslin çocukları vatandaşlık da kazanarak Alman okullarında okumuş ve kalıcı olarak bu ülkeye bağlanmış durumdadır.

1.2.1. Göçmen

Göçmen kavramı konusunda uluslararası literatür ile Türk hukuku arasında anlayış farklılığı söz konusudur. Türk hukukunda uluslararası literatürden farklı olarak dar kapsamlı bir anlayışla göçmen, Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı olma şartıyla ülkemize gelmiş olan kişileri içermektedir. İstatistiksel veriler, göçmenlerin yaklaşık %90'ının Balkan kökenli olduğunu işaret etmektedir (Başak, 2011).

Tarihi süreç içerisinde göçler zorunlu ve gönüllü göçler olmak üzere hep devam etmiştir. Gönüllü göçler, insanların meraklarını gidermek, maddi durumlarını düzeltmek ve yeni kuşağın geleceğini garanti altına almak amacıyla yapılmıştır. Zorunlu göçler ise terör, kan davası, toplum baskısı vb. nedenlerle insanları daha güvenli yerler aramaya iten nedenlere dayalı olarak ortaya çıkmıştır (Akgür, 1997). Göçler genel olarak iç göçler ve dış göçler olmak üzere iki grupta sınıflandırılmaktadır. Bir başka sınıflandırma ise bireysel, kitlesel ve zincirleme göç şeklinde yapılabilir (Gürel, 2001).

İngilizce "migrant" kavramına karşılık gelen göçmen, genellikle ekonomik ve kültürel nedenlerden dolayı daha iyi bir yaşam beklentisiyle, ülkesini terk ederek başka bir ülkeye yerleşen kişiye denilmektedir (Korkut, 2010).

1.2.2. Mülteci

İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan ağır insan hakları ihlalleri ile tüm dünyada gerçekleşen nüfus hareketleri, mülteci hukukunu Birleşmiş Milletler'in en önemli gündem maddesi haline getirmiştir (Ergüven ve Özturanlı, 2013).

Mültecilerle ilgili ilk düzenleme Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'dir. Bu Sözleşme içeriği itibarıyla yetersiz görülmüş ve sonrasında Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü ile mültecilerin tanımı ve konumu yeniden düzenlenmiştir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'ne göre mülteci;

İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıstır.

1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre 1951 tarihinden önce olan olaylar sonucunda yukarıda bahsedilen durumlarda bulunan kişiler mülteci olarak kabul edilmektedir, yani tarih sınırlaması vardır; çünkü II. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkesini terk eden Avrupalıların ülkelerine dönmesi amaçlanmaktadır. 1967'de yapılan protokol ise tarih sınırlamasını ortadan kaldırmıştır.

Uluslararası hukuk çerçevesinde, bütün devletlerin mültecilere uluslararası koruma sağlama ve sorunlarına çözüm bulma konusunda genel yükümlülükleri bulunmakta ve sorumluluk uluslararası toplum adına Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından yerine getirilmektedir. Bunun yanında

mültecilerin hukuki durumuna dair “1951 Cenevre Sözleşmesi” ile “1967 New York Protokolü”ne taraf devletlerin bu uluslararası hukuk belgelerinden doğan somut yükümlülükleri bulunmaktadır (Çiçekli, 2009).

Benhabib’e göre, mülteciler ulus-devletin eylemleri doğrultusunda yaratılmış olan özel insan kategorileridir (2006). Ulus-devlet kavramı ile ortaya çıkan mülteciler hakkındaki uluslararası ilk düzenleme Milletler Cemiyeti zamanında oluşturulmuş, Birleşmiş Milletler döneminde de bu tür düzenlemeler çıkarılmaya devam edilmiştir. Mültecilik saikleri ve sonuçları bakımından tekil bir insanlık durumudur. Dolayısıyla bu durumun sonradan “mülteci” (*refugee*) ile “sığınmacı” (*asylum-seeker*) gibi teknik kavramsal ayrıştırmalarla devletler tarafından kategorize edilmesi, insan hakları kuramı bakımından kabul edilemez.

1967 protokolünden farklı olarak Türk hukuk sisteminde bir de “sığınmacı” kavramı vardır. Bu anlamda Türkiye, 1967 Potokölü’nü Sözleşme’nin birinci maddesine coğrafi çekince koyarak kabul etmiştir.

Mülteci ve sığınmacı tanımları arasındaki farkı değişik şekilde açıklandığında: Mültecilik, iltica etme hakkına sahip olmak ve bunun sonucunda hukuki statüsünün kazanılmasıdır. Sığınmacı olmak ise, hukuki statüsünün kazanılmasından çok fiili ve sığınılan ülkenin yasalarından mülteciler gibi yararlanılması öngörülmeleyen kısa süreli bir barınma durumudur. Sığınmacı, mülteci statüsünü almaya yönelik başvurusu henüz karara bağlanmamış olandır. Ayrıca henüz BMMYK’ya başvuru yapmamış veya başvurusu hakkında cevap bekleyen kişiler de sığınmacı olarak kabul edilir. Her sığınmacı mülteci olarak tanınmak zorunda değildir. Ancak başvurularına olumlu yanıt alınırsa mülteci olabilirler (Özcan, 2005).

30.11.1994 tarih ve 22127 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre mülteci;

“Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıdır.”

1.2.3. Sığınmacı

İkamet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı yasal veya siyasal kovuşturmalar nedeniyle veya can güvenliğini sağlamak amacıyla kişilerin uyruğunda bulunduğu ülkesini terk ederek yabancı bir devlet ülkesine, diplomatik temsilciliğine, konsolosluk binalarına, savaş veya devlet gemilerine giriş yapmak suretiyle bu devletin korumasını isteme hakkına sığınma veya eski tabirle iltica denilmektedir (Pazarcı, 2007).

Göçmen ve sığınmacı kavramları birbirine yakın anlamlar taşımakta ve sıklıkla karıştırılmaktadır. Bu sebeple sığınmacı ve göçmen tanımını Aybay yapmış olduğu çalışmasında şu şekilde ifade etmiştir. Göçmen daha çok iyi ekonomik yaşam koşullarını elde etmek amacıyla başka bir ülkeye giriş yapan kişi olarak tanımlarken, sığınmacı ise özellikle siyasal, dinsel, kültürel, ideolojik gibi çeşitli baskılar nedeniyle başka bir ülkeye gelen kişi olarak tanımlanmaktadır (Aybay, 2007).

30.11.1994 tarih ve 22127 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre Sığınmacı;

“İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancısıdır.”

1.2.4. İltica

Kişilerin kendilerine mültecilik statüsü verilmesi istemiyle bir ülkeye başvuru yapmış olması ve yapmış olduğu bu başvurusunun kabul edilmesini sağlayan bir hak olarak iltica kavramı tanımlanmaktadır. Mültecilik durumu ise iltica hakkının tanınmasıyla oluşan hukuki bir statü olduğu için mültecilik ve iltica hakkı iç içe geçmektedir (Pehlivan, 2004). İngilizcedeki karşılığı “asylum”dur. İngilizce asylum kelimesinin sözlük anlamı “özellikle politik sebeplerden ötürü ülkesini terk eden kişiye bir devlet tarafından verilen koruma” şeklinde belirtilmektedir (Sztucki, 1999).

İltica hakkı, mültecilik statüsü elde etmek için başvuru yapan kişinin, başvurusunun kabulünü sağlayan haktır. Mültecilik iltica hakkının tanınmasıyla oluşan hukuki bir statü olduğu için mültecilik ve iltica hakkı iç içedir (Pehlivan, 2004: 49). İltica hakkının tanınmasıyla mülteci olunur fakat bu kazanma duyurucu niteliktedir yani kişi kendisine mültecilik statüsü verildiği için mülteci olmaz, zaten ülkesini terk ettiği andan beri mültecidir ve böyle kabul edilir (Kılıç, 2005).

1.3. Küresel Güç Kuramları

Uluslararası ilişkiler literatüründe Güç kavramı ile ilgili farklı tanımlardan bahsedilmektedir. Güç kavramı birçok değişkeni içerisinde barındırdığından dolayı tam ve tatmin edici bir şekilde tanımlanamamıştır. Gilpin Güç kavramını uluslararası ilişkiler ve hatta politika bilimindeki en sıkıntılı alanlardan biri olarak ifade etmiştir (Gilpin, 1981:13). Güç her zaman sözü edilen ve oldukça önemli ancak hiç kimsenin tam olarak ne olduğunu anlayamadığı bir kavram olarak uluslararası ilişkiler literatüründe yer almaktadır.

Yapılan farklı bir tanıma göre güç hem diğer aktörleri etkileme (güç sahibi olma) hem de bu yetenekleri elinde bulunduran aktör olma (güç olma) anlamında kullanılmıştır

(Ashley, 1984: 272). Uluslararası ilişkiler literatüründe sıklıkla güç sıfatı ile bir devletin adının kullanıldığı görülebilir. Devletin gücün kendisi olduğu şeklinde tanımlamalar vardır. Özellikle süper güç tanımlaması bir nitelik olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Diğer yandan Ashley'in tanımlamasında güç, sahip olunabilen ve devletlerin dışında bir özellik olarak yer almıştır.

Baldwin ise Ashley ile bu konuda çelişmektedir. Baldwin'e göre güç, bir aktörün sahip olduğu bir şey olmaktansa, iki veya daha fazla aktör arasında var olan ya da oluşabilecek potansiyel bir ilişkidir (Baldwin: 2013). Bu noktada güç kavramının anlam kazanması için en az iki devletin ele alınması gerekir. Bu devletlerin birbirleri ile ilişki halinde olduğu varsayılır. Böylelikle sahip oldukları güç bir anlam kazanır. Önemli olan potansiyel ilişkilerin de güç olarak tanımlanabilmesidir. Sahip olunan güç devletlerarası ilişkinin oluşabilmesini ve seyrini etkileyebileceğinden potansiyel ilişkilere de değinilmiştir.

1.3.1. Dünya sistemleri kuramı

Realist kuramlarda güç teorisinin özünde yer alır. Güç savaşları uluslararası ilişkileri tarif edebilir. Böylesi bir önemin var oluşuna rağmen net bir teorik tanımın kabul görmeyişi kimi yazarlar tarafından eleştirilmiştir. Aydın'a göre "gücün daha kesin ve mutlak tanımlaması yapılmadığı sürece bu kavrama oturan güç politikası teorisi ve realist uluslararası ilişkiler yaklaşımı da sorunlu olmaya devam edecektir." (Aydın, 2004).

Klasik realizmde de güç ve çıkar kavramları ön plana çıkmaktadır. Realist kuramlarda güç ve çıkar kavramlarının önemi çok fazladır. Öyle ki Morgenthau "uluslararası politikaya yol gösteren kavram güç ile tanımlanmış çıkardır." (Morgenthau, 1985: 5) ifadelerine yer vermiştir. Realist kurama göre bütün devletler gücün sahibi olmayı amaçlar, dolayısıyla devletlerin güç ve çıkar endişeleri mevcuttur. Devletlerdeki bu kaygılar uluslararası siyaset davranışlarını anlamlandırmamıza destek verir. Tüm devletlerin gücü elde etme arzusu ile ortaya çıkardığı menfaati olmakla birlikte yalnızca devletlerin gücü muhafaza etmek amacıyla izlediği yollar farklılaşabilir.

Avrupa genişlemesinin ekonomik ve toplumsal tarihinin yeni bir sentezini yaratma girişimi olarak görülebilecek Modern Dünya Sistemi ile asıl ününe kavuşan Wallerstein, 1970'lerden itibaren Dünya Sistem Analizi olarak adlandırdığı bir perspektiften bakmaya başlamıştır (Aktoprak, 2014).

Wallerstein, dünya sistem analizi perspektifinde sosyal bilimleri bir bütün olarak kullanmıştır ve kendisini de bir tarihsel sosyal bilimci olarak nitelendirmektedir. Kapitalist dünya ekonominin tarihini, yayılmasını ve işleyişini incelerken tarihi, sosyolojiyi, ekonomiyi, coğrafyayı ve antropolojiyi aynı potada eritmiştir. Çünkü bu ayrı disiplinlerin çalışılacak farklı konularının olmadığı fikrindedir (Aktoprak, 2014).

1.3.2. Göç teorileri

Göç olgusunun bilimsel çalışmalarda geliştirilen belli başlı göç teorileri, Türkiye'de yaşanmış ve yaşanmakta olan göçlerin anlaşılmasında ve yorumlanmasında kolaylık sağlaması açısından önemlidir. Burada belirtilmesi gereken nokta, bu modeller

dünyada yaşanan bütün göçleri açıklama iddiasını taşımamaktadır. Göç teorilerine genel olarak bakılacak olursa:

1.3.2.1. Ravenstein'in göç kanunları

Göç olgusu bilimsel tartışmalara ilk defa 19. yüzyılda konu olmuştur. Daha önce göçle ilgili çok sayıda tartışma olmasına rağmen bilinen ilk çalışma coğrafyacı ve harita uzmanı olan Georg Ravenstein tarafından 1885 yılında yayınlanmış olan "Göç Kanunları" (The Laws of Migration)'dır (Abadan-Unat, 2006; Yalçın, 2004). Ravenstein'in "Göç Kanunları" 7 maddeden oluşmaktadır. Bunlar;

a- Göçmenlerin büyük bir kısmı sadece kısa mesafeli bir yere göçer. Sonucunda gidilen yerde göç dalgalarına neden olan bir nüfus yer değişimi olur. Göç dalgalarının yönü büyük sanayi ve ticaret merkezlerine doğrudur.

b- Bir şehirde ortaya çıkan hızlı ekonomik gelişme kentin yakın çevresindeki bölgelerden göçmenleri bu kente çekmektedir. Böylece kırsal kesimlerde meydana gelen nüfus azalması daha uzak yerlerden gelen göçmenler tarafından doldurulur. Bu durum hızla gelişen kentin kendisini tüm ülkede hissettirmesine kadar basamaklı bir şekilde devam eder ve dolayısıyla göç tüm ülkede hissedilir.

c- Karşı karşıya kalınan bu yayılma süreci kendisini yutan sürecin tersi şeklinde olsa da, onunla benzer özellikler gösterir. Bu iki süreci benzer kılan şey onların ulaşmak istedikleri amaçtır. Göç, kendi başına amaç olamaz. Kentte gelişen ekonomi ve ticaret olanaklarından faydalanmak, göç edecekler için amaçtır. Bu nedenle, hem göç sonucunda oluşan yayılma süreci hem de bu yayılmayı yutan süreç, amaç bakımından uyum göstermekte ve her iki süreç ancak göçle amacına ulaşabilmektedir.

d- Her oluşan göç dalgası karşı dalga meydana getirmektedir. Burada önemli olan, yoğun göç alan yerleşim birimlerinin, aynı zamanda göç de vermesidir.

e- Uzak yerlere göç edenler daha çok büyük sanayi ve ticaret merkezlerini tercih etmektedirler.

f- Kentte yaşayanlar, kırsal kesimde yaşayanlara göre daha az göç etme eğilimindedir. Dolayısıyla, göç alan bir kentin yerlilerinin göçe eğilimli olduğunu savunmak doğru olmayacaktır.

g- Kadınlar erkeklere göre daha fazla göç etme eğilimindedirler (Akt. Yalçın, 2004).

Castles ve Miller'in, Ravenstein'in göç kanunları konusundaki tespitleri önemlidir. Onlar bu modelin bireyselci/bireyci ve tarih dışı olduğunu, ayrıca bireyin göç etme kararının gidecekleri yer konusunda akılcı olarak yaptıkları bir maliyet-kazanç hesabına dayanması olduğunu dile getirirler. Castles ve Miller (2008), bu modelin ne kadar neoklasik ekonomi içerisinde temellendirilmiş olsa da aynı zamanda sosyoloji, sosyal demografi ve diğer disiplinlerden de etkilendiğini de ifade etmektedirler.

Sonuç olarak Ravenstein'in göç yasalarının, günümüzdeki göç olgusunun anlaşılması noktasında yeterli bilgi verdiği söylenemez. Onun en önemli katkısı daha çok sonradan gelen göç teorilerine temel oluşturmalarıdır denilebilir.

1.3.2.2. Kesişen fırsatlar teorisi

1940 yılında Stouffer tarafından göçle ilgili "Kesişen Fırsatlar Teorisi" ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre, yaşadıkları yerlerden uzak yerlere göç eden insanların sayısı, gittikleri yerdeki olanakların çokluğuyla orantılıdır (Akt. Yalçın, 2004). Göç edilecek bölgede iş bulma imkânları fazla ise oraya göç edecek insanların sayısı aynı şekilde fazla olacaktır.

Bu kuram özellikle ekonomik nedenlerle yapılan göçlerde ve işçi göçü çalışmalarında daha sıklıkla kullanıldığı söylenebilir. İş imkânlarının fazlalığı yaşanacak olan göçün büyüklüğünü etkileyecektir (Çağlayan, 2006). Bu kuram; savaşımlardan, afetlerden, politik nedenlerden ve etnik çatışmalardan dolayı göç etmek zorunda kalan göçmenlerin göç etme nedenlerini açıklayamamaktadır.

1.3.2.3. İtme-çekme teorisi

Bu teori Everett Lee'nin, 1966 yılında yayımlanan "Bir Göç Teorisi" (A Theory of Migration) adlı çalışmasına dayanmaktadır. Lee'ye göre göç olayında 4 temel faktör bulunmaktadır. Bunlar:

- a. Yaşanan yerle ilgili faktörler,
- b. Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler,
- c. Araya giren engeller,
- d. Bireysel faktörlerdir (Akt. Özyakışır, 2013).

İtici ve çekici faktörler, özellikle göçün nedenlerini açıklamada çokça başvurulan iki önemli argümandır (Özyakışır, 2013). Lee'ye göre, itici ve çekici faktörlerin bazıları çok etkileyici, bazı faktörler duruma göre kimi insanlar üzerinde etkili olacak, kimileri üzerinde ise bir etkisi olmayacaktır. Gerçekten de bir babaya çocukları için gidilecek yerdeki iyi derecedeki eğitim olanakları çok çekici gelebilecekken, çocuksuz bir ailenin bu faktörle aşırı derecede ilgilenmesi beklenenecek bir şey değildir (Yalçın, 2004).

Türkiye açısından bu teoriye bakıldığında, göçün bazı yönleriyle teoriyle uyum sergilediği görülecektir. İç ve dış göçlerde insanların itici ve çekici faktörleri hesaba kattıklarını, ayrıca, karşılaştıkları engellerle nasıl baş edebileceklerini de düşündüklerini ve bir çıkar yol görürlerse göç etmeye yanaştıklarını varsaymak pek yanlış olmayacaktır (Yalçın, 2004).

Günümüzde yaşanan çeşitli göç olaylarına bakıldığında, itme çekme faktörlerinin şu anda iç ve dış göçler için işlediği göze çarpmaktadır. Ancak bu kuram, karmaşık ve çok yönlü olan göç sürecine fazlasıyla basit açıklamalar getirdiği için eleştirilmiştir (Çağlayan, 2006).

1.3.2.4. İlişkiler ağı (network) teorisi

Göçmen ağı, menşe ülke ile göç ettikleri ülkelerdeki göçmen olmayan bireyler eski ve yeni göçmenler arasında ortak kök, ırk ve arkadaşlık bağlarından oluşan kişilerarası bağlantılardır (Abadan-Unat, 2006).

Göçün tarihsel olay ve olgularla ilişkilendirilerek analiz edilmesinin gerekli olduğu söylenebilir. Bu çerçevede network teorisi gerek göçe gerekse de göçmene yaklaşımla diğer teorilerden farklılık arz etmektedir (Çağlayan, 2006).

Gideceği ülke veya kentte kendisine yardımcı olacak akraba veya tanıdıklar olduğunu bilen bir göçmenle, yardım edecek kimsesi olmayan başka bir göçmen arasında farklar vardır. Öncü grup gittiği ülkede yerleşip oradaki olanaklardan haberdar olduklarında ve çevreyi tanıdıklarında, yeni gelenlere önemli yardımlarda bulunmaktadır. Göçmen ağları, iyi birer haber kanalı olmaları ve yabancı ülkelerdeki olanaklar hakkında sürekli bilgi vermeleri, ayrıca, göçün devamını ve hızını kontrol etmedeki önemi bakımından, anayurtta kalanlar için önemli bir rol oynamaktadır. Böylece göçmen ağları tarafından, göçün devamını ve hızlanmasını sağlayacak her yol anayurtta kalanlara bildirilmekte ve sürekli olarak kullanılmaktadır. Bu yollardan birisi ileride de değineceğimiz iltica akımlarıdır. Bu ağ yardımıyla birçok insan siyasi gerekçesi olmadığı halde, ekonomik nedenlerle başka ülkelere yerleşmişlerdir. Bütün bunların durdurulmaması göçmen ağlarının rolünün önemini açıkça ortaya koymaktadır (Yalçın, 2004).

Göçmen ilişkiler ağları, kişilerin göç etme sürelerini yaygınlaştırmakta, göçün yol açtığı masrafları ve içerdiği riskleri azaltmakta, gönderen ülke topluluklarını daha fazla temsil etmektedir. Ayrıca kabul edildikleri ülke tarafından göçmen ağlarını denetlemek büyük zorluklara sebep olmaktadır (Abadan-Unat, 2006).

Ağ kuramı üzerinden göçü anlamaya çalışmak diğer kuram ve modellerden farklılık arz etmektedir. Bu farklılığın ana sebebi, diğer üzerinde fazla durulmayan bireyi ön plana koymasındır. Bu teori, bir yandan geniş bir bakış açısı geliştirmeye olanak sağlarken bir yandan da çok faktörlü ve işler bir analize yönelmeye de olanak tanımaktadır. Bu açıdan teori; göçü, göç alan ve göç veren ülkeler anlamlandırmaya imkân sağlamaktadır. Tüm bu etmenler, günümüzde yaşanan göçleri network teorisini bayağı açıklayıcı ve kişisel analize oldukça fazla imkân tanıyan teori olduğunu göstermektedir (Çağlayan, 2006).

1.3.2.5. Göç sistemleri kuramı

Göç sistemleri kuramı çok sayıda disiplini içine almayı ve göç deneyiminin tüm boyutlarını kuşatmayı amaçlayan yeni bir yaklaşımla ortaya çıktı. Temel yaklaşımı, bir göç hareketinin makro ve mikro yapıların etkileşiminin bir sonucu olarak görülmesi gerektiğidir. Makro yapılar büyük kurumsal etmenlere işaret ederken, mikro yapılar ise ağlara, uygulamalara ve göçmenlerin kendi düşüncelerine göndermede bulunur (Castles & Miller, 2008). Bu teoriye göre iki ya da daha fazla ülke karşılıklı olarak göçmen değişimiyle bir göç sistemi ve ilişkiler zinciri oluştururlar. Bu ilişkiler yakın iki ülke arasında olabileceği gibi, birbirilerine uzak ülkeler ve bölgeler arasında da kurulabilir.

Meksika ve ABD arasındaki göç ve göçmen ilişkisi, yakın bir coğrafya üzerinde; Batı Afrika ve Fransa arasındaki göç ve göçmen ilişkisi de uzak iki coğrafya arasında gerçekleşen, göç sistemleri ilişkisine birer örnek olabilirler (Çağlayan, 2006).

Göç sistemi, göçmen değişimi olan iki veya daha fazla ülke arasında kurulmakta ve teori olarak bölgesel göç hareketlerinin analizinde kullanılmaktadır. Göç sistemleri teorisi, dünya sistemleri teorisi gibi politik faktöre, uluslararası ilişkilere ve kurumsal faktörlere önem vermemektedir (Toksöz, 2006).

1.3.2.6. Giddens'e göre göç modelleri

Giddens, 1945 sonrasının göç hareketlerini karakterize eden dört göç modelinin olduğunu ileri sürer. Buna göre:

Klasik Göç Modeli: Bu model Kanada, Avustralya ve ABD gibi 'göçmen uluslar' olarak gelişen ülkeler için geçerlidir. Bu modelde göç teşvik edilir; sınırlamalar ve kotalar yıllık göçmen alımının sınırlandırmasına yardımcı olsa da vatandaşlık vaadi yeni gelenlere de sunulur.

Sömürgeci Göç Modeli: Birleşik Krallık ve Fransa gibi sömürgelerinden gelen göçmenleri diğer ülkelerden gelen göçmenlere tercih eden ülkelere izlenir.

Misafir İşçi Modeli: Almanya, İsviçre, Belçika gibi ülkeler bu yolu izlemektedir. Bu tür ülkeler göçmenleri genellikle emek pazarının taleplerini karşılamak için kabul ederler.

Yasadışı Göç Modeli: Bu modelde ise sanayileşmiş ülkelerin yasalarını sıkılaştırmış olmasından dolayı artan bir modeldir. Ülkeye gizli ya da göçmen değilmiş gibi görünerek girme fırsatı bulan göçmenler sıklıkla resmi toplumun sınırları dışında yasa dışı olarak yaşayabilmektedir (Giddens, 2012). Giddens, göçü küresel ölçekte değerlendirmekte ve kategorize etmektedir.

1.3.3. Medeniyetler çatışması kuramı (hungtinton teorisi)

Medeniyetler Çatışması Kuramı, Amerikalı siyaset bilimci Samuel Huntington tarafından oluşturulan ve 1993 yılında "Foreign Affairs" adlı dergide yayınlanarak sosyal bilimlerin gündemine giren bir siyaset ve sosyoloji yaklaşımıdır (Topses ve Bıçkı, 2010:68). Bu makalesinin gördüğü yoğun ilgi üzerine çalışmasını genişleterek 1996 yılında "Medeniyetlerin Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Yapılması" adıyla kitaplaştırdı. 11 Eylül (2001) saldırılarının ardından tekrar ilgi odağı olan kitap, pek çok sosyal bilimci tarafından yeniden ve daha dikkatlice okunmaya başlanmıştır (Kaya, 2007).

Batı medeniyeti ve onun elitleri, Batı medeniyetinin 'üstünlüğünün' ebedi olmadığını farkındadırlar. Bu nedenle, çeşitli stratejik enstrümanlarla bu 'üstünlük' devam ettirilmeye çalışılıyor. Özellikle ABD, kendi 'Yumuşak Gücü'nü bu misyon için iyi kullanmaktadır. Batı veya ABD çıkarları küresel toplumun çıkarları ile özdeşmiş gibi gösterilmeye çalışılıyor. ABD'nin bunu yapmasında ki en önemli neden, kendi ulusal çıkarı doğrultusunda geliştirdiği eylemlere meşruiyet kazandırmaktır. Bush döneminde bu

meşruiyet her ne kadar zedelenmişse de daha sonrasında Obama ile birlikte, ABD'nin bu stratejik yaklaşımı rayına oturmuştur.

Batı medeniyetinin, diğer medeniyetlere göre üstünlüğünü bir takım öne çıkan özelliklere dayandığını ifade eden Huntington (2004) bunları aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Batı Medeniyetinin uluslararası banka sisteminin temel aktörleri olmalarından,
- Küresel döviz denetimini ellerinde bulundurmaları,
- Küresel tüketimin motoru olmaları,
- Küresel üretimin büyük merkezi olması,
- Uluslararası sermaye piyasalarına egemenliği,
- Birçok toplumda önemli sayılacak bir biçimde ahlaki liderlik yapabilmesi,
- Büyük askeri-operasyonel gücünün bulunması,
- Okyanus veya deniz aşırı denetim gücü,
- Ar-Ge üstünlüğü
- Teknik eğitim üstünlüğü
- Uzaya ulaşım ve ondan yararlanma kapasitesi,
- Uzay endüstrisi egemenliği,
- Uluslararası iletişim egemenliği,
- Yüksek teknolojiye dayanan silah endüstrisi gibi unsurlardır.

Topses ve Bıçkı (2010) yapmış oldukları çalışmada, 20. yüzyılın sonunda sosyal bilimlerin gündemine giren Medeniyetler Çatışması Kuramı'nın sosyolojik temelleri, Aydınlanma ilkelerinin evrensel olmadığı yönündeki kuramsal yaklaşıma dayanmakta olduğunu ve bu Aydınlanma ilkelerinin Batı'ya özgü değerler olduğunu, Batı emperyalizmine karşı çıkan Doğu ve İslam ülkelerinin Batı denetiminden kurtulmak için Aydınlanma mirasını bilinçli biçimde reddetmelerini ifade etmişlerdir.

Aydınlanma ilkelerini Batı değerleri olarak reddeden Doğu ve İslam ülkelerin sosyal ve ekonomik olarak kalkındıklarına ilişkin tarihsel ve sosyolojik bir kanıt bulunmamaktadır. Medeniyetler Çatışması Kuramından farklı olarak Japonya, yenileşme çabalarına tarihsel anlamda Osmanlı Devletinden daha sonra başlamasına karşın; "laiklik", "bağımsız ulus devlet" ve "milli ekonomi" gibi ilkelerini toplumsal amaçlarına uyarladığı için modernleşme çabalarını başarıya ulaştırabilmiştir. Bu durum, Medeniyetler Çatışması Kuramının sosyolojik temellerinin tartışmaya açık olduğunu göstermektedir (Topses ve Bıçkı, 2010).

1.4. Küresel Güç İlişkileri Açısından Göçler

1.4.1. Ulusal göçler

İç göç, genel tanımıyla bir ülkenin kendi sınırları içinde belirli bir bölgeden başka bölgeye gerçekleştirilen nüfus hareketidir (Sağlam, 2006, 34). Başka bir tanıma göre ise iç göç; herhangi bir ülke içinde bölge, kent, köy bir yerden diğerine yerleşmek amacıyla ve daha çok büyük şehirlere doğru bir akım şeklinde gerçekleşen nüfus hareketleridir (Akan & Arslan, 2008).

Dış göç veya uluslararası göç ise, ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere yapılan göç hareketleridir. İç göçte ülke nüfusu azalmamakta sadece bölgesel nüfus farklılıkları

olmakta iken dış göçte ülke nüfusunda göç oranında bir azalma meydana gelmektedir (Özyakışır, 2013). Bu süreçte her ülke kendi toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılanması ve geleneği içinde, uluslararası göç olgusu ile farklı düzeylerde karşılaşmış ve farklı tepkiler geliştirmiştir (İçduygu, 2010). Uluslararası göç çok dinamik, karmaşık ve çok boyutludur. Farklı bağlamlarda farklı şekiller alır ve gelişir (Şirin-Öner, 2012). Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2011)'nin yayınladığı '2010 Dünya Göç Raporu'nun verilerine göre 2010 yılında uluslararası göçmen sayısı 214 milyon, iç göçmen sayısı 740 milyon olarak tahmin edilmektedir. Yani yaklaşık olarak dünya nüfusunun 1/7 si göçmen kökenli olarak kabul edilebilir.

Castles ve Miller (2008), ekonomik değişime, siyasal mücadelelere ve çatışmalara koşut olarak dünyada uzun zamandır var olan göçlerin yeni formlarda varlığını sürdüreceğini savunarak, günümüzde beş temel eğilimin çağdaş göçlerin karakteristiğini oluşturmada gittikçe önem kazandığını vurgulamaktadır. Bunlar;

- 1- Göçün küreselleşmesi (gittikçe daha fazla ülkenin göç hareketlerinde eşzamanlı olarak ciddi şekilde etkilenmektedir),
- 2- Göçün hızlanması (göçün bütün dünyada hacim olarak büyümesi),
- 3- Göçün farklılaşması (göç giderek pek çok ülke için emek göçü, mülteci ya da kalıcı yerleşimci gibi bir tip değil, çok zaman bunların hepsi olacak şekilde gerçekleşmektedir. Göç hareketleri bazen bir tür hareket olarak başlayıp öteki biçimlerde devam eder),
- 4- Göçün kadınsallaşması (göç hareketlerine kadınlar giderek çok daha fazla katılım göstermektedir),
- 5- Göçün giderek siyasallaşması olarak sıralanabilir.

1.4.2. Bölgesel göçler

Göç olgusu genellikle ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkar. Ekonomik nedenler incelendiğinde temelinde, ülkeler ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarından doğan sonuçlar yer almaktadır. Ülkelerde bölgeler arası göçler genellikle sermayenin gelişmiş olduğu yerlere doğru hareketlenmektedir. (Çılbant vd., 2015).

Ekonomik gelişme bakımından, ülkeler arasında olduğu gibi, bölgeler arasında da farklılıklar vardır. Ülkenin bazı bölgeleri gelişmiş, sanayileşmiş bir yapıya sahip iken; diğerleri geri kalmış, birer tarım bölgesi durumundadır. Bölgeler arası farklılığın göç hareketlerini etkilemesi beklenir (Çelik, 2007).

Bir ülkede ekonomik gelişme bakımından bölgelerarası farklılık, il düzeyinde de görülür. Gelişmiş iller net göç alırken, az gelişmiş iller ise net göç verecektir. Ana çekim merkezi olan illerde yoğunlaşan iç göç, zamanla bu yerlerde doymunluğa neden olmakta ve hareketlilik bu merkezlerin çevresindeki göç alma kapasitesine sahip illere yönelecektir (Bülbül & Köse, 2010).

Kırsal kesimdeki ekonomik ve sosyal-kültürel noksanlıklar itici güç durumuna gelerek bu kesimdeki insanları göçe zorlamıştır. 1950'li yıllarda başlayan dalga 1975 yılından sonra şiddetlenerek artmıştır. İtici güçlerden olan sanayinin gelişmemesi işsizliği tetiklemiş ve göçü zorlayan etkilerin başında gelmiştir. Ekonomik açıdan çok fazla gelir

sağlayan faaliyetleri bulunmayan kırsal kesim ve sanayisi gelişmemiş iller bu süreçte sanayisi gelişen ve ekonomik açıdan gelişmiş şehirlere doğru göçün yönü belirlemiştir (Çılbant vd., 2015).

1.4.3. Kıtasal göçler

Küreselleşme süreci göç, göçün yapısı ve biçimi üzerinde etkili olmuş ve yeni göç biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Örneğin uluslararası göçün politik yapısı, sanayileşmiş ülkelere doğru olan ekonomik temelli göçler, küresel ekonomi içerisindeki göçmen işgücünün yapısı, uluslararası göçün yeni formları, göçmenlerin göç ettikleri ülkelerdeki uyum sorunları küreselleşme süreciyle birlikte yeni bir boyut kazanmıştır (Çağlayan 2006).

Uluslararası göçün dinamiklerine yönelik belirgin görüş, insanların daha yüksek gelir elde etmek ve daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olmak için az gelişmiş ülkelere gelişmiş ülkelere göç ettikleri gerçeğine dayanmaktadır (İçduygu, 2009)

Uluslararası göç; vatandaşlığın evrensellik ve ulusal homojenlik boyutlarını zayıflatmaktadır. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte küresel medya ve kültür endüstrisinin baskın hale gelmesi ve kitlesel göçler, ulusal kültürlerin altını oymaktadır (Kartal, 2004).

Uluslararası göç, kapitalist gelişmenin neden olduğu kopma ve yer değiştirmelerin doğal sonucu olmaktadır. Kapitalist ekonomi, Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'daki merkezlerden giderek daha geniş halkalar halinde yayıldıkça dünya nüfusunun giderek büyüyen kısmı dünya Pazar ekonomisine dâhil edilmektedir. Çevre bölgelerdeki toprak, hammadde ve emek dünya pazarlarının denetimi altına girdikçe göç akımları oluşmakta, bunların önemli bir kısmı da dış ülkelere yönelmektedir (Abadan-Unat, 2006).

Birleşmiş Milletler raporlarında yayınlanan rakamlara göre, 2000 yılında dünyada uluslararası göç hareketlerine 174,7 milyon kişi katılmıştır ve bunun da yaklaşık 15,8 milyonunu mülteciler oluşturmaktadır. Sözü edilen göç hareketlerinde, yoğunluk merkezinin Kuzey Amerika ve Batı Avrupa olması da hem göç mekanizması ve hem de göçün yönü, yoğunluğu ve akımı konusunda son derece kayda değer bir bilgidir. Yine 2002 yılında 185 milyon insan, en az 12 ay doğduğu ülkenin dışında yaşamak zorunda kalmıştır (Castles ve Miller, 2008).

1.5. Küresel Güç İlişkileri Bağlamında Sömürgecilik

1.5.1. Suriye ile ilgili yapılan çalışmalar

Şenoğuz 2014 yılında yapmış olduğu "Kilis'in sınır kasabasına dönüşmesi: Türkiye'nin Suriye sınırında topluluk, aidiyet ve sosyo-ekonomik tabakalar arasında sosyal hareketlilik" adlı çalışmasında 2011'de Suriye krizinin patlak vermesiyle önem kazanan Kilis'te sınırın kültürel ve ekonomik etkilerine odaklanmış, sınırın kasaba sakinlerinin hayat beklentilerini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışma sonucunda sınırın bakış açısından hareketle Kilis sakinlerin teritoryal, kültürel ve ekonomik sınırlar arasında manevra yapma kapasitesinin yerel iktidar ve eşitsizlik yapılarını yeniden ürettiğini açığa

çıkarmayı amaçlanmıştır. Ayrıca Kilis'teki ailelerin sosyal yeniden üretim ve sosyal hareketlilik stratejilerinin küreselleşme süreçlerinin Türkiye'de devlet egemenliği ve teritoryal kontrolüne kısıtlamalar getirmesinden çok önce ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik dönüşümünün parçası olduğu gösterilmiştir.

Özkarslı 2014 yılında “Suriye'den Türkiye'ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı (Mardin örneği)” adlı çalışmasında, Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç hareketlerinin etkisi ile oluşan enformel işgücü ilişkilerinin varlığı Mardin ili örneğinde ele almıştır. Suriye'de 2011'de başlayan iç savaş dolayısıyla bir milyon civarında Suriyeli Türkiye'ye göç etmiş, göçmenler Türkiye'nin farklı kentlerinde, işgücü piyasalarında farklı sektörlerde yer edinerek, tahminen Suriyelilerin 50-90.000'i Mardin'de yaşamakta olduğunu belirtmiştir. Mardin Şenyurt geçici sınır kapısında gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına göre, Suriyelilerin Mardin ilindeki enformel ekonomik faaliyetlere eklenmelerini görece kolay olduğunu tespit etmiş ve bu nedenleri temel olarak üç başlıkta toplamıştır. Bunlar sırası ile, Suriyelilerin Türkiye'deki konumlarına ilişkin hukuki çerçeve boşlukları, Mardin ekonomisinin enformel yapısı ve Mardin'deki kültürel (dil ve din birlikteliği) ve sosyal ağlar (akrabalık ilişkileri) olarak belirtmiştir.

Türkiye'deki Suriyelilerin hukukî statüsünü açıklığa kavuşturup, uygulama ve teoride Suriyelilerin sahip oldukları hak ve yükümlülükleri tespit etmek amacıyla yapmış olduğu “Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu” adlı çalışmasında Dürgen (2015), uluslararası koruma bakımından mülteci ve sığınmacı kavramlarını incelemiş ve bazı ülke uygulamalara çalışmasında yer vermiştir. Uluslararası ve bölgesel belgeler ele alarak, Türkiye'nin mülteci politikası; 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 Protokolü, 2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği ile birlikte değerlendirmiştir.

Türkiye'de göç yönetimi ve göç yönetiminin Suriye vatandaşları üzerindeki etkisini incelemek amaçlı yapmış olduğu “Farklılıkları yönetme kültürü: Göç yönetimi alanı ve Türkiye'ye göç eden Suriyeliler” adlı çalışmasında Dromgold (2015), Türk göç yönetimi sisteminin, Türkiye'deki Suriyelilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında, yeterliliğini nasıl algıladıklarını tespit etmeye çalışmıştır. Türkiye'deki Suriyelilerin çok katmanlı göç yönetiminin incelendiği bu çalışmada, göç yönetimindeki karışıklıklara ışık tutmaya ve bugünün küresel dünyasında uluslararası göç yönetiminin anlaşılmasına ve tanımlanmasına yardımcı olmayı amaçlanmıştır.

2011 yılı sonrasında Suriye de başlayan iç savaş, Türkiye'ye doğru yaşanan Suriyeli göç dalgası ve Türkiye ile AB'nin yaklaşımlarını incelediği çalışmasında Zorba (2015), Türk hükümeti, sivil toplum kuruluşları ve halkın bu göç dalgasına yönelik bakış açıları değerlendirmiştir. AB Komisyonu, sivil toplum kuruluşları ve halkının konuya yaklaşımına da değindiği çalışmada Türkiye ve AB'nin yaptığı yardımlar ve uyguladıkları politikalarındaki farklılıklar karşılaştırılmıştır. Kamuoyu yoklamaları, Avrupa Komisyon raporları ve AFAD'ın raporları incelenmiş ve Türk yetkilileri AB'nin bu konuda yeteri kadar inisiyatif almadığını fakat AB'nin durumu farklı değerlendirmekte olduğunu vurgulamıştır.

Yaşanan yoğun Suriye göçünün Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesine; sosyo-kültürel, ekonomik ve aile yapısındaki etkilerini araştırmak amacıyla yapmış olduğu çalışmada Ezberci (2015), bir sene boyunca Viranşehir'de Suriyeliler ve Viranşehirli ile mülakatlar ve gözlemler yapmıştır. Çalışmada Suriyelilerin kendi aile ortamları, Viranşehirli ile diyalogları, iş ortamları ve çadır kentteki Viranşehir ile etkileşimsiz kendi saf halleri incelenmiştir. Viranşehirli ile şehrin göç öncesi ve sonrası sosyo-kültürel, ekonomik, aile yapısı hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bu çalışmanın Viranşehir ile ilgili yapılan ender çalışmalardan biri ve şehrin toplumsal yapısı ile ilgili yapılan ilk çalışma olduğunu ifade etmiştir. Çalışma boyunca öncül bir çalışmaya rastlanmadığı için bazı zorluklarla karşılaşmış ve birçok düşünür, sosyolog, tarihçi vb. den yararlanmıştır.

Navruz (2015) kent mültecilerinin yerel entegrasyonlarının önündeki en önemli engel olan mültecilerin toplumsal kabulü sürecini incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada Konya ilinde 600 mülteci ile görüşmüştür. Yapılan çalışma sonucunda genel olarak mültecilerin yerel halk tarafından toplumsal kabul düzeyinin düşük olduğu, demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlere göre toplumsal kabul düzeylerinin farklılık gösterdiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte mültecilerin yoğun olarak yaşadığı mahalleler ve diğer mahallerde ikamet eden yerel halkın toplumsal kabul düzeyleri arasında önemli bir farklılaşma tespit edilemediğini ortaya çıkarmıştır. Benzer biçimde yaş ve gelir durumuna göre mültecilere yönelik algılarda anlamlı farklılaşmalar söz konusu olmadığını vurgulamıştır.

Şahin (2015) Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bulunmaktan memnun olma durumlarını ve sosyo-kültürel açıdan Türkiye'ye uyum düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, sığınmacıların çadır kentte yaşadıkları sorun ve beklentileri ortaya koyarak çözüm önerileri sunmayı, geleceğe yönelik plan ve politikaların saptanmasını kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucunda kampa gelen sığınmacıların ağırlıklı olarak Türkiye'ye komşu şehirlerinden geldiklerini, kampın kuruluşundan itibaren buraya yerleşen sığınmacıların büyük çoğunluğunun burada ikamet ettiğini ve ayrılmak istemedikleri, çadırdaki yaşamaktan yüksek oranda şikâyetçi oldukları, sığınmacıların neredeyse tamamına yakını Türkiye'de kalıcı olarak kalmayı düşünmediği, sığınmacıların ilk geldikleri zamanlara kıyasla kendilerini Türkiye'de daha rahat hissettikleri, Türkiye'ye ve Türk yaşantısına uyum sağlamaya istekli olmalarına rağmen hala alışma sürecinde oldukları sonuçlarına ulaşıldığı ifade edilmiştir.

Çiçek (2015) savaş nedeniyle Suriye'den Türkiye'ye göç eden üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarındaki değişimleri belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada Gaziantep Üniversitesi'nde eğitime gören Suriyeli öğrenciler ile görüşmüştür. Araştırma sonucunda Suriyeli öğrencilerin stres yönetimi ile sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının değişik gruplarda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Savaş nedeniyle göç eden öğrencilerin göç sonrası sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçeği toplamı ve alt boyutları ile yaşam doyumu ölçeği puanlarında göç öncesine göre anlamlı bir düşüklük olduğunu ifade etmiştir.

Unat (2015) yılında, “Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Gündelik Yaşam Pratikleri: Mardin Örneği” adlı çalışmasında, bireyin önemini vurgulayan bir yaklaşım ele almış, klasik göç kuramlarından farklı ise sıradan bireyin gündelik yaşam pratikleri içerisinde gerçekleştirdiği eylemlerde iktidara (stratejilere) karşı direniş ön plana çıkararak analiz etmeyi amaçlamıştır. Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların, direnişler ve taktikler olarak ele alınan, çizgi dışılık, üyelik ve benlik bilinci sunumu, dilin kullanımı, varlığın inşası, emek sömürüsü, kurallara uyma biçimi, ayrışma biçimleri olarak dini ve yemek pratikleri alan çalışmasından elde edilen veriler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Elde etmiş olduğu verilerle “Mardin İlinin Tercih Edilmesinin Nedenleri”, “Suriyelilerin Geldiklerinde Hissettikleri İlk Duygular”, “Yaşadıkları Deneyim”, “Taktikler”, “Çoğunluğun Çizgi Dışılığı”, “Direniş”, “Ayrışma Biçimleri”, “Metis Uygulamalar”, “Suriyelilerin Geleceğe Dair Beklentileri”, kategori ederek yorumlamıştır.

Yazıcı (2015) “Kamplarda barınan Suriyeli sığınmacıların memnuniyet düzeyleri: Harran ve Akçakale örneği” adlı çalışmasında temel amacı Harran konteyner kent ve Akçakale çadır kentte barınan Suriyeli sığınmacıların memnuniyet düzeyleri arasındaki farkı incelemiştir. Bu kapsamda 600 Suriyeli sığınmacı ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda Harran konteyner kentte barınan Suriyeli mültecilerin memnuniyet düzeylerinin Akçakale çadır kentte barınan mültecilere göre daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda sorunlar yazılmış ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Tespit edilen sorunlar, bu sorunlara yönelik değerlendirmeler ve önerilerin konu ile ilgili merciler için önemli bir veri kaynağı olduğu vurgulanmıştır.

Orta Doğu’nun yeniden şekil almasını hazırlayan gelişmelerin Türkiye’yi zorunlu göç noktasında nasıl ve ne denli etkilediğiyle Türkiye’nin aldığı önlemleri açıklamayı amaçladığı çalışmasında Özdemir (2015) Arap Baharı sürecinde Suriye’den gerçekleşen zorunlu göçün Türkiye’ye sosyolojik etkilerine ilişkin bir durum tespiti yapmıştır. Toplumsal bir hareket olan Arap Baharı’nın devrimden darbeye dönüşümünü Türkiye merkezli incelenen çalışmanın odak noktası ise genelde bu kolektif duruşun Türkiye’ye etkileri ve özelde ise bugün de güncelliğini koruyan ve hem sosyolojik bir olgu hem de siyasallaşan bir konu olarak uluslararası zorunlu göç olduğundan bahsedilmiştir. .

Akgün (2016) yapmış olduğu “Suriyeli mültecilerde ruhsal iyilik hali ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi” adlı çalışmasında Konya il merkezine yerleşmiş olan Suriyeli mültecilerin ruhsal iyilik halinin ve olası ruhsal bozukluklarla ilişkili olan faktörlerin araştırmıştır. Araştırma sonucunda kadınların ve Arap olanların ruhsal iyilik hali daha kötü durumda ve algıladıkları stres düzeyinin daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Suriyeli mültecilerin ruhsal iyilik halini etkileyen en önemli unsurun tüm ruhsal semptomlarla güçlü bir biçimde ilişkili olduğu saptanan travmatik yaşantıların olduğu tespit edilmiştir. Savaş ve çatışmaların Suriye’de yaşayan bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilediğini ifade edilmiştir. Psikososyal destek hizmetlerinin risk altındaki bireyleri öncelik verilmesinin hem mültecilerin hem de ev sahibi toplumların sağlığını geliştireceğini vurgulamıştır.

Suriyeli sığınmacılara yönelik göç politikasının koordinasyonu ve uygulama sorunları belirlemek üzere Hatay, Gaziantep, Kilis ve İstanbul illerinde yapmış olduğu “Türkiye’de Göç Yönetimi ve Suriyeli Sığınmacılar” adlı çalışmada Kahraman (2016), Türkiye’de göç politikasının yönetim ve uygulama boyutunu analiz edebilmeyi amaçlamıştır. Çalışmada yükselen bir göç krizi karşısında politika geliştirme ve kurumsal adaptasyonu anlamaya yönelik bir yaklaşım izleyen Kahraman, 2011’den beri Suriye üzerinden gelen sığınmacı akının olduğunu ve bu akımın devam edeceğini vurgulamaktadır. Suriye’den gelen bu sığınmacıların bir kısmının Suriye sınırına yakın kamplarda, bir kısmının ise Türkiye genelinde farklı şehirlerde yaşamakta olduğunu belirtmiştir. Muhtemel sorunları belirleyebilmek için Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadığı sınır illerinde, ardından bu illere mukayese imkânı verebilmesi açısından İstanbul ilinde saha çalışmaları yapılmıştır. Saha çalışmada, pek çok yerel yönetim birimi ve İl Göç İdaresi gibi devlet kurumlarından temsilcilerin yanı sıra sığınmacılara yönelik faaliyetlerde bulunan yerel, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile mülakatlar gerçekleştirilerek aktörler arasındaki iş birliği ve koordinasyonun uygulama sorunları ve başarıları bağlamında farklı aktörler arasındaki farklı anlayışların tespitini yapmıştır. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi aktörler ve hükümetler arası kuruluşlar arasındaki ilişkiyi de irdelemiştir.

Türkiye’de yaşayan ve çalışmak zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların çalışma koşullarının belirlenmesi ve yaşanan sorunlar için çözüm önerilerinin sunulması amacıyla Muğla ilinde yapmış olduğu “Muğla’da İkamet Eden Suriyeli Sığınmacıların Çalışma Hakları (Sorunlar ve Çözüm Önerileri),” adlı çalışmada Karayel (2016), Muğla merkez Menteşe ve diğer ilçelerine dağılan Suriyeli sığınmacıların çoğunlukla 18-25 yaş grubunda olduğunu ve birçoğunun Türkiye’ye giriş yaptıkları illerde kayıt altına alındıklarını ve kendilerine geçici kimlik belgesi verildiğini tespit etmiştir. Muğla’da yaşayan sığınmacıların genellikle tarım, inşaat, mermer, nakliye, oto yıkama gibi vasıfsız işlerde çalıştıklarını ifade etmiştir. Suriyeli sığınmacıların tamamının çalışma koşullarının ulusal ve uluslararası mevzuata uygun olmadığı ve izinsiz çalıştıkları tespit etmiştir.

Düzkaya (2016), “Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyonu ve İstihdam Politikaları” adlı çalışmada, entegrasyon politikalarının üretilmesine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Çalışmada Suriye tarihi, Suriye’deki çatışmaların güncel durumu, Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların mevcut durumu ve bu insanların Türkiye’ye etkilerini araştırmıştır. Suriyeli sığınmacıların, Türkiye tarihinin karşılaştığı en büyük göç sorunu olduğunu ifade etmiştir. Bu sorunun aşılması için yeni politikaların üretilmesinin oldukça önemli olduğunu vurgulamıştır.

Zorunlu göçü mültecilerin mikro pratiklerinden anlamak amacıyla “Suriyeli Mültecilerin Zorunlu Göç Deneyimleri: Ankara Örneği” adlı yapmış olduğu çalışmada Uludağ (2016), Suriye’de yaşanan çatışmalar sebebiyle zorunlu göç ile Suriye’den Türkiye’ye gelen mültecilerin göç deneyimlerine yer vermiştir. Türkiye’de mülteciliğin nasıl inşa edildiği ve göç sürecinde yaşanan zorluklara karşı gündelik hayatta ne tür mücadele pratikleri geliştirildiğini araştırmıştır. Ankara’da Suriyeli mültecilerin yoğun olarak yaşadıkları Altındağ İlçesi Önder Mahallesinde saha araştırması yapmış ve çalışma

kapsamında mahallede yaşayan dokuz kadın altı erkek toplam on beş Suriyeli mülteci ile görüşmüştür. Araştırma sonucunda, Suriye'de yaşanan çatışmalar ve beraberinde gelen göç kararından başlamak üzere eylemlilik içinde olduklarını; göçün bir mağduriyet olarak değil mücadele olarak görülebileceğini; yaşamlarının pek çok olumsuz değişim ve zorlukla çevrelenmesine rağmen mültecilerin tüm bunları tepki vermeksizin kabullenen pasif varlıklar değil gündelik hayatın içinde mücadele imkânları arayan aktif özneler olduklarını ifade etmiştir.

Suriye'de yaşanan iç çatışmalardan dolayı Hatay iline yerleşen mültecilerin, yerleşik halkla ne tür sorunlar yaşadıkları ve bu sorunların yarattığı çatışma alanlarını araştırmak için yapmış olduğu “Suriyeli göçmenlerle yaşanan sorunlar üzerine sosyolojik bir araştırma: Hatay ili örneği” adlı çalışmasında Döner (2016), hem mültecilerden hem de yerel halktan toplam 57 kişiyle görüşmeler yapmıştır. Araştırma sonucunda; Suriyelilerle Hatay halkı arasında gerçekleşen sorunların başında, Suriyeli mültecilerin düşük ücretle çalışması ve hayat pahalılığının artması sonucuna ulaşmıştır. Bu sorunların yanında iki halk arasında kültürel farkların olması ve medyanın yer yer kışkırtıcı bir dil kullanması, durumu daha ileri bir noktaya getirdiğini ve tarafların birbiri ile karşı karşıya gelmelerine neden olduğunu ifade etmiştir. Özellikle bir tarafı rahatsız eden sorunların diğer taraf için de farklı sorunlar teşkil ettiğini ve bu sorunların birbiriyle bağlantılı olarak sorunlar yumağına yol açtığını vurgulamıştır.

“Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Kadın Mülteciler: Kilis Örneği” adlı çalışmasında Aktaş (2016), kadın mülteci sorunlarını, Suriye krizi ve Türkiye’de yaşayan kadın mültecilerin yaşadıkları sorunlar ve medyaya yansımalarını araştırmıştır. 2014 yılının Ağustos – Aralık ayları döneminde Kilis’te yapılan araştırmada, kadın mültecilerin yaşadıkları mağduriyetleri gidermek ve kamuoyuna krizi doğru şekilde anlatmada medyanın gücünü arttırmak için ne yapılması gerektiğini çalışmasında yer vermiştir.

Suriyeli çocukların uyum sorunları ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla “Türkiye’ye Gelen Suriyeli Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları” adlı yapmış olduğu çalışmasında Akalın (2016), kamplarda kalan mültecilere çeşitli imkânlar sunulurken, kayıt dışı olanlar bu hizmetlerden yararlanamamakta olduğunu ifade etmiştir. Mülteci statüsündeki bireyleri önce acil yardım ve daha sonra ise rehabilitasyon ile desteklemek gerektiğini bunun nedeninin ise mülteci konumunda olan bireylerin sınırsız taleplere açık şartlarda yaşamakta olduğunu belirtmiştir. Suriyeli nüfusunun yarısından çoğunu çocuklar oluşturduğunu ifade eden Akalın, çocuklar için iltica sürecinin oldukça zor olduğunu ve özellikle kendi ülkelerinden farklı bir çevrede bulunmalarının uyum sorununu da beraberinde getirdiğini belirtmiştir.

Suriyelilerin Türkiye’ye göçü hakkında literatüre katkı yapmak için “İzmir’de Türk Çalışanların Suriyeli Çalışan Algısının Sosyal Psikolojik Analizi” adlı yapmış olduğu çalışmasında Özen (2016), Türk çalışanların Suriyeliler algısını sosyal-psikolojik perspektiften incelemiştir. İzmir Basmane’de Suriyeli işçiler ve aynı işyerinde olan Türk çalışanlar ile yarı-yapılandırılmış, yüz yüze ve derinlemesine görüşmeler ile elde etmiş olduğu bilgiler sonucunda, Türk çalışanların Suriyeliler hakkındaki algılarının değişkenlik gösterdiğini, çoğunlukla Türklerin iç-grup ve dış-grup özdeşleştirmesine;

anksiyete, korku ve tehdittin köklü nedenlerine, grup sınırlarının geçişkenliğine ve Suriyelilere sunulan sosyal, politik ve ekonomik hakların değerlendirilmesine bağlı olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların milli kimliklerine atfettikleri önem derecesinin ve işyerlerindeki iş pozisyonlarının Suriyelilere karşı olumsuz tutumların sergilenmesinde ciddi ölçüde etkili olduğu tespit etmiştir. Türklerin algılarının yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi ve Suriyeliler ile yüz yüze temasta geçirdikleri zaman diliminden bağımsız olarak şekillendiği ifade etmiştir.

1.5.2. Suriye hakkında bilgiler

Coğrafi konum olarak Akdeniz'in doğusunda ve Türkiye'nin güneyinde yer almakta olan Suriye Arap Cumhuriyeti 185,6 bin kilometre kare yüz ölçüme sahiptir. Suriye'nin toplam nüfusunun 2012 yılı itibariyle, 22,5 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Suriye'nin başkenti 1,7 milyon nüfusa sahip olan Şam kentidir. 4,6 milyon nüfuslu Halep ise Suriye'nin en büyük kentidir. Suriye'nin resmi dili ise Arapçadır.

Suriye'de ortalama yaşam süresi, erkekler için 72 yıl ve kadınlar için 77 yıl olarak bilinmektedir. Suriye'nin oldukça genç bir nüfusa sahiptir. 2012 yılında toplam nüfusun yaklaşık yüzde 35'i 15 yaş altında bulunmaktadır. Aynı yılda, ortanca (medyan) yaş ise 22 olarak hesaplanmıştır.

Suriye, 24 Ekim 1945'ten itibaren Birleşmiş Milletlerin (BM) üye ülkesidir. Dünya Bankası verilerine göre, Suriye'nin kişi başına Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYH) 2012 yılında 3.289 ABD doları olarak hesaplanmıştır (World Development Indicators, 2013). Suriye'nin ana ihracatı, tarım ürünleri ve petroldür. Suriye işgücünün yaklaşık yüzde 17'si tarım, yüzde 16'sı endüstri ve yüzde 67'si hizmet sektöründedir. Türkiye 2011 yılından beri Suriye krizi için yaklaşık 3 milyar dolar harcama yapmıştır.

Suriye'nin nüfusu 2010 yılında 21.5 milyon kişi iken, 2014 itibariyle bu nüfusun yaklaşık olarak 10 milyonu yerinden edilmiştir. Bu kişilerin yaklaşık 6.5 milyon kadarı kendi ülkesi içerisinde yerinden edilmiş kişiler iken; 3.5 milyon civarı ise ülkesini terk etmek zorunda kalmış kişiler, yani mültecilerdir (Yonca, 2004). Hukuki olarak nasıl tanımlanırsa tanımlansın, sosyolojik açıdan önemli sayıda insanın yer değiştirmesi söz konusudur. Bu nedenle öncelikle kısa süreli ve geçici bir durum olarak görülen bu göç olgusu, gün geçtikçe kalıcı bir hal almaktadır. Bu durum, göç eden ve göçü kabul eden insanların psikolojilerini ve tepkilerini etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir (Orhan, 2014).

1.5.3. Suriye krizi ve suriyeli mültecilerin Türkiye'ye gelişi

2010 yılında Tunus'ta alevlenen Arap Baharının etkileri, bölgede bulunan birçok ülkede kısa zamanda hissedilmiş, 2011'de Suriye'de görülmeye başlanmıştır.

Suriye'de 2011 yılı Mart ayında başlayan meşru hak talepleri Esed rejimince kanlı bir şekilde bastırılmaya çalışılmış, barışçıl protestolara silahlı ve ölümcül müdahaleler yapılmıştır. Esed rejiminin göstericilere doğrudan ateşli silahlar kullanması, Suriye'de bir iç savaşın başlamasına sebep olmuştur (Yılmaz, 2013). Ortaya çıkan istikrarsızlık Suriyelileri güvenli bölgeler arayışı içinde zorunlu göçe maruz bırakmıştır. Bu zorunlu göçler hem ülke içerisindeki değişik bölgelere hem de ülke dışına yönelik olarak

gerçekleşmiştir (Orhan, 2014). Halen devam eden ve ne kadar devam edeceği de kestirilemeyen, bu göçler hem Suriye içerisinde hem de Suriye'ye komşu ülkelerde sosyal, ekonomik ve siyasi birçok soruna neden olmaktadır.

Ülkede, az sayıda öğrencinin oluşturduğu bir grup tarafından özgürlük adına yapılan gösterinin mevcut hükümet tarafından silah kullanarak engellenmeye çalışılması iç karışıklıkların başlangıcı oldu. Bu karışıklıklar sonucunun bilançosu olarak karşımıza çok sayıda insanın yaralanması ve ölmesi, yurtlarından edilmeleri gibi çok ağır bir tablo çıkmaktadır.

Suriye'den Türkiye'ye gelen sığınmacıların sayısı ve demografik özelliklerine ilişkin net veriler bulunmamaktadır.

Tablo 1: Barınma Merkezlerinde bulunan Suriyeli Kişi sayıları (Eylül 2013)

Barınma Merkezlerindeki Suriyeli Sayısı	200,034
Hasta- Yaralı / Refakatçi	462 / 195
Bugüne kadar ülkemize gelen Suriyeli Sayısı	381,274
Bugüne kadar ülkesine dönüş yapan Suriyeli Sayısı	181,240

Kaynak: AFAD Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, Saha Araştırması Sonuçları-2013

Türkiye'de yaklaşık 600 bin ila 800 bin arasında Suriyeli sığınmacı bulunduğu ve bunun sadece 200 bininin kamplarda yaşadığı bilinmektedir. En iyimser tahminle 400 bin sığınmacı özellikle İstanbul, İzmir, Mersin, Ankara gibi büyük kentler ile Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Batman gibi doğu illerinde yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Kamp dışındaki sığınmacıların bir kısmı kayıt altına alınmış ancak birçoğu ülkeye pasaportsuz giriş yapmış ya da sınır kapılarında kendilerine herhangi bir işlem yapılmamıştır.

Sığınmacıların büyük çoğunluğu Türkçe konuşamamakta ve olumsuz durumlar karşısında nereye başvuracağını bilmemektedir. Yaşadıkları il ve ilçelere göre değişiklik gösteren sorunlarla yüz yüze olan sığınmacıların ortak sorunları yeterli barınma, sağlık ve beslenme olanaklarına sahip olmamaları, kültürel uyumsuzluk ve çocukların eğitimlerine devam edememeleri ve sosyal dışlanmaya maruz kalmalarıdır.

AFAD'ın yapmış olduğu araştırmalarla oluşturulan Tablo 1.2. de görüldüğü üzere Suriyeli mültecilerin çoğunluğunun güvenlik nedenlerinden dolayı Suriye'den ayrıldıkları, mülteci kamplarında yaşayanların yüzde 60'a yakınının, daha açıkçası her beş mülteciden üçünün güvenlik sorununu Suriye'den ayrılış nedeni olarak belirtmiş olduğu görülmektedir. Dahası, kamplarda yaşayanların yüzde 20'ye yakını politik, yüzde 17'ye yakını ekonomik nedenleri, Suriye'den ayrılış nedenleri olarak vermiştir. Kamp dışında yaşayanların çok etkileyici bir yüzdesi, yüzde 81'i, daha açıkçası, her beş mülteciden dördü güvenlik nedenini, kendilerinin Suriye'den ayrılış nedeni olarak vermiştir.

Kamp dışında yaşayan Suriyeli mültecilerin daha küçük bir yüzdesi Suriye'den ayrılış nedeni olarak politik ve ekonomik nedenleri göstermiştir. Ayrıca, kamplarda yaşayanların yüzde altısının ve kamp dışında yaşayanların yüzde beşinin, Suriye'den ayrılış nedeni olarak sağlık nedenini vermesi kayda değer bir noktadır.

Tablo 2: Suriyeli Mültecilerin Ülkelerinden Ayrılış Nedenleri

Suriye'den Ayrılış Nedenleri	Kamp İçi		Kamp Dışı	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde (%)
Güvenlik Sebepleri	1331	57,2	1363	80,8
Siyasi Nedenler	440	18,9	211	12,5
Ekonomik Nedenler	384	16,5	20	1,2
Sağlık Sorunları	132	5,7	76	4,5
Diğer Nedenler	40	1,7	17	1,0
Toplam	2327	100,0	1687	100,0

Kaynak: AFAD Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, Saha Araştırması Sonuçları-2013

Erkek ve kadın mültecilerin arasında sınırı nasıl geçtikleri konusunda pek bir fark yoktur. Fakat kamplarda yaşayan Suriyeli mültecilerin ile kamp dışında yaşayan Suriyeli mülteciler arasında, Türkiye sınırını nasıl geçtikleri konusunda önemli farklılıklar vardır. Kamplarda yaşayanların yaklaşık yüzde beşi ve kamp dışında yaşayanların yaklaşık yüzde 27'si Türkiye sınırını kendi pasaportları ile geçmiştir. Kamplarda yaşayanların yaklaşık yarısı ve kamp dışında yaşayanların yaklaşık dörtte biri, Türkiye sınırını pasaportsuz olarak resmi bir sınır geçiş noktasından geçmiştir. Son olarak, kamplarda yaşayanların yüzde 43'ü ve kamp dışında yaşayanların yarıya yakını Türkiye sınırını resmi olmayan bir sınır geçiş noktasından geçmiştir.

Tablo 3: Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Giriş Biçimleri

Türkiye'ye Giriş Biçimleri	Kamp İçi			Kamp Dışı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Pasaportla	5,0	4,8	4,9	26,7	26,8	26,7
Resmi Sınır Geçiş Noktasından	52,2	52,6	52,4	25,3	25,6	25,5
Pasaportsuz	42,8	42,7	42,7	48,0	47,6	47,8
Gayriresmi Sınır Geçiş Noktasından	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Toplam Yüzde(%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Toplam Sayı	4031	3815	7846	3724	3525	7249

Kaynak: AFAD Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, Saha Araştırması Sonuçları-2013

Suriyeli mültecilerin, gidecekleri ülke olarak, başka bir ülke yerine Türkiye'yi tercih etme nedenleri kamplarda yaşayan Suriyeli mülteciler ile kamp dışında yaşayan Suriyeli mülteciler arasında pek farklı değildir. Kamplarda yaşayanların yaklaşık yüzde 75'i ve kamp dışında yaşayanların yaklaşık yüzde 79'u sığınmak istedikleri ülke olarak Türkiye'yi seçmelerinin nedeninin Türkiye'ye ulaşım kolaylığı olduğunu belirtmişlerdir. Böylece, Türkiye sınırına yakın kentlerden Türkiye'ye ulaşımın kolay olmasının bu kararlarda etkili olduğu düşünülebilir.

Tablo 4: Suriyeli Mültecilerin Türkiye'yi Seçme Nedenleri

Türkiye'yi Seçme Nedenleri	Kamp İçi		Kamp Dışı	
	Sayı	Yüzde(%)	Sayı	Yüzde(%)
Ulaşım Kolaylığı	5853	74,6	5748	79,2
Şartların Daha İyi Olması	675	8,6	597	8,2
Türkiye'ye Güvendiğim için	996	12,7	582	8,1

Dini Sebepler	200	2,5	102	1,4
Diğer Nedenler	122	1,6	227	3,1
Toplam	7846	100.0	7256	100.0

Kaynak: AFAD Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, Saha Araştırması Sonuçları-2013

Türkiye’de yaşayan Suriyeli nüfusun ev sahibi topluma etkileri ve kendi sorunları ele alınırken, sığınmacıları; kamplarda yaşayanlar, kamplarda yaşamamakla birlikte kayıt altında olanlar ve hiçbir kaydı bulunmayanlar olarak üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutmak yerinde olur. Çünkü bu üç gruptan her birinin ev sahibi topluma olan etkileri ve kendi yaşadıkları sorunlar birbirinden farklıdır. Kamplarda yaşayanlar barınma, beslenme, eğitim, sağlık, güvenlik vb. ihtiyaçları bakımından koruma altındadırlar. Kamp dışında yaşayan ve kayıt altında olanlar sağlık ve eğitim olanaklarından yararlanabilmekte, hiçbir kaydı bulunmayanlar ise her türlü ihtiyacını kendi olanakları ile karşılamak durumundadırlar.

BÖLÜM 2: SURIYELİ SİĞİNMACILARIN TEMEL İNSAN HAKLARINA ERİŞİMİ: İSTANBUL FATİH ÖRNEĞİ

2.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu bölümde yapılan araştırmanın problemi, sayıtları ve sınırlılıkları hakkında bilgiler verilecektir.

2.1.1. Araştırmanın problemi

Suriye’de yaşanan iç savaşla birlikte ülkelerinden ayrılmak durumunda kalan insanlar yasal veya yasal olmayan yollarla Türkiye’ye giriş yapmaktadır. Özellikle Suriye’de meydana gelen olumsuz gelişmelerden dolayı ülkemize giriş yapan sığınmacıların Türkiye’de yaşadıkları uyum süreci, karşılaştıkları sorunlar ve temel insan haklarına erişim araştırmamızın problemini teşkil etmektedir.

2.1.2. Araştırmanın konusu

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş ve kargaşa dolayısıyla yaklaşık olarak yarım milyon Suriyeli Türkiye’ye göç etmiştir. Bunların büyük bir kısmı kentlerde yaşamakta ve başta uyum problemi olmak üzere birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bütün bunların sonucu olarak yaşadıkları belirsizlik gelecek beklentilerini olumsuz etkilemektedir. Bu bakımdan İstanbul’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların uyum durumları ve gelecek beklentileri çalışmanın iki temel konusunu teşkil etmektedir.

Araştırmanın ilk temel konusu sığınmacıların uyum durumları ve uyum sorunlarıdır. Uyum süreci sığınmacıların menşe ülkedeki konumu, göç ettiği ülkedeki konumu ve bu konumları belirleyen değişkenlerin etkisi altındadır. Sığınmacıların toplumsal veya kültürel uyumunda önemli bir etkiye sahip faktörlerin başında din, dil, kültür, yabancılara karşı tutum ve yabancı düşmanlığı gelmektedir.

Araştırmanın ikinci temel konusunu sığınmacıların gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler oluşturmaktadır. Göç eden bireyler geleceğe umutsuz ve belirsiz bakabildikleri gibi bazen de göçe yeni bir başlangıç ve umut kapısı olarak bakabilmektedirler. Araştırma kapsamına dâhil edilen bu konuların bir kısmı bazı araştırmalarda farklı biçimlerde ve değişik amaçlarla yer almaktadır. Ancak bu araştırmada ele alındığı şekliyle herhangi bir çalışma henüz gerçekleştirilmemiştir.

2.1.3. Araştırmanın amacı

Araştırmamızın amacı Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de karşılaştıkları sorunlar tespit etmektir. Bu amaçla sığınmacıların Türkiye’de konut arama sürecinde, kimlik çıkartmada, sağlık sorunu yaşadıklarında ve faydalandıkları sağlık hizmetlerinde karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Bununla birlikte eğitim, çalışma hayatı ve sosyal hayatta karşılaşılan sorunlarda tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın bir diğer amacı ise Suriyeli sığınmacıların hukuki hak ve statüleri ile düşünce ve bilgilerini belirlemektir. Bu kapsamda hukuki hak ve statüleri haklarından

haberdar olma ve bu bilgileri elde etme araçları belirlenmeye çalışılmıştır. Yine sırasıyla sosyal hizmetlerden haberdar olma ve bu bilgileri elde etme araçları ile sunulan imkânları insan haklarına uygun bulma, resmi kurum ve kuruluşlardan hizmet alma durumları incelenmiştir. Sığınmacıların Türkiye’de yaşamaktan memnuniyet düzeyleri ile birlikte toplum tarafından karşılanma durumları ve sosyal hayatlarında iletişim kurmak isterken karşılaşılan dil sorunları, yaşadıkları yerlerde diğer kişiler tarafından karşılanma durumlarına göre durumları tespit edilmek amaçlanmıştır. Sığınmacıların çalışmaları için yasal bir olanağa sahip olma durumları ile birlikte çalışmamızın ana amacına uygun olarak Türkiye’de ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşma durumları da tespit edilmek amaçlanmıştır.

2.1.4. Araştırmanın sayıltıları (varsayımları)

Bu araştırmada göz önünde bulundurulması gereken varsayımlar şu şekildedir:

- Geliştirilen anket formunun araştırmanın amacına uygun olduğu,
- Araştırma evreni ve örneklem seçiminin araştırmanın amacına uygun veri toplamada yeterli olduğu,
- Görüşme yapılan kişilerin vermiş oldukları cevapların doğru olduğu,
- Resmi ve kurumsal sitelerden elde edilen bilgilerin doğru ve yansız olduğu,
- Görüşme formlarında yer alan kategorileştirilmiş ana sorular ve beraberinde ayrıntılı sorulan ek soruların araştırmanın amacına uygun sorular olduğu,
- Formlarda yer alan soruların tüm görüşmeciler tarafından doğru anlaşıldığı ve doğru bilgiler verdikleri, varsayılmıştır.

2.1.5. Araştırmanın sınırlılıkları

Aşağıda belirtilen hususlar araştırmanın temel sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

- Elde edilen bilgiler görüşmecilerden alınan cevaplar ve araştırmacıların gözlem ve deneyimleri ile sınırlıdır. Alınan cevaplardan ve araştırmacıların bilgi, gözlem ve tecrübelerinden başka hiçbir ifade bu çalışmada yer almamaktadır.
- Araştırmaya katılan sığınmacıların Türkçe bilmemeleri. Katılımcıların önemli bir kısmı Arapça ve Kürtçe bildiğinden dil sorunu tercüman vasıtasıyla aşılmaya çalışılmıştır.
- Görüşülen kişilerin eğitim seviyelerinin farklı olmasından dolayı soruları anlamlandırabilmelerinin önemli bir sorun teşkil etmesidir. Bu durumda sorular mümkün olduğunca, görüşülen kişilerin durumlarına indirgenerek aşılmaya çalışılmıştır.
- Totaliter bir sistemden gelen insanlarda diğerlerine göre tehdit ve risk algısı daha yüksektir. Suriyeliler gözlemlendiklerini ve izlendiklerini düşündüklerinden araştırmaya katılmaya yanaşmamakta ve anket sorularına rahat bir şekilde cevap verememektedirler. Güvenilir ve sağlam veri temin etmeyi önemli ölçüde sınırlandıran bu durum, karşılıklı güven ortamının yaratılmasıyla aşılmaya çalışılmıştır.

• Kadın katılımcıların yukarıdaki diğer sınırlılıklara ilaveten yabancı biri ile görüşmekten çekinmektedirler. Bu ise yer yer kadın tercümanlar vasıtasıyla aşılmaya çalışılmıştır.

2.1.6. Araştırmanın hipotezi

Suriyeli sığınmacılara sunulan çeşitli imkânların temel insan haklarını karşılayamadığı genel kanısının aksine Suriyeli sığınmacılara sunulan hizmetlerin düzeyi insan hakları açısından yeterlidir ve sunulan hizmetler uluslararası anlaşmalara/sözleşmelere uygun olarak insan onuruna yaraşır şekilde yürütülmektedir. Suriyeli sığınmacılar Türkiye’de yaşamaktan ve kendilerine sunulan hizmetlerden genel olarak memnundurlar.

2.2. Yöntem

Bu bölümde çalışma kapsamında gerçekleştirilmiş olan evren ve örneklemi, veri toplama aracı, verilerin analizi ve bulgular şeklinde sıralanan başlıklara yer verilmiştir. Veri toplama aracındaki sorular yani araştırmanın değişkenleri ve evren-örneklemi gibi bilgilerinin tanımlanması ile araştırmanın kapsamı belirlenmiştir. Daha sonra ise araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırmanın ana sorusuna cevap bulmak amacıyla araştırmanın tüm bölümleri için nicel yöntemden yararlanılmıştır.

Anket formunda sığınmacıların genel karakteristiği gözetilerek örneklem belirlenmiştir. İstanbul’da yaşayan Suriyelilerin yaş, cinsiyet, yaşadıkları bölge ve etnisite değişkenleri dikkate alınarak temsil yeteneği güçlü örneklem oluşturulmuştur. Bu çerçevede araştırmada tabakalı örnekleme metodu içinden ‘Oranlı Tabakalı Örneklem’ (her tabakadan evren içindeki oranıyla orantılı olarak örnek alınır) (bkz. Gökçe, 2012) yoluyla 221 sığınmacıyla anket uygulaması yapılmıştır.

İstanbul’da bulunan Suriye Nur Derneği yetkilileri ile iletişime geçilerek araştırma verilerinin toplanması, çeviri işlemlerin yapılması hususunda yardım talep edilmiştir. Suriye Nur Derneği yetkilileri ve çalışanları verdikleri izinler ve destekler ile çalışma süresinde araştırmamıza katkı sağlamışlardır.

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırma, bazı ürün ve hizmetlerden haberdar olan tüketicilerin sayıları ve yüzdeleri gibi, sayılar ve nicelikler hakkında bilgi vermektedir (Proctor, 2003). Anket tekniği, belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak, bir evren ya da örneklemi oluşturan kişilere sorular yönelmek suretiyle sistemli ve yazılı veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir (Balcı, 2011).

Suriyeli sığınmacıların resmi makamlardan çekinmeleri nedeniyle araştırmacıyla konuşmakta ve açılmakta güçlük çekmeleri, araştırmacının güven duygusunu oluşturmaktaki zaman problemi gibi faktörler göz önüne alındığında nitel bir araştırmanın zor olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca, bu araştırmanın Suriyeli sığınmacıların uyumları ve gelecek beklentileri üzerine yapılan ilk araştırma olması nedeniyle genellenebilirlik ve objektiflik açısından birtakım kuşku doğurabileceği göz önüne alınarak nicel bir araştırma planlanmıştır. Nicel araştırma insan faktörünü kontrol etmeye veya ortadan kaldırmaya çalışır. Nicel araştırmacılar objektifliğin altını çizerek, tekrarlama ilkesini

kullanılır. Ayrıca nicel araştırmacılar, standartlaştırılmış metodolojik prosedürlere bağlı kalır, sayılarla ölçüm yapar ve sonra verileri istatistik ile analiz ederler (Neuman, 2010).

2.3.1. Veri toplama süreci

Araştırmanın evrenini İstanbul'da yaşayan Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır. Bilimsel araştırmalarda araştırma evreninin tümünü ele alarak incelemek hem maliyet hem de zaman açısından pek mümkün değildir. Bu yüzden bütün içerisinden, bütünü temsil edeceği varsayılan bir kısım veya parça ele alınıp incelenmiştir.

Çalışmanın örneklemini ise İstanbul ili Fatih ilçesinde yaşayan Suriyeli mülteciler oluşturmaktadır.

Evrenin içinden belli bir yüzdesini örneklem olarak alma işleminin bilimsel bir temeli yoktur. Toplumbilimlerde, genellikle her gözenekte bulunacak ve evreni temsil edecek örneklem miktarının 300 ile 400 dolaylarında olmasının ideal, ancak 100'den az olmamasının yararlı bir uygulama olacağı söylenebilir (Karasar, 2009).

Bu çalışmada başlangıçta 300-400 dolaylarında Suriyeli sığınmacıya ulaşılma hedeflenmişse de yukarıda belirtilen sınırlılıklara istinaden ancak 221 kişi örnekleme dâhil edilebilmiştir. Sığınmacıların anket yapmaya ikna edilmesinin oldukça güç olması nedeniyle örnekleme dâhil edilen katılımcılar basit tesadüfi örnekleme ile seçilmiştir. Anket yapmaya ikna edilemeyenlerin çoğu, Türkiye'de gözlendiklerini ve güvenlik gerekçesini öne sürerek anket sorularına cevap vermekten kaçınmışlardır.

Araştırmada kullanılan kısa anket formu, katılımcıların demografik özellikleri ve insan haklarına ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 6 adet soruya yer verilmiştir. İkinci bölümde ise çoktan seçmeli, sıralama, sınıflama ölçeğinde geliştirilmiş 27 adet soruya yer verilmiştir.

2.3.2. Veri analiz süreci

Araştırmada kısa anket sorularına alınan cevaplar frekans ve yüzde dağılımları verilerek analiz edilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 18.0 istatistik paket programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Araştırmaya katılanların tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde istatistiklerinden, ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır.

2.3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılanlardan oluşturulan ölçek yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

2.3.1. Demografik göstergeler

Tablo 5’de araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde %
Kadın	124	56.1
Erkek	97	43.9
Toplam	221	100

Tablo 5’e göre katılımcıların; % 56.1’i kadından, % 43.9’u ise erkekten oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun kadındır.

Tablo 6: Katılımcıların Yaş Gruplarına Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde %
15 - 18 Yaş	29	13.1
19 - 25 Yaş	63	28.5
26 - 30 Yaş	46	20.8
31 - 35 Yaş	27	12.2
36 ve Üzeri Yaş	56	25.3
Toplam	221	100

Tablo 6’da katılımcıların yaşlara göre dağılımları görülmektedir. Buna göre katılımcıların; %13.1’inin 15-18 yaş, %28.5’inin 19-25 yaş, %20.8’inin 26-30 yaş, %12.2’sinin 31-35 yaş, %22.3’ünün 36 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların genel olarak yoğunlaştığı yaş grubunun 19-25 yaş aralığı olduğu söylenebilir.

Tablo 7: Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Okur-Yazar Değil	6	2.7
Okur- Yazar	9	4.1
İlköğretim	47	21.3
Lise	97	43.9
Yüksek Öğretim	62	28.1
Toplam	221	100

Tablo 7’de katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre katılımcıların; 6’sı (%2.7) okuma yazar olmayan, 9’u (%4.1) okur-yazar, 47’si (%21.3) ilköğretim, 97’si (%43.9) lise ve 62’si (%28.1) yüksek öğretim eğitimi almış kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunu lise mezunları oluşturmaktadır. 2. sırada ise yüksek öğretim mezunları yer almaktadır. Dolayısıyla katılımcıların eğitim durumunun yüksek düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 8’de araştırmaya katılan kişilerin Suriye’deki çalışma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 8: Katılımcıların Suriye’deki Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Çalışmıyor	120	54.3
Esnaf	14	6.3
İşçi	24	10.9
Özel Meslek Grubu	63	28.5
Toplam	221	100

Tablo 8’e göre katılımcıların; 120’si (%54.3) çalışmıyor, 14’ü (%6.3) esnaf, 24’ü (%10.9) işçi, 63’ü (%28.5) özel meslek grubuna (Öğretmen, Doktor) dahil kişilerden oluşmaktadır.

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Suriye’de çalışmadığı, belirli çoğunluğunun ise özel meslek grubuna sahip olan kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 9’da araştırmaya katılan sığınmacıların Türkiye’deki çalışma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 9: Katılımcıların Türkiye’deki Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Çalışmıyor	123	55.7
Esnaf	5	2.3
İşçi	59	26.7
Özel Meslek Grubu	34	15.4
Toplam	221	100

Tablo 9’a göre katılımcıların; 123’ü (%55.7) çalışmıyor, 5’i (%2.3) esnaf, 59’u (%26.7) işçi, 34’ü (%15.4) özel meslek grubuna (Öğretmen, Doktor) dahil kişilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Türkiye’de çalışmadığı, belirli çoğunluğunun ise işçi olarak çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 10’da araştırmaya katılan kişilerin Türkiye’de kimlerle yaşadıklarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 10: Katılımcıların Kimler ile Yaşadıklarına Göre Dağılımı

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Yalnız	36	16.3
Ailesi ile	158	71.5
Birkaç Aile ile	27	12.2
Toplam	221	100

Tablo 10'a göre katılımcıların; 36'sı (%16.3) yalnız, 158'i (%71.5) ailesiyle, 27'si (%12.2) birkaç aile ile yaşayan kişilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Türkiye'de kendi ailesi ile yaşadığı görülmektedir.

2.3.2. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de karşılaştıkları sorunlar

Tablo 11'de Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de konut arayışı döneminde yaşadıkları sıkıntılara göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 11: Katılımcıların Türkiye'de Konut Arayışı Döneminde Yaşanılan Sıkıntılara Göre Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Kiraların fiyatları yüksekti	175	79.2
Uygun ev yoktu	17	7.7
Tarafımıza ev kiralanmak istenmedi	12	5.4
Sorun yaşamadım	17	7.7
Toplam	221	100

Tablo 11'e göre katılımcılardan konut arayışı döneminde; 175'inin (%79.2) kiraların yüksek olması sebebiyle, 17'sinin (%7.7) uygun ev bulamadıklarından, 12'sinin (%5.4) kendisine ev kiralanmak istenmemesinden sorun yaşadığı, 17'sinin (%7.7) ev kiralarken sorun yaşamayan kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Türkiye'de konut arayışı döneminde en çok kiraların yüksek olması sorunu ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Tablo 12'de katılımcıların Türkiye'de kimlik çıkartma sürecinde yaşanılan sıkıntılara göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 12: Katılımcıların Türkiye'de Kimlik Çıkartma Sürecinde Yaşanılan Sıkıntılara Göre Dağılımları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Kimlik çıkarmada istenen belgeler çok fazla	20	9.0
Kimlik çıkarmada birden fazla kurum ile irtibat	54	24.4
İşlemleri yürüten kişi ile iletişim kurmak zor	27	12.2
Hepsi	75	33.9
Hiçbiri	45	20.4
Toplam	221	100

Tablo 12'ye göre katılımcıların; 20'sinin (%9.0) istenen belgelerin çok fazla olduğu, 54'ünün (%24.4) birden fazla kurum ile irtibata geçtikleri, 27'sinin (%12.2) işlemleri yürüten kişi ile iletişim kurmanın zor olduğu, 75'inin (%33.9) bütün sorunları yaşadığı, 45'inin (%20.4) hiçbir sorun yaşamadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Türkiye'de kimlik çıkartma sürecinde yaşanılan sıkıntılara göre, istenilen belgelerin çok olması, birden fazla kurum ile irtibat

kurulması, işlemi yürüten kişi ile iletişim kurmanın zor olması sıkıntıları ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Tablo 13’de katılımcıların ya da herhangi bir aile üyesinin sağlık sorunu yaşama durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 13: Katılımcıların ya da Herhangi Bir Aile Üyesinin Sağlık Sorunu Yaşama Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	68	30.8
Hayır	153	69.2
Toplam	221	100

Tablo 13’e göre katılımcılardan; 68’inin (%30.8) sağlık sorunu yaşadığı, 153’ünün (%69.2) ise sağlık sorunu yaşamadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kendisinin ya da herhangi bir aile üyesinin sağlık sorunu yaşamadığı görülmektedir.

Tablo 14’de katılımcıların akut ya da kronik rahatsızlıkları için gittikleri yerlere göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 14: Katılımcıların Akut ya da Kronik Rahatsızlıkları İçin Tercih Ettikleri Yer

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Devlet Hastanesine	53	24.0
Özel Hastanelere	15	6.8
Suriyelilere özel sağlık merkezlerine	153	69.2
Toplam	221	100

Buna göre katılımcıların; 53’ü (%24.0) devlet hastanesine, 15’i (%6.8) özel hastanelere, 153’ünün (%69.2) Suriyelilere özel sağlık merkezlerine gittikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Suriyelilere özel sağlık merkezlerine gittikleri, bunu devlet hastanelerin takip ettiği görülmektedir. İletişim kurmada yaşanan güçlükler, ortak kültüre sahip olmanın verdiği güven, diğer hastane türlerinde kimlik istenışı ve işlemlerin karmaşıklığı ya da çevredeki Suriyeli tanıdıkların tercihlerinin bu yönde oluşu gibi sebeplerden dolayı böyle bir sonuç elde edilmiş olabilir.

Tablo 15: Katılımcıların Yararlanılan Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	90	40.7
Hayır	68	30.8
Kararsızım	63	28.5
Toplam	221	100

Tablo 15’de katılımcıların yararlanan sağlık hizmetlerini yeterli bulma durumlarına göre dağılımları görülmektedir. Buna göre katılımcıların; 90’ının (%40.7) yeterli bulduğu, 68’inin (%30.8) yeterli bulmadığı, 63’ünün (%28.5) bu konuda kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun yararlanan sağlık hizmetlerini yeterli bulduklarını ifade ettiği görülmektedir. Ancak %40.7’sinin yeterli bulması demek %59.3’ünün kararsız ya da olumsuz olduğunu gösterir ki bu şekilde değerlendirme yapıldığında çoğunluğun yararlanan sağlık hizmetlerini yetersiz bulduğu ya da tam olarak yeterli bulmadığı yorumlanabilir. Bununla birlikte Tablo 14’te katılımcıların çoğunluğunun Suriyelilere Özel Sağlık Merkezleri’ni tercih etmesi de bu sonucun gerekçesi olarak düşünülebilir.

Tablo 16’da katılımcıların Türkiye’de herhangi bir hizmetten faydalanırken karşılaştıkları dil sorununa göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 16: Katılımcıların Türkiye’de Herhangi Bir Hizmetten Faydalanırken Karşılaştıkları Dil Sorunu Düzeyi

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Sosyal hayatta iletişim sıkıntısı yaşıyorum	19	8.6
Hizmetten faydalanırken iletişim sıkıntısı yaşıyorum	63	28.5
Her iki durumda da yaşıyorum	38	17.2
Dil/tercüman sıkıntısı yaşamıyorum	101	45.7
Toplam	221	100

Tablo 16’a göre katılımcıların; 19’unun (%8.6) sosyal hayatta sıkıntı yaşadığı, 63’ünün (%28.5) hizmetlerden faydalanırken sıkıntı yaşadığı, 38’inin (%17.2) her iki durumda da sıkıntı yaşadığı, 101’inin ise (%45.7) dil/tercüman sıkıntısı yaşamadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğu dil/tercüman sıkıntısı yaşamadığını ifade etmiştir. Ancak ikinci sırada yer alan ifadenin “sunulan hizmetlerden faydalanırken dil/tercüman sıkıntı yaşıyorum” olduğu görülmektedir. Çalışmamızın konusu gereği sığınmacıların temel insan haklarına erişiminde dikkat çekici bir husustur. Ayrıca %45.7’lik çoğunluğun dil/tercüman sıkıntısı yaşamadığını ifade etmesi %54.3’lük bir kesimin sosyal hayatta, hizmetlerden faydalanırken ya da her iki durumda da iletişim sıkıntısı yaşandığının göstergesidir.

Tablo 17’de katılımcıların ya da herhangi bir aile üyesinin eğitime devam etme durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 17: Katılımcıların ya da Herhangi Bir Aile Üyesinin Eğitime Devam Etme Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	71	32.1
Hayır	150	67.9
Toplam	221	100

Tablo 17'e göre katılımcıların; 71'inin (%32.1) eğitimine devam ettiği, 150'sinin (%67.9) ise eğitimine devam etmediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kendisinin ya da herhangi bir aile üyesinin eğitimine devam etmediği görülmektedir.

Tablo 18'de katılımcıların ya da herhangi bir aile üyesinin eğitimine hangi okulda devam ettiklerine göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 18: Katılımcıların ya da Herhangi Bir Aile Üyesinin Eğitimine Hangi Okulda Devam Ettiklerinin Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Devlet okulu	68	30.8
Özel okul	9	4.1
Suriyelilere özel açılmış okul	42	19.0
Eğitim hizmetine ulaşamıyor	102	46.2
Toplam	221	100

Tablo 18'e göre katılımcıların; 68'inin (%30.8) devlet okulunda, 9'unun (%4.1) özel okulda, 42'sinin (%19.0) Suriyelilere özel açılmış okulda, 102'sinin (%46.2) ise eğitim hizmetine ulaşamadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun eğitim hizmetine ulaşamadığı ve eğitimine devlet okulunda devam ettiği görülmektedir.

Tablo 19'de katılımcıların Türkiye'de çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlara göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 19: Katılımcıların Türkiye'de Çalışma Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Uzun süren çalışma saatleri	23	10.4
Çalışma izninin olmayışı	19	8.6
Düşük ücretlerle çalıştırılma	63	28.5
Vaad edilen ücretin ödenmeyişi	9	4.1
Hepsi	80	36.2
Hiçbiri	27	12.2
Toplam	627	100

Buna göre katılımcıların; 23'ünün (%10.4) uzun süre çalışma saatlerinden, 19'unun (%8.6) çalışma izninin olmayışından, 63'ünün (%28.5) düşük ücretle çalıştırılmasından, 9'unun (%4.1) vaad edilen ücretin ödenmeyişinden, 80'inin (%36.2) bu durumların tamamı ile karşılaştığından, 27'sinin (%12.2) ise hiçbir sorun ile karşılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun düşük ücretle çalıştırıldıklarından dolayı sorun yaşadıkları görülmektedir.

2.3.3. Suriyeli sığınmacıların hukuki hak ve statüleri ile göstergeler

Tablo 20’de katılımcıların hukuki statü ve haklarından haberdar olma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 20: Katılımcıların Hukuki Statü ve Haklarından Haberdar Olma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	25	11.3
Hayır	127	57.5
Kısmen	69	31.2
Toplam	221	100

Tablo 20’ye göre katılımcıların; 25’inin (%11.3) hukuki statü ve haklarından haberdar olduğu, 127’sinin (%57.5) haberdar olmadığı, 69’unun (%31.2) ise kısmen bu durumdan haberdar oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun hukuki statü ve haklarından haberdar olmadığı görülmektedir.

Tablo 21’de katılımcıların hukuki statü ve hakları ile bilgileri elde etme araçlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 21: Katılımcıların Hukuki Statü ve Hakları ile Bilgileri Elde Etme Araçları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Kitle iletişim araçları	107	48.4
Komşular / Akrabalar	68	30.8
Diğer	46	20.8
Toplam	221	100

Tablo 21 ‘e göre katılımcıların; 107’sinin (%48.4) hukuki statü ve haklarını kitle iletişim araçlarından, 68’inin (%30.8) komşularından ya da akrabalarından öğrendikleri, 46’sının (%20.8) ise diğer araçlarla elde ettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kitle iletişim araçlarından hukuki statü ve hakları ile bilgileri elde ettikleri görülmektedir.

Tablo 22’de katılımcıların kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden haberdar olma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 22: Katılımcıların Kendilerine Sunulan Sosyal Hizmetlerden Haberdar Olma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	19	8.6
Hayır	127	57.5
Kısmen	75	33.9
Toplam	221	100

Tablo 22’e göre katılımcıların; 19’unun (%8.6) kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden haberdar olduğu, 127’sinin (%57.5) haberdar olmadığı, 75’inin (%33.9) ise kısmen bu durumdan haberdar oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden haberdar olmadığı görülmektedir.

Tablo 23’de katılımcıların sosyal hizmetler ile bilgileri elde etme araçlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 23: Katılımcıların Sosyal Hizmetler ile İlgili Bilgileri Elde Etme Araçları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Kitle iletişim araçları	106	48.0
Komşular / Akrabalar	67	30.3
Diğer	48	21.7
Toplam	221	100

Tablo 23’e göre katılımcıların; 106’sının (%48.0) sosyal hizmetler ile bilgileri kitle iletişim araçlarından, 67’sinin (%30.3) komşularından ya da akrabalarından öğrendikleri, 48’inin (%21.7) ise diğer araçlarla elde ettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kitle iletişim araçlarından sosyal hizmetler ile bilgileri elde ettikleri görülmektedir.

Tablo 24’te katılımcıların Türkiye’de sunulan imkânları insan haklarına uygun bulma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 24: Katılımcıların Türkiye’de Sunulan İmkânları İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	122	55.2
Hayır	59	26.7
Kısmen	40	18.1
Toplam	221	100

Tablo 24’e göre katılımcıların; 122’sinin (%55.2) Türkiye’de sunulan imkânları insan haklarına uygun buldukları, 59’unun (%26.7) uygun bulmadığı, 40’ının (%18.1) ise kısmen bu imkanları insan haklarına uygun buldukları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Türkiye’de sunulan imkânları insan haklarına uygun buldukları görülmektedir.

Tablo 25’te katılımcıların resmi kurum ve kuruluşlardan hizmet alma durumuna göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 25: Katılımcıların Resmi Kurum ve Kuruluşlardan Hizmet Alma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	12	5.4
Göç İdaresi Müdürlüğü	19	8.6
Emniyet Genel Müdürlüğü	7	3.2
Sivil Toplum Kuruluşları	18	8.1
Hepsi	24	10.9
Hiçbiri	141	63.8
Toplam	627	100

Tablo 25'e göre katılımcıların; 12'sinin (%5,4) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan, 19'unun (%8.6) Göç İdaresi Müdürlüğü'nden, 7'sinin (%3,2) Emniyet Genel Müdürlüğü'nden, 18'inin (%8.1) Sivil Toplum Kuruluşlarından, 24'ünün (%10,9) hepsinden hizmet aldığı, 141'inin ise (%63,8) hiçbirinden yardım almadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun belirtilen resmi kurum ve kuruluşlardan sosyal hizmet aldıkları görülmektedir.

Tablo 26'da katılımcıların Türkiye'de yaşamaktan memnuniyet düzeylerine göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 26: Katılımcıların Türkiye'de Yaşamaktan Memnuniyet Düzeyleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	122	55.2
Hayır	44	19.9
Kararsızım	55	24.9
Toplam	221	100

Tablo 26'a göre katılımcıların; 122'sinin (%55.2) Türkiye'de yaşamaktan memnun oldukları, 44'ünün (%19.9) memnun olmadıkları, 55'inin (%24.9) ise Türkiye'de yaşamaktan kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun Türkiye'de yaşamaktan memnun oldukları görülmektedir.

Tablo 27'da katılımcıların Türkiye'de toplum tarafından karşılanma durumuna göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 27: Katılımcıların Türkiye'de Toplum Tarafından Karşılanma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Bizi seviyorlar, anlıyorlar, destek oluyorlar	156	70.6
Suriye'de savaşmadığımız için eleştiriyorlar	65	29.4
Toplam	221	100

Tablo 27'e göre katılımcıların; 156'sının (%70.6) Türkiye'de toplum tarafından sevildikleri, anlaşıldıkları ve destek olundukları, 65'inin (%16.7) ise Suriye'de savaşmadıkları için eleştirildikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan kişilerin dikkat çekici çoğunluğunun Türk halkı tarafından sevildiklerini, anlaşıldıklarını ve kendilerine destek olunduğunu hissettiklerini yorumlamak mümkündür.

Tablo 28’de katılımcıların sosyal hayatlarında iletişim kurmak isterken dil sorunu ile karşılaşma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 28: Katılımcıların Sosyal Hayatlarında İletişim Kurmak İsterken Dil Sorunu ile Karşılaşma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	142	64.3
Hayır	23	10.4
Kısmen	56	25.3
Toplam	221	100

Tablo 28’e göre katılımcıların; 142’sinin (%64.3) sosyal hayatlarında iletişim kurmak isterken dil sorunu ile karşılaştıkları, 23’ünün (%10.4) sorun ile karşılaşmadıkları, 56’sının (%25.3) ise kısmen sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun sosyal hayatlarında iletişim kurmak isterken dil sorunu ile karşılaştıkları görülmektedir.

Tablo 16’da yer alan benzer bir soruya %45.7’lik çoğunluğun dil/tercüman sıkıntısı yaşamadığını ifade ettiği bununla beraber iletişim sıkıntısı yaşayan %54.3’lük kesimin sosyal hayatta, hizmetlerden faydalanırken ya da her iki durumda da iletişim sıkıntısı yaşandığı da görülmektedir.

Tablo 29’da katılımcıların yaşadıkları yerlerde diğer kişiler tarafından karşılanma durumuna göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 29: Katılımcıların Yaşadıkları Yerlerde Diğer Kişiler Tarafından Karşılanma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Herhangi bir tepki görmüyorum	100	45.2
Suriye’den geldiğim için tepki görüyorum	37	16.7
Alıştılar bize yardımcı oluyorlar	49	22.2
Burada olmamızı istemiyorlar	35	15.8
Toplam	221	100

Tablo 29’a göre katılımcıların; 100’ünün (%45,2) herhangi bir tepki görmediği, 37’sinin (%16.7) Suriye’den geldiği için tepki gördüğü, 49’unun (%22.2) Türk halkının kendilerine alıştıklarını ve yardımcı olduklarını düşündüğü, 35’inin (%15.8) ise Türk halkının Türkiye’de olmalarını istemedikleri kanaatinde olduğu görülmektedir.

Buna göre; araştırmaya katılan %32.5’lik kesimin olumsuz tepki gördüğü, çoğunluğunun ise (%67.5) yaşadıkları yerlerde halkımız tarafından kabul gördüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 30’da katılımcıların çalışmaları için yasal bir olanağa sahip olma durumuna göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 30: Katılımcıların Çalışmaları İçin Yasal Bir Olanağa Sahip Olma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Herhangi bir yasal statümüz ve sosyal korumamız yok	44	19.9
Yasal haklarımız konusunda bilgi sahibi değilim	56	25.3
Bazı koşullarda var diye biliyorum	42	19.0
Fikrim yok	79	35.7
Toplam	221	100

Tablo 30’a göre katılımcıların; 44’ünün (%19.9) herhangi bir yasal statü ve sosyal korumasının olmadığını, 56’sının (%25.3) yasal hakları konusunda bilgi sahibi olmadığını, 42’sinin (%19.0) bazı koşullarda var diye bildiklerini, 79’unun (%35.7) ise bu konuda fikri olmadığını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilerden yalnızca %19’unun bazı koşullarda yasal hakkı olduğu düşünüldüğü, geri kalan çoğunluğun ise yasal bir olanağa sahip olup olmadıkları hakkında bilgi sahibi olmadığını görülmektedir.

Tablo 31’de katılımcıların Türkiye’de ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşma durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 31: Katılımcıların Türkiye’de Ayrımcılık-İrkçilikle Karşılaşma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	51	23.1
Hayır	81	36.7
Kısmen	89	40.3
Toplam	221	100

Tablo 31’e göre katılımcıların; 51’inin (%23.1) ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmış, 81’inin (%36.7) ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmadıkları, 89’unun (%40.3) ise kısmen ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmış oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kısmen ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmış oldukları görülmektedir.

2.3.4. Göç eden aile, akraba ve komşular ile görüşme durumu

Tablo 32’de katılımcıların göç eden aile, akraba ve komşular ile görüşme durumlarına göre sorulan sorulara verdikleri cevapların dağılımları görülmektedir.

Tablo 32: Katılımcıların Göç Eden Aile, Akraba ve Komşular ile Görüşme Durumu

Görüşme Durumu	Evet (f)	Hayır (f)	Toplam %
Suriye’den Türkiye’ye göç eden diğer akrabalar ile görüşüyor musunuz?	187 (84.6)	34 (15.4)	221 (100)
Türkiye’de yerleşik olan akrabalar ile görüşüyor musunuz?	171 (77.4)	50 (22.6)	221 (100)

Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer komşular ile görüşüyor musunuz?	149 (67.4)	72 (32.6)	221 (100)
Türkiye'de yerleşik olan komşular ile görüşüyor musunuz?	152 (68.8)	69 (31.2)	221 (100)
Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer aileler ile görüşüyor musunuz?	186 (84.2)	35 (15.8)	221 (100)
Türkiye'de yerleşik olan aileler ile görüşüyor musunuz?	169 (76.5)	52 (23.5)	221 (100)

Tablo 32 incelendiğinde; Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer akrabalar ile 187'sinin (%84.6) görüştüğü, 34'ünün (%15.4) görüşmediği; Türkiye'de yerleşik olan akrabalar ile 171'inin (%77.4) görüştüğü, 50'sinin (%22.6) görüşmediği; Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer komşular ile 149'unun (%67.4) görüştüğü, 72'sinin (%32.6) görüşmediği; Türkiye'de yerleşik olan komşular ile 152'sinin (%68.8) görüştüğü, 69'unun (%31.2) görüşmediği; Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer aileler ile 186'sının (%84.2) görüştüğü, 35'inin (%15.8) görüşmediği; Türkiye'de yerleşik olan aileler ile 169'unun (%76.5) görüştüğü, 52'sinin (%23.5) görüşmediği, tespit edilmiştir.

Buna göre katılımcıların daha çok Suriye'den Türkiye'ye göç eden akrabalar ve diğer göç eden Suriyeli ailelerle görüştüğü; Suriye'de komşuları olan ve Türkiye'ye göç eden diğer aileler ile görüşme oranının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 33: Cinsiyet Değişkenine Göre Eğitime Devam Etmede Sıkıntı Yaşama Durumu

	Evet	Hayır	Toplam
Kadın	47 37,9%	77 62,1%	124 100,0%
Erkek	24 24,7%	73 75,3%	97 100,0%
Toplam	71 32,1%	150 67,9%	221 100,0%

Tablo 33 incelendiğinde “Siz ya da ailenizden herhangi biri eğitime devam etme noktasında sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna; kadınların 47'sinin (%37.9) “Evet” 77'sinin (%62.1) “Hayır” yanıtı verdiği, erkeklerin 24'ünün (%24.7) “Evet” 73'ünün (%75.3) “Hayır” yanıtı verdiği görülmektedir.

Neticede, erkeklerin kadınlara göre eğitime daha kolay erişebildiği; genel olarak değerlendirildiğinde ise katılımcıların 71'inin (%32.1) eğitime devam etmede sıkıntı yaşadığı, 150'sinin (%67.9) ise eğitime devam etme noktasında sorun yaşamadığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun kendisinin ya da herhangi bir aile üyesinin eğitime devam edebildiği sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 34: Cinsiyet Değişkenine Göre Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu

	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Kadın	46	35	43	124
	37,1%	28,2%	34,7%	100,0%
Erkek	44	33	20	97
	45,4%	34,0%	20,6%	100,0%
Toplam	90	68	63	221
	40,7%	30,8%	28,5%	100,0%

Tablo incelendiğinde; Suriyeli sığınmacılara sunulan sağlık hizmetlerini erkek katılımcıların %45.4'ünün "Evet" yanıtı vererek kadın katılımcılara göre daha yeterli bulduğu, kadın katılımcıların %34.7'lik kısmının vermiş olduğu "Kararsızım" yanıtı ile erkek katılımcılara göre daha kararsız kaldığı görülmektedir.

Tablo 35: Cinsiyet Değişkenine Göre Çalışma Hayatında Karşılaşılan Sorunlar

	Uzun süren çalışma saatleri	Çalışma izninin olmayışı	Düşük ücretlerle çalıştırılma	Vaat edilen ücretin ödenmeyişi	Hepsi	Hiçbiri / Diğer	Toplam
Kadın	16	7	31	8	50	12	124
	12,9%	5,6%	25,0%	6,5%	40,3%	9,7%	100,0%
Erkek	7	12	32	1	30	15	97
	7,2%	12,4%	33,0%	1,0%	30,9%	15,5%	100,0%
Toplam	23	19	63	9	80	27	221
	10,4%	8,6%	28,5%	4,1%	36,2%	12,2%	100,0%

Tablo 35 incelendiğinde; kadınların 7'sinin (%5.6) çalışma izninin olmayışından, 8'inin (%6.5) vaat edilen ücretin ödenmeyişinden, 16'sının (%12.9) uzun süren çalışma saatlerinden, 31'inin (%25.0) düşük ücretlerle çalıştırılmalarından, 50'sinin (%40.3) hepsinden dolayı sorun yaşadıklarını, 12'sinin (%9.7) hiçbirinden dolayı sorun yaşamadıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Erkeklerin ise 1'inin (%1.0) vaat edilen ücretin ödenmediğinden, 7'sinin (%7.2) uzun süren çalışma saatlerinden, 12'sinin (%12.4) çalışma izninin olmayışından, 32'sinin (%33.0) düşük ücretlerle çalıştırılmalarından, 30'unun (%30.9) hepsinden dolayı sorun yaşadıklarını, 15'inin (%15.5) hiçbirinden dolayı sorun yaşamadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Neticede, kadınların erkeklere oranla daha fazla problemle karşılaştığını söylemek mümkündür. Genel olarak bakıldığında katılımcıların 23'ünün (%10.4) uzun süre çalışma saatlerinden, 19'unun (%8.6) çalışma izninin olmayışından, 63'ünün (%28.5) düşük ücretle çalıştırılmasından, 9'unun (%4.1) vaat edilen ücretin ödenmeyişinden, 80'inin (%36.2) bu durumların tamamı ile karşılaştığından, 27'sinin (%12.2) ise hiçbir sorun ile karşılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 36: Cinsiyet Değişkenine Göre Hizmet Alınan Kuruluşlar

	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Göç İdaresi Müdürlüğü	Emniyet Genel Müdürlüğü	Sivil Toplum Kuruluşları	Hepsi	Hiçbiri/Diğer	Toplam
Kadın	10 8,1%	7 5,6%	6 4,8%	15 12,1%	13 10,5%	73 58,9%	124 100,0%
Erkek	2 2,1%	12 12,4%	1 1,0%	3 3,1%	11 11,3%	68 70,1%	97 100,0%
Toplam	12 5,4%	19 8,6%	7 3,2%	18 8,1%	24 10,9%	141 63,8%	221 100,0%

Tablo 37 incelendiğinde kadınların; 6'sının (%4.8) Emniyet Genel Müdürlüğü'nden, 7'sinin (%5.6) Göç İdaresi Müdürlüğü'nden, 10'unun (%8.1) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan, 13'ünün (%10.5) hepsinden, 15'inin (%12.1) sivil toplum kuruluşlarından hizmet aldığı, 73'ünün (%58.9) hiçbirinden hizmet almadığı görülmektedir. Erkeklerin; 1'inin (%1.0) Emniyet Genel Müdürlüğü'nden, 2'sinin (%2.1) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan, 3'ünün (%3.1) sivil toplum kuruluşlarından, 11'inin (%11.3) hepsinden, 12'sinin (%12.4) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden hizmet aldığı, 68'inin (%70.1) hiçbirinden hizmet almadığı anlaşılmaktadır. Genel bir değerlendirme yapıldığında ise katılımcıların 12'sinin (%5,4) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan, 19'unun (%8.6) Göç İdaresi Müdürlüğü'nden, 7'sinin (%3,2) Emniyet Genel Müdürlüğü'nden, 18'inin (%8.1) Sivil Toplum Kuruluşlarından, 24'ünün (%10,9) hepsinden hizmet aldığı, 141'inin ise (%63,8) hiçbirinden hizmet almadıkları görülmektedir. Sonuçla paralel olarak erkeklerin de kadınların da büyük çoğunluğunun kuruluşlardan hizmet alma noktasında problem yaşadığı düşünülebilir.

Tablo 37: Cinsiyet Değişkenine Göre Sunulan İmkanların İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu

	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kadın	62 50,0%	39 31,5%	23 18,5%	124 100,0%
Erkek	60 61,9%	20 20,6%	17 17,5%	97 100,0%
Toplam	122 55,2%	59 26,7%	40 18,1%	221 100,0%

Tablo 37 incelendiğinde "Türkiye'de tarafınıza sunulan imkanları insan haklarına uygun buluyor musunuz?" sorusuna; kadınların 23'ünün (%18.5) "Kısmen", 39'unun (%31.5) "Hayır", 62'sinin (%50.0) "Evet" cevabı verdiği; erkeklerin ise 17'sinin (%17.5) "Kısmen", 20'sinin (%20.6) "Hayır", 60'ının (%61.9) "Evet" cevabı verdiği görülmektedir. Genel eğilim ile cinsiyet dağılımının örtüştüğünü söylemek mümkündür.

Tablo 38: Cinsiyet Değişkenine Göre İrkçilik/Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumu

	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Kadın	32	43	49	124
	25,8%	34,7%	39,5%	100,0%
Erkek	19	38	40	97
	19,6%	39,2%	41,2%	100,0%
Toplam	51	81	89	221
	23,1%	36,7%	40,3%	100,0%

Tablo incelendiğinde; erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre kısmi ırkçılık/ayrımcılıkla daha çok karşılaştığını ifade ettiği, kadın katılımcıların erkeklere oranla daha çok ırkçılık/ayrımcılıkla karşılaştığını ifade ettiği, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre ırkçılık/ayrımcılıkla karşılaşmadığını ifade ettiği, genel çoğunluğun ırkçılık/ayrımcılıkla kısmen karşılaştığını belirttiği görülmektedir.

Tablo 39: Cinsiyet Değişkenine Göre Türkiye'de Yaşamaktan Memnuniyet Durumu

	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Kadın	73	26	25	124
	58,9%	21,0%	20,2%	100,0%
Erkek	49	18	30	97
	50,5%	18,6%	30,9%	100,0%
Toplam	122	44	55	221
	55,2%	19,9%	24,9%	100,0%

Tablo 39 incelendiğinde "Türkiye'de yaşamaktan memnun musunuz?" sorusuna; kadınların 25'inin (%20.2) "Kararsızım", 26'sının (%21.0) "Hayır", 73'ünün (%58.9) "Evet" cevabı verdiği; erkeklerin ise 18'inin (%18.6) "Hayır", 30'unun (%30.9) "Kararsızım", 49'unun (%50.5) "Evet" cevabı verdiği görülmektedir. Katılımcıların genel olarak Türkiye'de yaşamaktan memnun olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 40: Yaş Değişkenine Göre Eğitime Devam Etmede Sıkıntı Yaşama Durumu

	Evet	Hayır	Toplam
15-18	10	19	29
	34,5%	65,5%	100,0%
19-25	18	45	63
	28,6%	71,4%	100,0%
26-30	15	31	46
	32,6%	67,4%	100,0%
31-35	8	19	27
	29,6%	70,4%	100,0%
36 ve üzeri	20	36	56
	35,7%	64,3%	100,0%
Toplam	71	150	221
	32,1%	67,9%	100,0%

Tablo 40 incelendiğinde “Siz ya da ailenizden herhangi biri eğitime devam etme noktasında sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna; 15-18 yaş, 19-25 yaş, 26-30 yaş, 31-35 yaş, 36 ve üzeri yaş tüm gruplarının çoğunlukla “hayır” yanıtı verdikleri görülmektedir. Buna göre tüm yaş gruplarına mensup katılımcıların bizatihi kendilerinin ya da herhangi bir aile üyelerinin eğitime devam etme noktasında sıkıntı yaşamadıkları sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 41: Yaş Değişkenine Göre Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu

	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
15-18	10	8	11	29
	34,5%	27,6%	37,9%	100,0%
19-25	29	14	20	63
	46,0%	22,2%	31,7%	100,0%
26-30	10	21	15	46
	21,7%	45,7%	32,6%	100,0%
31-35	18	7	2	27
	66,7%	25,9%	7,4%	100,0%
36 ve üzeri	23	18	15	56
	41,1%	32,1%	26,8%	100,0%
Toplam	90	68	63	221
	40,7%	30,8%	28,5%	100,0%

Tablo 41 incelendiğinde; 19-25 yaş, 31-35 yaş, 36 ve üzeri yaş gruplarının çoğunlukla “Evet” yanıtı verdikleri, 15-18 yaş grubunun çoğunlukla “Kararsızım”, 26-30 yaş grubunun çoğunlukla “Hayır” yanıtı verdiği görülmektedir. Neticede, katılımcıların genel olarak (15-18 yaş ve 26-30 yaş grupları hariç) yararlandıkları sağlık hizmetlerini yeterli buldukları sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 42: Yaş Değişkenine Göre Çalışma Hayatında Karşılaşılan Sorunlar

	Uzun süren çalışma saatleri	Çalışma izninin olmayışı	Düşük ücretlerle çalıştırılma	Vaat edilen ücretin ödenmeyişi	Hepsi	Hiçbiri / Diğer	Toplam
15-18	3	0	11	2	9	4	29
	10,3%	,0%	37,9%	6,9%	31,0%	13,8%	100,0%
19-25	8	4	15	0	27	9	63
	12,7%	6,3%	23,8%	,0%	42,9%	14,3%	100,0%
26-30	5	2	14	3	19	3	46
	10,9%	4,3%	30,4%	6,5%	41,3%	6,5%	100,0%
31-35	0	6	8	2	8	3	27
	,0%	22,2%	29,6%	7,4%	29,6%	11,1%	100,0%
36 ve üzeri	7	7	15	2	17	8	56
	12,5%	12,5%	26,8%	3,6%	30,4%	14,3%	100,0%
Toplam	23	19	63	9	80	27	221
	10,4%	8,6%	28,5%	4,1%	36,2%	12,2%	100,0%

Tablo 42 incelendiğinde; 19-25 yaş, 26-30 yaş, 36 ve üzeri yaş tüm gruplarının çoğunlukla “Hepsi” yanıtı verdikleri görülmektedir. Buna göre genel olarak katılımcıların çalışma; uzun süren çalışma saatleri, çalışma izninin olmayışı, düşük ücretlerle çalıştırılmaları, vaat edilen ücretin ödenmeyişi durumlarının hepsinden dolayı sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılabilir. 15-18 ve 31-35 yaş grubundakilerin büyük oranda düşük ücretlerle çalıştırılma dolayısıyla sorun yaşadıkları ancak söz konusu yaş gruplarında “Hepsi” seçeneğinin de sıklıkla tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 43: Yaş Değişkenine Göre Hizmet Alınan Kuruluşlar

	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Göç İdaresi Müdürlüğü	Emniyet Genel Müdürlüğü	Sivil Toplum Kuruluşları	Hepsi	Hiçbiri/Diğer	Toplam
15-18	0	3	0	3	1	22	29
	,0%	10,3%	,0%	10,3%	3,4%	75,9%	100,0%
19-25	3	4	2	6	7	41	63
	4,8%	6,3%	3,2%	9,5%	11,1%	65,1%	100,0%
26-30	6	5	0	4	8	23	46
	13,0%	10,9%	,0%	8,7%	17,4%	50,0%	100,0%
31-35	2	2	0	1	2	20	27
	7,4%	7,4%	,0%	3,7%	7,4%	74,1%	100,0%
36 ve üzeri	1	5	5	4	6	35	56
	1,8%	8,9%	8,9%	7,1%	10,7%	62,5%	100,0%
Toplam	12	19	7	18	24	141	221
	5,4%	8,6%	3,2%	8,1%	10,9%	63,8%	100,0%

Tablo 43 incelendiğinde; tüm yaş gruplarının verdikleri yanıtlarda (%63.8) en çok “Hiçbiri/Diğer” seçeneğinin yer aldığı söylenebilir. 19-25 yaş, 26-30 yaş, 36 ve üzeri yaş gruplarında en çok tercih edilen ikinci seçeneğin “Hepsi” olduğu, 15-18 yaş grubunda en çok tercih edilen ikinci seçeneğin (eşit oranda) “Göç İdaresi Müdürlüğü” ve “Sivil Toplum Kuruluşları” olduğu, 31-35 yaş grubunda en çok tercih edilen ikinci seçeneğin (eşit oranda) “Göç İdaresi Müdürlüğü”, “Aile ve Sosyal Politikalar” ve “Hepsi” olduğu görülmektedir.

Tablo 44: Yaş Değişkenine Göre Sunulan İmkânların İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu

	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
15-18	13	5	11	29
	44,8%	17,2%	37,9%	100,0%
19-25	28	21	14	63
	44,4%	33,3%	22,2%	100,0%
26-30	21	18	7	46
	45,7%	39,1%	15,2%	100,0%
31-35	21	3	3	27
	77,8%	11,1%	11,1%	100,0%
36 ve üzeri	39	12	5	56
	69,6%	21,4%	8,9%	100,0%
Toplam	122	59	40	221
	55,2%	26,7%	18,1%	100,0%

Tablo 44 incelendiğinde; 15-18 yaş, 19-25 yaş, 26-30 yaş, 31-35 yaş, 36 ve üzeri tüm yaş gruplarının çoğunlukla “Evet” yanıtı verdikleri, 31-35 yaş ile 36 yaş ve üzeri gruplarda %60’ın üzerinde bir oranla “Evet” yanıtı verildiği görülmektedir. Neticede, tüm yaş gruplarına mensup katılımcıların Türkiye’nin kendilerine sunduğu imkanları insan haklarına uygun buldukları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 45: Yaş Değişkenine Göre İrkçılık/Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumu

	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
15-18	6	10	13	29
	20,7%	34,5%	44,8%	100,0%
19-25	19	24	20	63
	30,2%	38,1%	31,7%	100,0%
26-30	14	13	19	46
	30,4%	28,3%	41,3%	100,0%
31-35	1	13	13	27
	3,7%	48,1%	48,1%	100,0%
36 ve üzeri	11	21	24	56
	19,6%	37,5%	42,9%	100,0%
Toplam	51	81	89	221
	23,1%	36,7%	40,3%	100,0%

Tablo 45 incelendiğinde; 15-18 yaş, 26-30 yaş, 36 ve üzeri yaş gruplarının çoğunlukla “Kısmen” yanıtı verdikleri, 31-35 yaş aralığındaki grupta eşit oranla “Hayır” ve “Kısmen” yanıtı verildiği, 19-25 yaş grubunda ise en çok “Hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Neticede, yaş gruplarının genel olarak kısmen ırkçılık/ayrımcılıkla karşılaştıkları, 19-25 yaş grubunun ise ağırlıklı olarak ırkçılık/ayrımcılıkla karşılaşmadıklarına yönelik yanıt verildiği söylenebilir.

Tablo 46: Yaş Değişkenine Göre Türkiye’de Yaşamaktan Memnuniyet Durumu

	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
15-18	14	2	13	29
	48,3%	6,9%	44,8%	100,0%
19-25	27	18	18	63
	42,9%	28,6%	28,6%	100,0%
26-30	24	9	13	46
	52,2%	19,6%	28,3%	100,0%
31-35	22	4	1	27
	81,5%	14,8%	3,7%	100,0%
36 ve üzeri	35	11	10	56
	62,5%	19,6%	17,9%	100,0%
Toplam	122	44	55	221
	55,2%	19,9%	24,9%	100,0%

Tablo 46 incelendiğinde; 15-18 yaş, 19-25 yaş, 26-30 yaş, 31-35 yaş, 36 ve üzeri yaş tüm gruplarının çoğunlukla “evet” yanıtı verdikleri görülmektedir. Buna göre tüm yaş gruplarına mensup katılımcıların Türkiye’de yaşamaktan memnun hissettikleri söylenebilir.

Tablo 47: Eğitim Değişkenine Göre Eğitime Devam Etmede Sıkıntı Yaşama Durumu

	Evet	Hayır	Toplam
Okur Yazar Değil	3	3	6
	50,0%	50,0%	100,0%
Okur Yazar	1	8	9
	11,1%	88,9%	100,0%
İlköğretim	11	36	47
	23,4%	76,6%	100,0%
Lise	31	66	97
	32,0%	68,0%	100,0%
Yüksek Öğretim	25	37	62
	40,3%	59,7%	100,0%
Toplam	71	150	221
	32,1%	67,9%	100,0%

Tablo 47 incelendiğinde “Siz ya da ailenizden herhangi biri eğitime devam etme noktasında sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna; okur-yazar, ilköğretim, lise, yükseköğretim mezunlarının çoğunlukla “Hayır” yanıtı verdikleri görülmektedir. Okur yazar olmayan grupta da %50 oranında “Evet” %50 oranında “Hayır” yanıtı verildiği saptanmıştır. Neticede genel itibarıyla katılımcıların eğitim durumuna göre bizatihi kendilerinin ya da herhangi bir aile üyelerinin eğitime devam etme noktasında sıkıntı yaşamadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 48: Eğitim Değişkenine Göre Sağlık Hizmetlerini Yeterli Bulma Durumu

	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Okur Yazar Değil	1	1	4	6
	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
Okur Yazar	2	5	2	9
	22,2%	55,6%	22,2%	100,0%
İlköğretim	22	18	7	47
	46,8%	38,3%	14,9%	100,0%
Lise	37	26	34	97
	38,1%	26,8%	35,1%	100,0%
Yüksek Öğretim	28	18	16	62
	45,2%	29,0%	25,8%	100,0%
Toplam	90	68	63	221
	40,7%	30,8%	28,5%	100,0%

Tablo 48 incelendiğinde; ilköğretim, lise, yüksek öğretim mezunu katılımcıların çoğunlukla “Evet” yanıtı verdikleri, okur-yazar olmayan grubun çoğunlukla “Kararsızım”, okur-yazar grubun çoğunlukla “Hayır” yanıtı verdiği görülmektedir. Neticede, katılımcıların genel olarak yararlandıkları sağlık hizmetlerini yeterli buldukları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 49: Eğitim Değişkenine Göre Çalışma Hayatında Karşılaşılan Sorunlar

	Uzun süren çalışma saatleri	Çalışma izninin olmayışı	Düşük ücretlerle çalıştırılma	Vaat edilen ücretin ödenmeyişi	Hepsi	Hiçbiri Diğer	/ Toplam
Okur Yazar	1	0	1	1	2	1	6
Değil	16,7%	,0%	16,7%	16,7%	33,3%	16,7%	100,0%
Okur Yazar	0	2	3	0	4	0	9
	,0%	22,2%	33,3%	,0%	44,4%	,0%	100,0%
İlköğretim	1	5	14	2	20	5	47
	2,1%	10,6%	29,8%	4,3%	42,6%	10,6%	100,0%
Lise	16	5	30	4	31	11	97
	16,5%	5,2%	30,9%	4,1%	32,0%	11,3%	100,0%
Yüksek Öğretim	5	7	15	2	23	10	62
	8,1%	11,3%	24,2%	3,2%	37,1%	16,1%	100,0%
Toplam	23	19	63	9	80	27	221
	10,4%	8,6%	28,5%	4,1%	36,2%	12,2%	100,0%

Tablo 49 incelendiğinde; okur yazar olmayan, okur-yazar olan, ilköğretim, lise, yüksek öğretim mezunu tüm grupların çoğunlukla “Hepsi” yanıtı verdikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların çalışma hayatında; uzun süren çalışma saatleri, çalışma izninin olmayışı, düşük ücretlerle çalıştırılmaları, vaat edilen ücretin ödenmeyişi durumlarının hepsinden dolayı sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 50: Eğitim Değişkenine Göre Hizmet Alınan Kuruluşlar

	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Göç İdaresi Müdürlüğü	Emniyet Genel Müdürlüğü	Sivil Toplum Kuruluşları	Hepsi	Hiçbiri/Diğer	Toplam
Okur Yazar	0	0	0	0	3	3	6
Değil	,0%	,0%	,0%	,0%	50,0%	50,0%	100,0%
Okur Yazar	0	3	0	3	0	3	9
	,0%	33,3%	,0%	33,3%	,0%	33,3%	100,0%
İlköğretim	1	2	3	3	7	31	47
	2,1%	4,3%	6,4%	6,4%	14,9%	66,0%	100,0%
Lise	6	5	3	7	10	66	97
	6,2%	5,2%	3,1%	7,2%	10,3%	68,0%	100,0%
Yüksek Öğretim	5	9	1	5	4	38	62
	8,1%	14,5%	1,6%	8,1%	6,5%	61,3%	100,0%
Toplam	12	19	7	18	24	141	221
	5,4%	8,6%	3,2%	8,1%	10,9%	63,8%	100,0%

Tablo 50 incelendiğinde; tüm katılımcıların sıklıkla (%63.8) en çok “Hiçbiri/Diğer” seçeneğini tercih ettiği söylenebilir. Okur yazar olmayan grubun eşit oranda “Hepsi” ve “Hiçbiri/Diğer” seçeneklerini tercih etmesi ile okur-yazar grubun eşit oranda “Göç İdaresi Müdürlüğü”, “Sivil Toplum Kuruluşları”, ve “Hiçbiri/Diğer” seçeneklerini tercih etmesi dikkat çekmektedir.

Tablo 51: Eğitim Değişkenine Göre Sunulan İmkânların İnsan Haklarına Uygun Bulma Durumu

	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Okur Yazar Değil	3	3	0	6
	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
Okur Yazar	5	2	2	9
	55,6%	22,2%	22,2%	100,0%
İlköğretim	30	12	5	47
	63,8%	25,5%	10,6%	100,0%
Lise	45	25	27	97
	46,4%	25,8%	27,8%	100,0%
Yüksek Öğretim	39	17	6	62
	62,9%	27,4%	9,7%	100,0%
Toplam	122	59	40	221
	55,2%	26,7%	18,1%	100,0%

Tablo 51 incelendiğinde; okur-yazar olan, ilköğretim, lise, yüksek öğretim mezunu tüm grupların çoğunlukla “Evet” yanıtı verdikleri, okur yazar olmayan grupta da %50 oranında “Evet” %50 oranında “Hayır” yanıtı verildiği görülmektedir. Neticede, katılımcıların Türkiye’nin kendilerine sunduğu imkanları insan haklarına uygun buldukları söylenebilir.

Tablo 52: Eğitim Değişkenine Göre Irkçılık/Ayrımcılık Karşılaşma Durumu

	Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
Okur Yazar Değil	3	2	1	6
	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%
Okur Yazar	2	1	6	9
	22,2%	11,1%	66,7%	100,0%
İlköğretim	13	19	15	47
	27,7%	40,4%	31,9%	100,0%
Lise	22	34	41	97
	22,7%	35,1%	42,3%	100,0%
Yüksek Öğretim	11	25	26	62
	17,7%	40,3%	41,9%	100,0%
Toplam	51	81	89	221
	23,1%	36,7%	40,3%	100,0%

Tablo 53 incelendiğinde; okur-yazar, lise ve yüksek öğretim mezunu olan grupların çoğunlukla “Kısmen” yanıtı verildiği görülmektedir. Neticede, katılımcıların

genel olarak kısmen ırkçılık/ayrımıcılıkla karşılaştıkları, okur-yazar olmayan grubun ırkçılık/ayrımıcılıkla karşılaşmadıklarına yönelik yanıt verdiği, ilköğretim mezunlarının ise ağırlıklı olarak ırkçılık/ayrımıcılıkla karşılaşmadıklarına yönelik yanıt verdiği söylenebilir.

Tablo 53: Eğitim Değişkenine Göre ırkçılık/Ayrımıcılıkta Karşılaşma Durumu

	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Okur Yazar Değil	3	3	0	6
	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
Okur Yazar	7	2	0	9
	77,8%	22,2%	,0%	100,0%
İlköğretim	24	7	16	47
	51,1%	14,9%	34,0%	100,0%
Lise	48	20	29	97
	49,5%	20,6%	29,9%	100,0%
Yüksek Öğretim	40	12	10	62
	64,5%	19,4%	16,1%	100,0%
Toplam	122	44	55	221
	55,2%	19,9%	24,9%	100,0%

Tablo 53 incelendiğinde; okur-yazar olmayan grup haricindeki tüm gruplarının çoğunlukla “Evet” yanıtı verdikleri, okur yazar olmayan grubun %50 oranında “Evet” %50 oranında “Hayır” yanıtı verdiği görülmektedir. Buna göre katılımcıların Türkiye’de yaşamaktan memnun hissettikleri söylenebilir.

SONUÇ

Sığınmacılar ve mülteciler Türkiye’de sağlıktan, eğitime ve barınmaya kadar pek çok sorunla karşılaşmaktadırlar. Türkiye’nin coğrafi sınırlamayı sürdürmesi, sığınmacılar ve mülteciler açısından hedef ülke olmanın yanı sıra geçiş ülkesi konumunda bulunan Türkiye’de sığınmacıların ve mültecilerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik bir hizmetler ağına oluşmamasına ve hizmetlerin sürdürülebilir olmaktan uzak olmasına yol açmıştır (Buz, 2008). Türkiye’de sığınmacılara ve mültecilere yönelik haklar bağlamında bütünlüklü bir uygulama ve hizmetler ağı sistemi oluşturulmalıdır. Türkiye iltica ve göç sistemine hukuksal, siyasal ve sosyal tüm boyutlardan bakmalı ve buna yönelik kurumsal yapılanmayı sağlamalıdır. Sığınmacılara ve mültecilere yönelik sığınma sistemine ilişkin sosyal boyut insan onuruna yakışır bir düzeyde ilerlemeye devam etmelidir. Sığınmacı ve mültecilere yönelik temel ihtiyaçlar belirlenmeli, bu ihtiyaçlara yönelik kaynaklar artırılmalı ve sürekli kılınmalıdır.

Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılmış olan bu çalışmada 221 katılımcıya anket çalışması uygulanmıştır. Araştırma anketine katılanların 124’ünün (% 56.1) kadın, 97’sinin (% 43.9) ise erkek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş dağılımları incelendiğinde ise 15-18 yaş aralığında 29 (%13.1), 19-25 yaş aralığında 63 (%28.5), 26-30 yaş aralığında 46 (%20.8), 31-35 yaş aralığında 27 (%12.2), 36 ve üstü yaş aralığında ise 56 (%22.3) Suriyeli sığınmacı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, 6’sının (%2.7) okuma yazma bilmeyen, 9’unun (%4.1) okur-yazar, 47’sinin (%21.3) ilköğretim, 97’sinin (%43.9) lise ve 62’sinin ise (%28.1) yüksek öğretim eğitimi almış kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir.

“Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği” isimli yapmış olduğu çalışmada Apak, (2014) araştırma sonucuna benzer demografik sonuçlara ulaşmıştır. Çalışmada katılımcıların %67,4’ünü erkekler, %32,6’sını kadınlar oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların %68,9’unun evli, bekârların ise 30 yaş altı kişiler oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların %65,2’sinin 40 yaşının altında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma grubu, eğitim düzeylerine göre farklılıklar sergilemektedir. Katılımcıların eğitim düzeyine bakıldığında, ‘lise’ mezunu kişilerin %27,3 ile ilk sırada yer aldığı fakat her eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda dağıldığı yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan Suriyeli sığınmacıların Suriye’de ve Türkiye’deki çalışma durumları incelenmiştir. Buna göre katılımcıların 120’sinin (%54.3) Suriye’de çalışmadığı, 14’ünün (%6.3) esnaf, 24’ünün (%10.9) işçi, 63’ünün ise (%28.5) özel meslek grubuna (Öğretmen, Doktor) sahip kişilerden oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların ise, 123’ünün (%55.7) çalışmadığı, 5’inin (%2.3) esnaf, 59’unun (%26.7) işçi, 34’ünün ise (%15.4) özel meslek grubuna (Öğretmen, Doktor) sahip kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir.

“Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı,” isimli çalışmada Yıldız (2013) bir kısım sığınmacının çalışma hayatına girdiği ve çok düşük ücretlerle de olsa çalıştığını tespit etmiştir. Yasal statüye

sahip olmayan bu grubun çalışma yaşamına girişi birtakım riskleri(istismar) de beraberinde getireceğini belirtmiştir. Sosyal güvencesiz, düşük ücretler ve olumsuz şartlarda çalıştırılan bu insanların (çocuk ve kadın emeğini gözeterek) emek sömürüsüne maruz kaldıklarını belirtmiştir.

Araştırma kapsamında Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların kimler ile yaşadıkları araştırılmış ve bunun sonucunda, katılımcıların 36’sının (%16.3) yalnız, 158’inin (%71.5) ailesiyle, 27’sinin ise (%12.2) birkaç aile ile yaşayan kişilerden oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında sığınmacıların Türkiye’de karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de konut arayışı döneminde yaşanan sıkıntılara göre, 175’inin (%79.2) kiraların yüksek olduğu, 17’sinin (%7.7) uygun ev bulamadıkları, 12’sinin (%5.4) kendilerine ev kiralanmak istenemediği ve 17’sinin ise (%7.7) ev kiralarken sorun yaşamayan kişilerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de kimlik çıkartma sürecinde yaşadıkları sıkıntılar incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 20’sinin (%9.0) istenen belgelerin çok fazla olduğu, 54’ünün (%24.4) birden fazla kurum ile irtibata geçtikleri, 27’sinin (%12.2) işlemleri yürüten kişi ile iletişim kurmanın zor olduğu, 75’inin (%33.9) bütün sorunları yaşadığı ve 45’inin ise (%20.4) hiçbir sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Suriyeli sığınmacıların kendilerinin ya da herhangi bir aile üyesinin sağlık sorunu yaşama durumları incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 68’inin (%30.8) sağlık sorunu yaşadığı, 153’ünün (%69.2) ise sağlık sorunu yaşamadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Suriyeli sığınmacıların akut ya da kronik rahatsızlıkları için gittikleri yerlere göre incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 53’ünün (%24.0) devlet hastanesine, 15’inin (%6.8) özel hastanelere ve 153’ünün (%69.2) ise Suriyelilere özel sağlık merkezlerine gittikleri sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli sığınmacıların yararlandıkları sağlık hizmetlerini yeterli bulma durumlarına göre; katılımcıların 90’ının (%40.7) yeterli bulduğu, 68’inin (%30.8) yeterli bulmadığı ve 63’ünün (%28.5) ise bu konuda kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de herhangi bir hizmetten faydalanırken karşılaştıkları dil sorunu yaşayıp yaşamadıkları incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 19’unun (%8.6) sosyal hayatta sıkıntı yaşadığı, 63’ünün (%28.5) hizmetlerden faydalanırken sıkıntı yaşadığı, 38’inin (%17.2) her iki durumda da sıkıntı yaşadığı, 101’inin ise (%45.7) dil/tercüman sıkıntısı yaşamadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Suriyeli sığınmacıların kendilerinin ya da herhangi bir aile üyesinin eğitime devam etme durumları incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 71’inin (%32.1) eğitime devam ettiği, 150’sinin (%67.9) ise eğitime devam etmediği tespit edilmiştir. Sığınmacıların kendilerinin ya da herhangi bir aile üyesinin eğitime hangi okulda devam ettikleri incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 68’inin (%30.8) devlet okulunda, 9’unun (%4.1) özel okulda, 42’sinin (%19.0) Suriyelilere özel açılmış okulda, 102’sinin (%46.2) ise eğitim hizmetine ulaşamadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 23’ünün (%10.4) uzun süre çalıştığı, 19’unun

(%8.6) çalışma izninin olmadığı, 63'ünün (%28.5) düşük ücretle çalıştırıldığı, 9'unun (%4.1) vaad edilen ücretin ödenmediği, 80'inin (%36.2) bu durumların tamamı ile karşılaştığı, 27'sinin (%12.2) ise hiçbir sorun ile karşılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların hukuki hak ve statüleri hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları incelenmiştir. Suriyeli sığınmacıların hukuki statü ve haklarından haberdar olma durumlarına göre; katılımcıların 25'inin (%11.3) hukuki statü ve haklarından haberdar olduğu, 127'sinin (%57.5) haberdar olmadığı, 69'unun (%31.2) ise kısmen bu durumdan haberdar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların hukuki statü ve hakları ile bilgileri elde etme araçlarına göre dağılımları incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 107'sinin (%48.4) hukuki statü ve haklarını kitle iletişim araçlarından, 68'inin (%30.8) komşularından ya da akrabalarından öğrendikleri, 46'sının (%20.8) ise diğer araçlarla bilgi elde ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden haberdar olma durumları incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 19'unun (%8.6) kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden haberdar olduğu, 127'sinin (%57.5) haberdar olmadığı, 75'inin (%31.2) ise kısmen bu durumdan haberdar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli sığınmacıların sosyal hizmetler ile bilgileri elde etme araçlarına göre dağılımları incelenmiş ve buna göre; katılımcıların 106'sının (%48.0) sosyal hizmetler ile ilgili bilgileri kitle iletişim araçlarından, 67'sinin (%30.3) komşularından ya da akrabalarından öğrendikleri, 48'inin (%21.7) ise diğer araçlarla bilgi elde ettikleri tespit edilmiştir.

Araştırmanın amaçlarından biri olan Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de sunulan imkânları insan haklarına uygun bulma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 122'sinin (%55.2) Türkiye'de sunulan imkânları insan haklarına uygun buldukları, 59'unun (%26.7) uygun bulmadığı, 40'ının (%18.1) ise kısmen bu imkanları insan haklarına uygun buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların resmi kurum ve kuruluşlardan hizmet alma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 12'sinin (%5,4) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan, 19'unun (%8.6) Göç İdaresi Müdürlüğü'nden, 7'sinin (%3,2) Emniyet Genel Müdürlüğü'nden, 18'inin (%8.1) Sivil Toplum Kuruluşlarından, 24'ünün (%10,9) hepsinden hizmet aldığı, 141'inin ise (%63,8) hiçbirinden yardım almadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de yaşamaktan memnun olup olmadıkları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 122'sinin (%55.2) Türkiye'de yaşamaktan memnun oldukları, 44'ünün (%19.9) memnun olmadıkları, 55'inin (%24.9) ise Türkiye'de yaşamakta kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de toplum tarafından karşılanma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 156'sının (%70.6) Türkiye'de toplum tarafından sevidikleri, anlaşıldıkları ve destek olundukları, 65'inin (%16.7) ise Suriye'de savaşmadıkları için eleştirildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların sosyal hayatlarında iletişim kurmak isterken dil sorunu ile karşılaşma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 142'sinin (%64.3) sosyal hayatlarında iletişim kurmak isterken dil sorunu ile karşılaştıkları, 23'ünün (%10.4) sorun ile karşılaşmadıkları, 56'sının (%25.3) ise kısmen sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları yerlerde diğer kişiler tarafından karşılanma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 100'ünün (%45,2) herhangi bir tepki görmediği, 37'sinin (%16.7) Suriye'den geldiği için tepki gördüğü, 49'unun (%22.2) kendilerine alıştıklarını ve yardımcı oldukları, 35'inin (%15.8) ise Türkiye'de olmalarını istemedikleri tespit edilmiştir.

Suriyeli sığınmacıların çalışmaları için yasal bir olanağa sahip olma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 44'ünün (%19.9) herhangi bir yasal statü ve sosyal korumasının olmadığı, 56'sının (%25.3) yasal hakları konusunda bilgi sahibi olmadığı, 42'sinin (%19.0) bazı koşullarda var diye bildikleri, 79'unun (%35.7) ise bu konuda fikri olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşma durumları incelenmiştir. Buna göre; katılımcıların 51'inin (%23.1) ayrımcılık-ırkçılıkla ile karşılaştıkları, 81'inin (%36.7) ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaşmadıkları, 89'unun (%40.3) ise kısmen ayrımcılık-ırkçılıkla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Suriye'den Türkiye'ye yerleşen sığınmacıların göç eden aile, akraba ve komşular ile görüşme durumları incelenmiştir. Buna göre; Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer akrabalar ile 187'sinin (%84.6) görüştüğü, 34'ünün (%15.4) görüşmediği; Türkiye'de yerleşik olan akrabalar ile 171'inin (%77.4) görüştüğü, 50'sinin (%22.6) görüşmediği; Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer komşular ile 149'unun (%67.4) görüştüğü, 72'sinin (%32.6) görüşmediği; Türkiye'de yerleşik olan komşular ile 152'sinin (%68.8) görüştüğü, 69'unun (%31.2) görüşmediği; Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer aileler ile 186'sının (%84.2) görüştüğü, 35'inin (%15.8) görüşmediği; Türkiye'de yerleşik olan aileler ile 169'unun (%76.5) görüştüğü, 52'sinin (%23.5) görüşmediği, tespit edilmiştir.

Türkiye'de bulunan sığınmacıların içinde en büyük grubu Suriye'den gelenler oluşturmaktadır. Bu grubun çalışma hayatı büyük oranda kayıtsız ve düşük ücretli işlerde yoğunlaşmaktadır. Tarım, inşaat, hizmet sektörleri bu grubun çalışma alanlarını oluşturmaktadır. Güvenceden yoksun, çoğunluğunun kadın ve çocuklardan oluşan ve genç nüfus dilimi içinde bulunan Suriyeli sığınmacıların çalışma hayatı içinde en alt ücret grubunu oluşturması, yerli işçiler açısından da ciddi bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların uzun sürecek bir misafirlik döneminde oldukları ve büyük bir kısmının ülkemize yerleşebileceği gerçeğinden hareketle yardımlara dayanan geçici çözümlerden, eğitim, istihdam ve sağlık konularında kalıcı çözümlerin üretilmesi dönemine hızla geçilmelidir. Planlanan girişimlerin uzun vadede etkilerinin göz önünde bulundurulması amacıyla diğer ülkelerin benzer tecrübelerinden de yararlanılması düşünülebilir.

Araştırılan tüm raporlar ve yardımların gösterdiği ortak ihtiyaç alanları temel insani ihtiyaçlardır: beslenme, sağlık, barınma, eğitim, hijyen, yeni doğan-anne ihtiyaçları, güvenlik, temizlik, ısınma, gıda dışı ürün yardımları, bilgi edinme ve dil sorunu, toplum uyumu ve dışlanma, çocuk işçiliği, dilenme, istismar edilme (çocuk gelin-para karşılığı zorla çoklu evlilikler-emek sömürüsü vb.), engelli grubun desteklenmesi, kolay incinebilir grubun (kadın-çocuk) özel ihtiyaçları konuları gündeme getirilmiştir.

Hükümet düzeyinde alınacak bazı kararlar ile birlikte yerel yönetimler ve diğer sivil toplum kuruluşlarının kontrollü bir şekilde ortaklaşa hareket ederek Türkiye’de bulunan sığınmacılar için kontrolü ele alacak çalışmaların başlatması önem kazanmaktadır.

İstanbul ilinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların ilçelere göre dağılımını, verilen hizmetleri ve ihtiyaçları tanımlayan kapsamlı bir çalışmanın yapılması hem güncel durumun anlaşılması hem de hizmetlerin ilçe düzeyinde çalışan kurum ve kuruluşlar tarafından paylaşımı açısından önemlidir.

ÖNERİLER

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular sonucunda Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların insan haklarına erişimi için bazı önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür.

- Suriye’den Türkiye’ye giriş yapan sığınmacıların kayıt altına alınması önemlidir. Sınır kapılarının kontrollerinin artması ve kaçak yollarla ülkeye girişlerin engellenmesi sığınmacıların aldığı hizmetlerin insan haklarına daha uygun hale gelmesi açısından önem arz etmektedir.
- Kayıt altına alınan sığınmacılara özel kimliklerin çıkarılması ve resmi işlemlerde kolaylık sağlanması gereklidir.
- Sığınmacıların sahip oldukları yasal haklar ve bu haklardan nasıl faydalanacakları hakkında bilgilendirilmeler yapılmalıdır.
- Suriyeli sığınmacılara hizmet veren kurum ve kuruluşlarda Arapça ve Kürtçe bilen tercümanlar görevlendirilmeli, sığınmacı erişim ofisleri kurulmalı ve Suriyeliler ile iletişim sorunu ortadan kaldırılmalıdır.
- Suriyeli sığınmacıların eğitimlerine devam edebilmeleri için özel ve devlet okullarında Suriyeliler için sınıflar oluşturulmalıdır. Bunların yanı sıra Suriyelilerin okuyabileceği özel okullar açılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Üniversite seviyesinde eğitim almak isteyen sığınmacıların içinde seviye belirleme sınavları ile üniversitelere giriş ve yatay geçiş yapabilmeleri sağlanmalıdır.
- Ülkemizde sığınmacıların kaçak ve ucuz işçi olarak çalıştırılmalarını önlenmesi için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın gerekli tedbir ve önlemler alması önem arz etmektedir.
- Sığınmacıların toplum tarafından karşılanma durumlarının iyileştirilmesi için önlemler alınması gerekebilir.
- İletişim sorunun önüne geçebilmek amacıyla sığınmacılara Türkçe öğretilmesi için kurslar düzenlenmelidir.
- Sağlık hizmetlerinden faydalanabilmeleri için sığınmacıların kayıt altına alınarak onlara özel kimliklerin çıkarılması zorunlu hale getirilmelidir.
- Suriye’de özel meslek gruplarında çalışan kişiler tespit edilerek sığınmacılara verilecek eğitim, sağlık vb. hizmetlerinde çalıştırılması önemli olacaktır.
- Kamplarda yer bulamayan ya da kalmak istemeyen sığınmacılar için konut kiralama sürecinde destek olunmalıdır.
- Suriyeli sığınmacıların temel insani ihtiyaçlarının Türkiye hükümeti tarafından daha etkili bir şekilde karşılanmasıyla Suriyeli sığınmacıların beklentilerinin karşılanma oranının artacağı söylenebilir.

- İstanbul, İzmir, Gaziantep gibi büyük şehirlerde ve Suriyeli sığınmacıların çok fazla yaşadığı illerde sivil toplum kuruluşları ile yardım kurumları daha etkin rol üstlenmelidir.
- Sığınmacı sisteminin geliştirilmesi için kamu kurum ve kuruluşları, özel kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler arasında eşgüdüm sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç/Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akalın, A. T. (2016). Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları, İstanbul Aydın Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Akalın, H. (2013). Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye'de Mülteci Hukuku: Suriye Örneği, Beykent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Akan, Y. ve Arslan, İ. (2008). Göç ekonomisi: Türkiye üzerine bir uygulama. Ankara: Ekin Yayınevi.
- Akgün, N. (2016). Suriyeli Mültecilerde Ruhsal İyilik Hali ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Akgür, Z. G. (1997). *Türkiye' de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlikler*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Yayın No 201, Başbakanlık Basımevi.
- Aktaş, A. (2016). Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadın mülteciler: Kilis örneği, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Aktoprak, E. (2004). "Immanuel Wallerstein: Sosyal Bilimlere Yeniden Bakmak", Uluslararası İlişkiler, Cilt 1, Sayı 4, s. 23-58.
- Apak, H. (2014). "Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği." Mukaddime, 5(2), 53-70.
- Ashley, R. K. (1984). "The Poverty of Neorealism", International Organization, c.38, s. 2, ss. 225-286.
- Aybay, R. (2007). Yabancılar Hukuku, İstanbul Bilgi Üniversitesi y., İstanbul.
- Aydın, M. (2004). "Uluslararası İlişkilerin 'Gerçekçi' Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği" Uluslararası İlişkiler, c.1, s.1, ss.33-60.
- Aziz, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baldwin, D. A. (2013). "Power and International Relations", Handbook of International Relations, Derl.: W. Carlsnaes, T. Risse, B. A. Simmons (Sage Publications Inc.: California) ss. 273-297.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler*, Ankara: TC İçişleri Bakanlığı Yayını, Yayın No:686.
- Bayraktar, Rasim (2013). "Zorunlu Göçten Ulus Ötesi Yurttaşlığa" Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 24 (12): 109-126.
- Benhabib, S. (2006). *Ötekilerin Hakları, Yabancılar, Yerliler, Vatandaşlar*. Berna Akkayal (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bilgen, H., N. (2000). Demokrasi ve İnsan Hakları, Bolu.
- Bilgili, Ahmet ve Aydoğan, Feramuz ve Güngör, Celil. (1996). "Doğu Anadolu Bölgesi'nde Zorunlu Göç Olgusunun Sosyolojik Çözümlemesi". II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları 5: 327-338.
- Buz, S. (2008). "Türkiye Sığınma Sisteminin Sosyal Boyutu", *TBB Dergisi*, (76).

- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Türkiye'de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi (1), 75-94.
- Castles, S. ve Miller, M.J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (Bal, B.U. ve Akbulut, İ., Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni*. (Çev. Ed. Demir, S. B.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 67-91.
- Çakır, Sabri (2011). "Türkiye'de Göç ve Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar". SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 23: 209-222.
- Çelik, F. (2007). *Türkiye'de İç Göçler: 1980-2000*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:22 Yıl: 2007/1 (87-109 s.)
- Çılbant, C. ve Aracı, H. ve Bilgen, U. (2015). Türkiye'de Ekonomik Kalkınmanın Bölgesel Göçlere Etkisi, *Sobider Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 5, Aralık, s. 502-511.
- Çiçek, E. (2015). Savaş Nedeni İle Suriye'den Türkiye'ye Göç Eden Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarındaki Değişimler, Gaziantep Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Çiçekli, B. (2009), Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar, Ankara: Seçkin Yayınevi
- Çoban-İçagaşoğlu, A. (2011). Göçmen ailelerin uyum süreci: Kaynaklar ve engeller. Y. Özkan (eds.) içinde, *Sosyal dışlanma ve aile: Sosyal hizmet müdahalelerinde güçlendirme yaklaşımı*, 107-122. Ankara: Maya Akademi.
- Dahl, R. A. (1957). "The Concept of Power" Behavioral Science, c.2, s.3, ss.201-215.
- Dalar, M. & Algan, N. A. & Algan, Ü. (2013). Bolu'daki Iraklı Sığınmacıların Sosyal ve Ekonomik Sorunları: Saha Çalışmasına Dayalı Bir Analiz, Alternatif Politika, Cilt 5, Sayı 3, 341-359,
- Döner, A. (2003). İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi. Ankara: Seçkin Yayınları, s. 38-39.
- Döner, H. (2016). Suriyeli Göçmenlerle Yaşanan Sorunlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Hatay İli Örneği, Fırat Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Dromgold, M. (2015). Farklılıkları Yönetme Kültürü: Göç Yönetimi Alanı ve Türkiye'ye Göç Eden Suriyeliler, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Dürgen, B. (2015). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu, Akdeniz Üniversitesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Düzkaya, H. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyonu ve İstihdam Politikaları, Gazi Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013): Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 62, Sayı: 4, s.1007-1061.
- Ezberci, L. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Viranşehir'in Toplumsal Yapısına Etkileri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Geçici Koruma Yönetmeliği <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15.htm>
- Giddens, A. (2012). Sosyoloji. Çeviren: Güzel, C., İstanbul: Kırmızı Yayıncılık.

- Giddens, A. ve Sutton, P.W. (2014). Sosyolojide temel kavramlar. (A. Esgin, Çev.). Ankara: Phoenix.
- Gilpin, R. (1981). War and Change in World Politics, Cambridge University Press: Cambridge.
- Gökçe, B. (2012) Toplumsal Bilimlerde Araştırma, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Guzzini, S. (1993). "Structural Power: The Limits of Neorealist Power Analysis" International Organization, c. 47, s. 3, ss. 443-478.
- Gürel, S. (2001), "Türkiye' de Göç ve Bütünleşme Sorunsalı", Firdevs Gümüşoğlu (Yay.Haz.), (Tarihsiz), 21. Yüzyıl Karşısında Kent ve İnsan, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Huntington, S.(2004). Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzenin Yeniden Kurulması (C. Soydemir, Çev.): İstanbul: Okyanus.
- IOM Uluslararası Göç Örgütü (2009). Uluslararası Göç Hukuku: Göç Terimleri Sözlüğü. Ed. Bülent Çiçekli. İsviçre: IOM Yayınları.
- IOM. (2011). World Migration Report 2011. Geneva: IOM.
- İçduygu, A. (2009). "International Migration and Human Development in Turkey", UNDP Human Developments Research Paper 2009/52.
- İçduygu, A. (2010). Türkiye'de Uluslararası Göçün Siyasal Arka planı: Küreselleşen Dünyada Ulus-Devleti İnşa Etmek ve Korumak. B. Pusch, & T. Wilkoszewski (eds) içinde, Türkiye'ye uluslararası göç: Toplumsal koşullar-bireysel yaşamlar. Çev: Özbattır Çomak, M. 17-40. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi <http://www.unicef.org/turkey/udhr/gi17.html>
- Kahraman, S. (2016). Türkiye'de Göç Yönetişimi ve Suriyeli Sığınmacılar, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kane, H. (1995). *Leaving home. Society, May/June95, 12(4).* <http://search.global.epnet.com1>. Erişim Tarihi: 24.02.2016
- Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karayel, A. (2016). Muğla'da İkamet Eden Suriyeli Sığınmacıların Çalışma Hakları (Sorunlar ve Çözüm Önerileri), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kartal, F. (2004). *Changing Concepts and Practices of Citizenship: Experiences and Perceptions of Second Generation Turkish-Germans.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, S. (2007). Samuel Huntington, www.derinsular.com
- Kılıç, T. (2005). Bir İnsan Hakkı Olarak İltica. *Türkiye'de Geçici Sığınmacı Kadın ve Çocukların Psikososyal Durumlarının Tespiti ve Yaşam Koşullarının iyileştirilmesi için Çözüm Önerileri*, Ankara: Mazlumder.
- Kirişçi, K. (2014). "Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınırı", İngilizceden Çev. Sema Karaca, Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK).
- Korkut, R. (2010). Türkiye'de Sığınmacı ve Mülteciler. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- Lewis. Bernard. 2003. İslam'ın Krizi(çev. Abdullah Yılmaz): İstanbul: Literatür Yayınları.
- Li, P. S. (2008). World migration in the age of globalization: Policy implications and challenges. *New Zealand Population Review*, 33/34: 1-22.

- Margenthau, H. J. (1985). *Politics Among Nations The Struggle For Power and Peace*, (Gözden Geçirilmiş 6. Baskı), (Gözden geçiren: K.W. Thompson, Peking University Press: Beijing.
- Meray, S. L. (1968). *Devletler Hukukuna Giriş*, Birinci Cilt, Ankara Üniversitesi SBF yayınları, no. 237, Ankara.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma. Desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Ed. Turan, S.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi <http://www.hyd.org.tr/?pid=294>
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü (Erişim: 23.05.2015) [http://www.goc.gov.tr/files/files/M%2c3%2cL%2cTEC%2c4%2cb0%2cLER%2c4%2cb0%2cN%2c20%2cHUKUK%2c0%2cSTAT%2c3%2cS%2c3%2cNE%2c20%2c4%2cb0%2cL%2c4%2cb0%2c5%2c9%2cEK%2c4%2cb0%2cN%2c20%2c1967%2c20%2cROKOL%2c3%2c9%2c1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/M%2c3%2cL%2cTEC%2c4%2cb0%2cLER%2c4%2cb0%2cN%2c20%2cHUKUK%2c0%2cSTAT%2c3%2cS%2c3%2cNE%2c20%2c4%2cb0%2cL%2c4%2cb0%2c5%2c9%2cEK%2c4%2cb0%2cN%2c20%2c1967%2c20%2cROKOL%2c3%2c9%2c1).pdf)
- Navruz, M. (2015). *Bütünleşme ve Ayrışma İkileminde Kent Mültecileri: Konya'da Suriyeli Mülteciler*, Selçuk Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Neuman, W. L. (2009). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. Cilt: I. Çeviren: Özge, S. İstanbul: Yayın odası Yayınları
- Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, Public Affairs: New York.
- Orhan, O. (2014), "Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler", ORSAM Yayını, Rapor No:189, Ankara.
- Orhan, O. ve Sabiha Şenyücel G. (2015). "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri", ORSAM Yayını, Rapor No: 195, Ankara.
- Özcan, M. (2005). *Avrupa Birliği sığınma hukuku*. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu.
- Özdemir, G. N. (2015) *Suriye'den 2010 Yılı Sonrası Süreçte Türkiye'ye Zorunlu Göçün Sosyolojik Etkileri*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Özdemir, H. (2008). "Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme" Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, c. 63, s. 3, ss. 113-144.
- Özen, B. (2016). *İzmir'de Türk Çalışanların Suriyeli Çalışan Algısının Sosyal Psikolojik Analizi*, Sabancı Üniversitesi, Uyuşmazlık Analizi ve Çözümü Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Özkarlı, F. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı (Mardin örneği)*, Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç, Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Pazarıcı, H. (2007). *Uluslararası Hukuk*, Turhan kitabevi, Ankara.
- Pehlivan, A. (2004). *Mülteciler ve İltica Hakkı*. Toplum ve Hukuk Dergisi, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul, 3(9).
- Peker, B. (2001). *Sığınma Hakkı ve Mülteciler. İltica Hakkı ve Mülteciler Atölyesi*, Ankara: İnsan Hakları Derneği İktisadi İşletme Yayınları, s. 44.
- Sağlam, S. (2006). *Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme*. Türkiyat Araştırmaları. 5, 33-44.
- Silindir, M. (2016). *Stratejik Bir İnşa Planı Olarak Medeniyetler Çatışması*, Batman Üniversitesi, Yaşam Bilimleri Dergisi; Cilt 6 Sayı 1.
- Sztucki, J. (1999). *Who is a Refugee? The Convention Definition: Universal or Obsolete? Refugee Rights and Realities: Evolving International Concepts and Regimes*. Nicholson, F. and Twomey, P. (Eds.), Cambridge, Cambridge University Press.

- Şahin, A. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Kahramanmaraş Çadır Kent'te Yaşam Koşulları ve Adaptasyon Sorunları, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Şenoğuz, P. H. (2014). Kilis'in Sınır Kasabasına Dönüşmesi: Türkiye'nin Suriye Sınırında Topluluk, Aidiyet ve Sosyo-Ekonomik Tabakalar Arasında Sosyal Hareketlilik, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Şirin-Öner, N. A. (2012). Göç çalışmalarında temel kavramlar. S. G. İhlamur-Öner, & N. A. Şirin-Öner (der.) içinde, Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar, 13-29. İstanbul: İletişim Yayınları.
- T.C. Resmi Gazete (1961), 05.09.1961, sayı 10898, ss. 5027-5034.
- Tabarcia, N. (2009) "Power Relations Between Realism and Neorealism in Hans Morgenthau's and Kenneth Waltz's Visions" *Stratejik Impact*, s. 4, ss. 79-85.
- TBMM, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, E.T: 23/09/2016
- Toksöz, G. (2006). Uluslararası Emek Göçü. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Topses, M. D. ve Bıçkı, D. (2010). Medeniyetler Çatışması Kuramının Sosyolojik Eleştirisi, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Cilt: 6, Sayı 1, ss: 65-72 ISSN: 1305-7979.
- Tuzcu, Ayla ve Bademli, Kerime (2014). "Göçün Psikososyal Boyutu". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 6 (1): 56-66.
- Uludağ, H. (2016). Suriyeli Mültecilerin Zorunlu Göç Deneyimleri: Ankara Örneği, Gazi Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Unat, B. (2015). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Gündelik Yaşam Pratikleri: Mardin Örneği, Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Waltz, K. N. (1979). *The Theory of International Politics*. California: Addison-Wesley Publishing Company.
- Waltz, K. N. (1986). "Reflections on Theory of International Politics: A Response to My Critics", *Neorealism and Its Critics*, Derl.: Robert O. Keohane (New York: Columbia University Press) ss. 322-45.
- Waltz, K. N. (1988). "The Origins of War in Neorealist Theory" *Journal of Interdisciplinary History*, c. 18, s. 4, ss. 615-628.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yazıcı, M. S. (2015). Kamplarda Barınan Suriyeli Sığınmacıların Memnuniyet Düzeyleri: Harran ve Akçakale Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Gaziantep Üniversitesi Yüksek L. Tezi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Tıpkı Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1/ 167
- Yılmaz, H. (2013). "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler - İstanbul Örneği - Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler, Mazlumder,

- Yonca, A. V. (2014). “Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler”, Ed. Servet Karaca ve Uğur Doğan, Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu, Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi.
- Zorba, H. (2015). 2011 Sonrası Suriyeli Göçüne Yönelik Türk ve Avrupa Perspektifleri, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

EKLER

EK 1: ANKET FORMU

Sn. Katılımcı

Bu araştırma ile Suriyeli sığınmacıların temel insan haklarına erişimi ölçümlenmeye çalışılacaktır. Elde edilen veriler bilimsel amaç dışında kullanılmayacak olup bilgileriniz şahsi bilgileriniz üçüncü kişilere paylaşılmayacaktır. Katkılarınıza teşekkürler.

Merve KAYA

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

*(Anket Formu tercüman desteği ile uygulanmıştır.)

1- Cinsiyetiniz?

- ① Kadın ② Erkek

2- Yaşınız?

- ① 15-18 ② 19-25 ③ 26-30 ④ 31-35 ⑤ 36 ve üzeri

3- Eğitim durumunuz?

- ① Okur Yazar ② Okur ③ İlköğretim ④ Lise ⑤ Yüksek
Değil Yazar Yazar Öğretim

4- Suriye’de ne iş yapıyordunuz?

- ① Çalışmıyor ② Esnaf ③ İşçi ④ Özel meslek grubu (Doktor, Öğretmen vs.)

5- Türkiye’de ne iş yapıyorsunuz?

- ① Çalışmıyor ② Esnaf ③ İşçi ④ Özel meslek grubu (Doktor, Öğretmen vs.)

6- Kimler ile yaşıyorsunuz?

- ① Yalnız ② Ailem ③ Birkaç aile
ile ile

7- Konut arayış döneminde hangi sıkıntıları yaşadınız?

- ① Kiraların fiyatları yüksekti ③ Tarafımıza ev kiralanmak istenmedi
② Uygun ev yoktu ④ Sorun yaşamadım

8- Kimlik çıkartma süreci için hangisi doğru?

- ① Kimlik çıkarmada istenen belgeler çok fazla ③ İşlemleri yürüten kişi ile iletişim kurmak zor
② Kimlik çıkarmada birden fazla kurum ile irtibat ④ Hepsi
⑤ Hiçbiri / Diğer

9- Sizin ya da herhangi bir aile üyenizin yaşadığı bir sağlık sorunu var mı?

- ① Evet ② Hayır

10- Akut ya da kronik rahatsızlıklarınız için nereye gidiyorsunuz?

- ① Devlet Hastanesine ② Özel Hastanelere ③ Suriyelilere özel Sağlık merkezlerine

11- Yararlandığınız sağlık hizmetlerini yeterli buluyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır ③ Kararsızım

12- Herhangi bir hizmetten faydalanırken dil sorunu ile karşılaşıyor musunuz?

- ① Sosyal hayatta iletişim sıkıntısı yaşıyorum ③ Her iki durumda da yaşıyorum
② Hizmetten faydalanırken iletişim sıkıntısı yaşıyorum ④ Dil/tercüman sıkıntısı yaşamıyorum

13- Siz ya da ailenizden herhangi biri eğitimine devam etme noktasında sorun yaşıyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

14- Siz / ailenizden herhangi biri hangi tür okula devam ediyor?

- ① Devlet okulu ③ Suriyelilere özel açılmış okul
② Özel okul ④ Eğitim hizmetine ulaşamıyor

15- Çalışma hayatınızda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

- ① Uzun süren çalışma saatleri ③ Düşük ücretlerle çalıştırılma ⑤ Hepsi
② Çalışma izninin olmayışı ④ Vaad edilen ücretin ödenmeyışı
⑥ Hiçbiri / Diğer

16- Hukuki statünüz ve haklarınızdan haberdar mısınız?

- [illegible]

17- Bu konuda gerekli bilgileri nasıl elde ettiniz?

- ① Kitle iletişim araçları (İnternet, TV, Bilbord vs.) ② Komşular / Akrabalar ③ Diğer

18- Tarafınıza sunulabilecek sosyal hizmetlerden haberdar mısınız?

- ① Evet ② Hayır ③ Kısmen

19- Bu konuda gerekli bilgileri nasıl elde ettiniz?

- ① Kitle iletişim araçları (İnternet, TV, Bilbord vs.)
- ② Komşular / Akrabalar
- ③

Diger

20- Hangi kuruluşlardan hizmet aldınız?

- ① Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ③ Emniyet Genel Müdürlüğü ⑤ Hepsi
② Göç İdaresi Müdürlüğü ④ Sivil Toplum Kuruluşları
⑥ Hiçbiri/Diğer (.....)

21- Türkiye’de tarafınıza sunulan imkânları insan haklarına uygun buluyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır ③ Kısmen

22- Burada yaşamaktan memnun musunuz?

- ① Evet ② Hayır ③ Kararsızım

23- Suriye'den Türkiye'ye göç eden diğer aileler ile görüşüyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

24- Türkiye’de yerleşik olan aileler ile görüşüyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

25- Sosyal hayatınızda iletişim kurmak isterken dil sorunu ile karşılaşıyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır ③ Kısmen

26- Yaşadığınız yerde diğer kişiler tarafından nasıl karşılanıyorsunuz?

- ① Herhangi bir tepki görmüyorum ③ Alistilar bize yardımcı oluyorlar
② Suriye’den geldigim için tepki görüyorum ④ Burada olmamızı istemiyorlar

27- Türkiye’ de toplum tarafından nasıl karşılanıyorsunuz?

- ① Bizi seviyorlar, anlıyorlar, destek oluyorlar ② Suriye’de savaşmadığımız için eleştiriyorlar

28- Çalışmanız için sizlere sunulan yasal bir olanak olup olmadığını biliyor musunuz?

- ① Herhangi bir yasal statümüz ve sosyal korumamız yok ③ Bazı koşullarda var diye biliyorum
② Yasal haklarımız konusunda bilgi sahibi değilim ④ Fikrim yok

29- Türkiye’de yaşayan bir Suriyeli olarak ayrımcılıkla-ırkçılıkla karşılaşılıyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır ③ Kısmen

30- Suriye’den Türkiye’ye göç eden diğer akrabalar ile görüşüyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

31- Türkiye’de yerleşik olan akrabalar ile görüşüyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

32- Suriye’den Türkiye’ye göç eden diğer komşular ile görüşüyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

33- Türkiye’de yerleşik olan komşular ile görüşüyor musunuz?

- ① Evet ② Hayır

EK 2: ANKET FORMU (ARAPÇA)

استطلاع الرأي

السيد : المشترك

هذا البحث محاولة لقياس حقوق اللاجئين السوريين في الوصول إلى حقوق الإنسان الأساسية في الحياة وسيتم استخدام هذه البيانات الشخصية بهدف أغراض ودراسة علمية حيث سيتم تقاسم المعلومات مع الجهة المحررة لهذه الوثيقة. شكرا لمساهمتم

مروى كايا

معهد جامعة يالوفا قسم العلوم الاجتماعية في العمل الاجتماعي لطلاب الدراسات العليا

*(Anket Formu tercüman desteği ile uygulanmıştır.)

1- الجنس؟

(1) انثى (2) ذكر

2- العمر

(1) من 15 - 18 (2) من 19 - 25 (3) من 26 - 30 (4) من 31 - 35 (5) 36 وما فوق

3- الحالة التعليمية؟

(1) قراءة (2) قراءة وكتابة (3) التعليم الابتدائي (4) التعليم الثانوي (5) التعليم العالي

4- ماذا كنت تعمل في سوريا؟

(1) لا أعمل (2) تاجر (3) عامل (4) عمل خاص - طبيب او معلم او

5- ماذا تعمل في تركيا؟

(1) لا أعمل (2) تاجر (3) عامل (4) عمل خاص - طبيب او معلم او ..

6- مع من تعيش؟

(1) وحيد (2) مع عائلتك (3) مع أكثر من أسرة

7- في فترة البحث عن سكن ماهي المشاكل التي واجهتها؟

(1) أسعار الإيجار عالية (2) لا يوجد بيت مناسب (3) لم يكن ضمن المستوى (4) لم أعاني من مشاكل

8- للحصول على هوية في الوقت المناسب ما هو الصواب؟

(1) هل الوثائق المطلوبة كثيرة (2) صعوبة التواصل مع مؤسسة استخراج الهويات (3) زيارة أكثر من مؤسسة للحصول على الهوية (4) كل المشاكل أعاني منها (5) لاشي مما ذكرت

9- هل لديك اي مشكلة صحية مزمنة تعاني أنت أو أي فرد من أفراد الأسرة؟

(1) نعم (2) لا

10- إذا كنت تعاني من مرض مزمن أو حاد إلى اين تذهب؟

(1) مشفى الدولة (2) مشفى خاص (3) مركز صحي خاص للسوريين

11- هل تجد ان الخدمات الصحية كافية وجيدة؟

(1) نعم (2) لا (3) متردد

12- في أي خدمة تستفيد منها هل عانيت من مشكلة اللغة؟

① لدي مشاكل في حياتي الاجتماعية ② اعاني من مشكلة التواصل للاستفادة من الخدمات

③ اعاني من سبق معا ④ لا استطيع الترجمة والتحدث للغة التركية

13- هل أنت أو أي من أفراد عائلتك كنت تواجه مشاكل عند مرحلة أو نقطة معينة في التعليم؟

① نعم ② لا

14- هل أنت أو أي من أفراد عائلتك يكمل دراسته في؟

① مدارس الدولة ② مدرسة خاصة ③ مدرسة سورية خاصة ④ لم يكن لديك الوصول إلى خدمات التعليم

15- ماهي مشاكل العمل التي تواجهها في حياتك؟

① ساعات العمل الطويلة ② لا يمكنني الحصول على اذن العمل ③ الرواتب المتدنية والقليلة

④ مشاكل في دفع الرواتب ⑤ كل مذكرت ⑥ مشاكل أخرى

16- هل انت على علم بكل حقوقك ضمن قانون الدولة التركية؟

① نعم ② لا ③ جزئي

17- كيف تحصل على المعلومات اللازمة حول هذا الموضوع؟

① وسائل الاعلام الانترنت والتلفاز الخ.... ② الجيران والاقارب ③ أخرى

18- هل أنت على علم من الخدمات الاجتماعية التي تتوفر لك؟

① نعم ② لا ③ جزئيا

19- كيف تحصل على المعلومات اللازمة حول هذا الموضوع؟

① وسائل الاعلام الانترنت والتلفاز الخ.... ② الجيران والاقارب ③ أخرى

20- هل تتلقى خدمات من كل من هذه المنظمات؟

① وزارة الشؤون الاجتماعية ② مديرية إدارة الهجرة ③ إدارة الامن العام

④ المنظمات الخيرية ⑤ كل مذكرت ⑥ أخرى

21- هل تجد ان تركيا توفر لك حقوق الانسان المناسبة؟

① نعم ② لا ③ متردد

22- هل أنت سعيد في العيش هنا؟

① نعم ② لا ③ متردد

23- هل تقابل عائلات أخرى هاجرت الى تركيا؟

① نعم ② لا

24- هل ترى أسر الذين استقروا في تركيا؟

① نعم ② لا

25- هل واجهتك مشاكل اللغة في حياتك الاجتماعية في حين التواصل مع الآخرين؟

① نعم ② لا ③ جزئياً

26- كيف تروى الأشخاص من المواطنين الاتراك في المنطقة التي تقيم بها؟

① أنا لا أرى أي رد فعل ② لأنني أتيت من سوريا أرى ردود افعال

③ يساعدوننا في الشراء ④ انهم لا يريدون أن نكون هنا

27- كيف ترى المجتمع التركي؟

① يحبوننا - يفهموننا - يعطونا الدعم ② ينتقدوننا لأننا لم نحارب في سوريا

28- هل تعلم انه لا يوجد فرص قانونية مقدمة لعلكم؟

ليس لدينا أي حماية اجتماعية أو وضع قانوني ② ليس لدي معلومات عن حقوقنا القانونية

①

③ اعلم انه يوجد بعض الشروط ④ ليس لدي ادنى فكر

29- هل تعاني من التمييز العنصري باعتبارك سوري مقيم في تركيا؟

① نعم ② لا ③

30- هل تتحدث مع اقربائك الذين هاجروا الى تركيا؟

① نعم ② لا

31- هل تقابل اقربائك المقيمين في تركيا؟

① نعم ② لا

32- هل ترى من سوريا وغيرها من الدول المجاورة الذين هاجروا الى تركيا؟

① نعم ② لا

33- هل تتحدث مع الجيران الذين استقروا في تركيا؟

① نعم ② لا

EK 3: Araştırma İzni Dilekçesi

SURİYE NUR DERNEĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE

İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nde görev yapmaktayım. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Sosyal Hizmet Bölümü'nde yüksek lisans eğitimin devam etmekte. "Suriyeli Sığınmacıların Temel İnsan Haklarına Erişimi: Fatih Örneği" konulu tez çalışmam için bünyenizde anket & mülakat uygulamak istiyorum. Söz konusu anket formu ektedir.

Gereğini arz ederim.

26/04/2017

Merve KAYA

İletişim:

0544 553 01 58

mervekaya92@gmail.com

ÖZGEÇMİŞ

Merve KAYA, 1992'de İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaöğretimini İstanbul Fatih'te tamamlamış olup üniversite eğitimine 2010'da Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde başladı. 2011 yılında çift ana dal programı ile Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri lisans programına başladı. Her iki bölümden 2014'te onur öğrencisi olarak mezun oldu. Ayrıca, 2010 yılında sınavsız ikinci üniversite kapsamında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Adalet ön lisans programına başlamış 2012 yılında programdan mezun oldu. 2012 yılında başladığı Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü de 2014 yılında başarı ile tamamladı. Yüksek lisans eğitimine 2014 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda başladı.

2015 yılının Ocak ayında Aile ve Sosyal Politikalar İstanbul İl Müdürlüğü'ne sosyal çalışmacı unvanıyla atanmış olup Bayrampaşa Sosyal Hizmet Merkezi'nde görevlendirildi. Burada; bireysel görüşmeler, Aile Eğitimi Programı kapsamında eğitimcilik, korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik müdahaleler, yaşlılara yönelik müdahaleler, sosyal ve ekonomik destek müdahaleleri, danışmanlık hizmetleri, sosyal inceleme yapma ve sosyal inceleme raporları düzenleme, birim sorumluluğu kapsamında sosyal servisin iş ve işleyişini planlama, düzenleme ve denetleme konusunda deneyim kazanmış ve 2016 yılı Ekim ayına kadar bahsi geçen kurumda görev aldı. Ekim 2016-Mart 2017 tarihleri arasında benzer görevler ile Bağcılar Sosyal Hizmet Merkezi'nde çalışmaya devam etti. Süreç içinde birçok hizmet içi eğitimlere katılmış olmakla beraber KAYA'nın özverili çalışmaları dolayısı ile tarafına çeşitli takdir ve teşekkür belgeleri verildi. Aile Eğitim Programı'ndaki performansı dolayısıyla Mart 2017'de Aile ve Sosyal Politikalar İstanbul İl Müdürlüğü Bahçelievler Ek Hizmet Binası Aile ve Toplum Hizmetleri Şubesi'nde görevlendirildi ve burada üstlendiği Aile Eğitimi Programı Kapsamında Eğitimcilik, İstanbul Valiliği Halk Sağlığı Müdürlüğü Uyuşturucu İle Mücadele Bilim Değerlendirme Kurulu Üyeliği ve TBM Madde Bağımlılığı Formatörlüğü görevlerini Eylül 2017'ye kadar sürdürdü.

2017 Eylül'den bu yana Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Türkoğlu Meslek Yüksek Okulu Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü'nde öğretim görevlisidir. Türkoğlu Meslek Yüksek Okulu'nun; Akademik ve Sosyal Etkinlikler Komisyonunda, Birim Kalite Komisyonunda, Yönetim kurulunda ve Yüksekokul kurulunda üye olarak aynı zamanda Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü'nde bölüm başkanı olarak görev üstlenmektedir.